

తెలుగు

బాలభారతి

ఏడవ తరగతి

భారత సంవిధానము

పార్ట్ - IV A

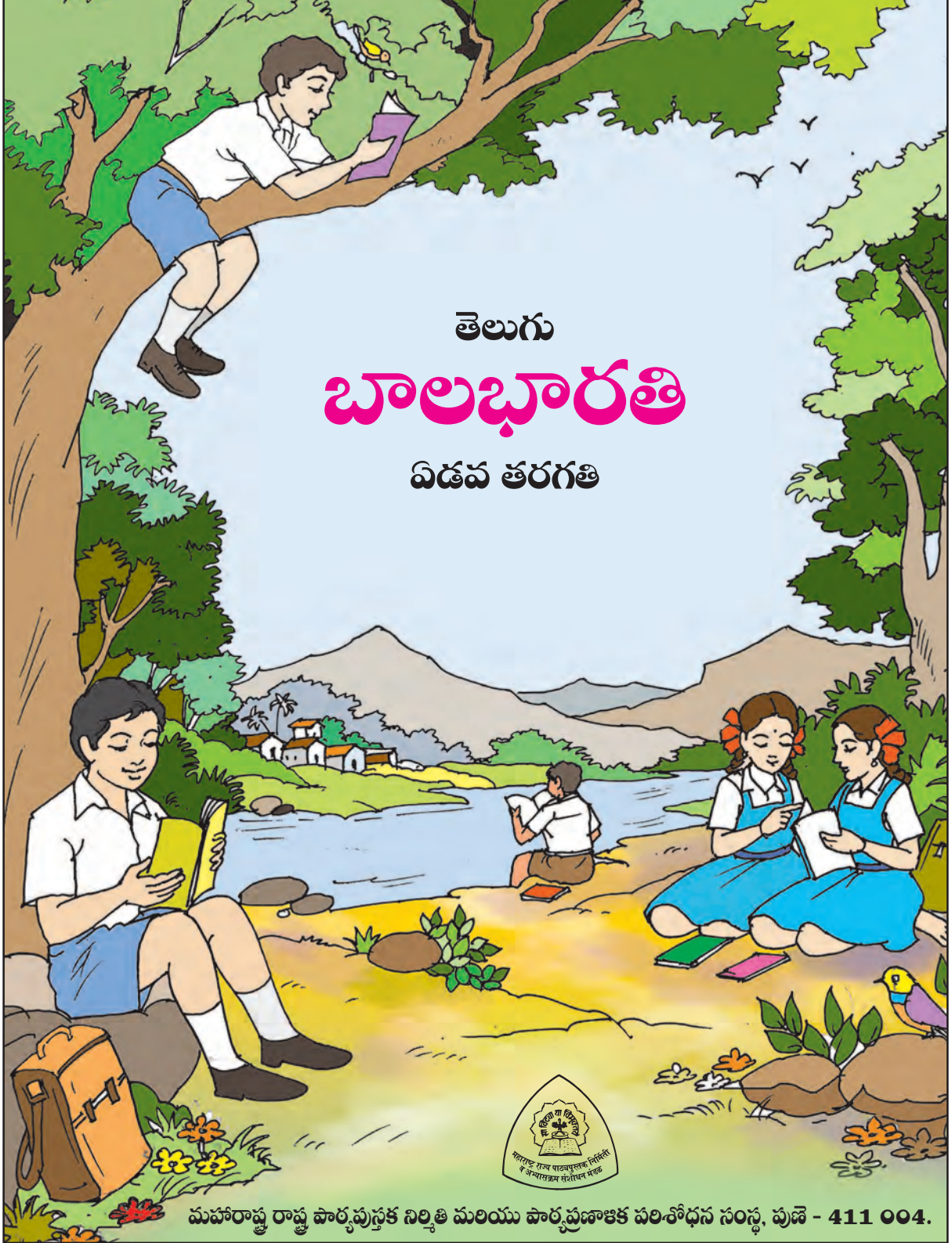
ప్రాథమిక బాధ్యతలు

51 ఎ) ప్రాథమిక బాధ్యతలు

ప్రతి పౌరుడు ఈ క్రింది బాధ్యతలను మనసారా స్వీకరించి బాధ్యతాయుతంగా ప్రవర్తించవలెను.

- ఎ) రాజ్యాంగ శాసనబద్ధుడై యుండుట. శాసనమందలి ఆశయములనూ, శాసనం స్థాపించే సంస్థలనూ, జాతీయ పతకాన్ని, జాతీయ గీతాన్ని అంకితభావంతో గౌరవించుట.
- బి) స్వాతంత్ర్యోద్యమ స్ఫూర్తితో అన్ని రంగాలలో వ్యవహరించుట.
- సి) దేశ సార్వభౌమత్వాన్ని, సమన్వయతనూ, సమగ్రతను రక్షించుట.
- డి) దేశరక్షణలో అనుక్షణం సంసిద్ధుడై ఉండుట.
- ఇ) ప్రజాజీవనంలో అన్యోన్యతనూ, భ్రాతృభావాన్ని పోషించుట, మత, భాషప్రాంతీయతత్వాలకు వర్గవైరుధ్యములకు అతీతముగా ఉండుట. స్త్రీలను అగౌరవపరచే ఆచారములను విడనాడుట.
- ఎఫ్) అమూల్యమైన భారతీయ చారిత్రక సంపదనూ, సుసంపన్న సంస్కృతినీ పరిరక్షించుట.
- జి) పర్యావరణాన్ని అడవులను, కొలనులనూ, నదులనూ రక్షించుట, అభివృద్ధి పరచుట, మృగరక్షణ జలజంతు జీవరాసులపై కరుణాత్రత.
- హెచ్) శాస్త్రీయ మరియు మానవతా దృక్పథాలను అలవరచుకొనుట, జిజ్ఞాసను పెంపొందించు కొనుట, సంస్కరణ తత్వమును పెంపొందించుట.
- ఐ) హింసను విడనాడుట, ప్రజల ఆస్తుల విధ్వంసం చర్యలను నిరోధించుట.
- జె) వ్యక్తిత్వ శక్తి సామర్థ్యాల ఔన్నత్యాన్ని పెంపొందించుకొనుట ద్వారా మరియు సమిష్టి కృషి ద్వారా అన్ని రంగాలలో గణనీయమైన స్థాయిని చేరుటకొరకు, శిఖరాగ్ర సాధనకొరకు నిరంతరం కృషి నల్పుట.
- కె) రక్షకులు లేదా సంరక్షకులుగా ఉన్నవారందరూ ఆరు నుంచి 14 సంవత్సరముల లోపల పసివారికి విద్యాభ్యాసము చేయు అవకాశమును కల్పించవలెను.

ప్రభుత్వ తీర్మానం క్రమ సంఖ్య: అభ్యాస్-2116/(ప్ర.క్ర. 43/16)ఎస్డి-4 తేదీ 25.4.2016 అనుసారం స్థాపించబడిన సమన్వయ సమితి యొక్క తేదీ 3.3.2017 రోజున జరిగిన సభలో ఈ పాఠ్య పుస్తకమును నిర్దేశించుటకుగాను అనుమతి ఇవ్వబడినది.

మీ స్మార్ట్ఫోన్తో DIKSHA APP నువయోగించి పాఠ్యపుస్తకం మొదటి పుటలోని QR CODE ను స్కాన్ చేసిన డిజిటల్ పాఠ్యపుస్తకం మరియు ప్రతి పాఠంలోని QR CODE ను స్కాన్ చేసిన ఆ పాఠానికి సంబంధించిన అధ్యయన-అధ్యాపనలకు ఉపయుక్తమగు దృశ్య-శ్రవణ సాహిత్యం లభిస్తుంది.

ప్రథమ ప్రచురణ : 2017

పునర్ముద్రణ : 2022

ముఖ్య సమన్వయకులు

శ్రీమతి ప్రాచీ రవీంద్ర సాలే

తెలుగు భాషా సమితి :

శ్రీమతి భమిడిపాటి శారద- అధ్యక్షులు

శ్రీమతి టి. సుశీల- సభ్యులు

శ్రీమతి ఎమ్. విద్యా బెనర్జీ- సభ్యులు

శ్రీమతి కె. అనూరాధ- సభ్యులు

శ్రీ భూమనవల్లి విజయభాస్కర్ రెడ్డి- సభ్యులు

డా॥ శ్రీమతి తులసీభారత్, సభ్య కార్యదర్శి

తెలుగు భాషా అధ్యయన మండలి:

శ్రీమతి వి. రాజేశ్వరి

శ్రీ కె.వై. కొండన్న

ప్రధాన సంయోజకులు:

డా॥ శ్రీమతి తులసీభారత్,

విశేషాధికారిణి- తెలుగు,

మహారాష్ట్ర రాష్ట్ర పాఠ్యపుస్తక నిర్మితి మరియు

పాఠ్యప్రణాళిక పరిశోధన సంస్థ, పుణె.

ప్రకాశకులు :

శ్రీ వివేక్ ఉత్తం గోసావి- నియంత్రకులు

మహారాష్ట్ర రాష్ట్ర పాఠ్యపుస్తక నిర్మితి మరియు

పాఠ్యప్రణాళిక పరిశోధన సంస్థ, ప్రభాదేవి,

ముంబయి-25.

నిర్మితి :

శ్రీ సప్నితానంద అఫ్లే- ముఖ్య నిర్మితి అధికారి

శ్రీ సచిన్ మెహతా- నిర్మితి అధికారి

శ్రీ నితిన్ వాణి- నిర్మితి సహాయకులు

ముఖచిత్రం :

శ్రీమతి ఆభా భాగవత్

చిత్రములు :

శ్రీ కిషోర్ గిరిధారి

శ్రీ రాజేంద్ర గిరిధారి

అక్షరకూర్పు :

క్వింట్స్, ముంబయి

కాగితము :

70 జి.యస్.ఎమ్ క్రీమ్ వోవ్

ముద్రణాదేశము :

N/PB/2020-21/500

ముద్రణ :

M/S. SOHAIL ENTERPRISES, THANE

© మహారాష్ట్ర రాష్ట్ర పాఠ్యపుస్తక నిర్మితి మరియు పాఠ్యప్రణాళిక పరిశోధన సంస్థ, పుణె-411004

ఈ పుస్తకమునకు సంబంధించిన సర్వహక్కులు మహారాష్ట్ర రాష్ట్ర పాఠ్యపుస్తక నిర్మితి మరియు పాఠ్యప్రణాళిక పరిశోధన సంస్థవి. మహారాష్ట్ర రాష్ట్ర పాఠ్యపుస్తక నిర్మితి మరియు పాఠ్యప్రణాళిక పరిశోధన సంస్థ సంచాలకుల లిఖితపూర్వక అనుమతి లేనిదే ఈ పుస్తకమునందలి ఏ భాగమును ఉటంకించుటగాని లేదా పునర్ముద్రించుటగాని చేయరాదు.

ప్రస్తావన

ప్రియమైన విద్యార్థిని, విద్యార్థులారా!

మీరు ఒకటవ తరగతి నుండి ఆరవ తరగతి వరకు గల బాలభారతి పాఠ్యపుస్తకాలను చక్కగా అభ్యసించడంలో ఉత్తీర్ణులైనారు. ఆకర్షణీయమైన రంగరంగుల బొమ్మలతో చిత్రమయంగా చక్కని పాఠ్యాంశాలతో సర్వాంగ సుందరంగా రూపొందించబడిన ఈ పుస్తకాలు మీకెంతో సచ్చాయని తెలిసింది. వాటిని మీరు ఎంతో ఉత్సాహంగా అభ్యసించారని కూడా అవగతమైంది. అందుకే ఈ ఏడవ తరగతి పుస్తకాన్ని కూడా మీకు సచ్చే విధంగా రూపొందించడం జరిగింది. ఈ పుస్తకం మిమ్మల్ని ఏడవ తరగతిలోకి స్వాగతిస్తోంది. ఆడుతూ, పాడుతూ తనను గురించి తెలిసికోవడానికి, నేర్చుకోవడానికి రారమ్మని మిమ్మల్ని పిలుస్తోంది. ఈ పుస్తకాన్ని మీకందించుచున్నందులకు మిక్కిలి ఆనందంగా ఉన్నది.

పద్యాలు, గేయాలు పాడటం, నాటికలు చదివి తరగతిలో నటించటం, కథలు చదివి కల్పనాజగత్తులో విహరించడం, హాస్యకథలు, చమత్కరాలు చదివి ఒకరితో ఒకరు చెప్పుకోని కడుపారా నవ్వుకోవడం మీకిష్టం ఇక ప్రశ్న మంజూషలో పాల్గొనడం, పదవినిదాలు పూరించడం అంటే చెప్పనక్కరలేదు. ఎగిరి గంతేసి మరీ పూరిస్తారు కదూ. అందుకే వాటన్నింటినీ ఈ పుస్తకంలో పొందుపరచడం జరిగింది. మీ మాతృభాషతోపాటు అన్యభాషల సౌందర్యాన్ని గుర్తించి ఆస్వాదించాలని, తద్వారా ఇతర భాషాసంస్కృతులను గౌరవించాలనే దృష్టితో అనువాదాలు- వాటికి సహాయకారిగా 'ద్విభాషా అభివృద్ధి' 'అవగాహన చేసుకుందాం-అనువాదం చేద్దాం', 'భాష-గమ్యుత్తు/సౌందర్యా'లను ఎందుపరచడం జరిగింది.

నీతికథలు, పద్యాలు నేర్చుకుంటే జీవితంలో ఆయా సందర్భాలలో ఆ మూల్యాలను తప్పక జ్ఞప్తికి వస్తాయి. కర్తవ్యాన్ని బోధిస్తాయి. మార్గం చూపుతాయి.

అలాగే.....

- మన సంస్కృతి సంప్రదాయాలు, కళలను తెలుసుకొని ఆచరించడం, ప్రోత్సహించడం (బతుకమ్మ, పూతరేకులు, కలంకారి మొదలగునవి).
- మనం చక్కగా జీవిస్తూ ఇతరులు కూడా సౌఖ్యంగా జీవించడానికి తోడ్పడే జీవనకౌశల్యాలను అభివృద్ధి పరచుకోవడం.
- సమస్త పర్యావరణాన్ని పరిరక్షించడం. మొదలగు వాటినన్నింటినీ కథలు, గేయాల రూపంలో చెబితే మీకు నచ్చుతాయి. మనస్సుకు హత్తుకుంటాయని ఆ విధంగా కూర్చడం జరిగింది.

అలాగే మీరు తెలుగు భాషలో చక్కగా సంభాషించడం, మీ మనోభావాన్ని ఆత్మవిశ్వాసంతో వెళ్ళదించడం, ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు జరపడం నేర్చుకోవడానికి అనువైన అంశాలు కూడా చేర్చబడినాయి. ఇతరులు చేసి చూపడం కన్నా మీరే స్వయంగా చేయటం అంటే మీకు ఉత్సాహమెక్కువ! అవునా! అందుకే వీలైనన్ని కృత్యాలు ఇవ్వడం జరిగింది. వాటిలో పాల్గొనండి మీరు. మీ ఉపాధ్యాయులు కలిసి మరిన్ని రూపొందించుకొనవచ్చును.

కంపూటర్లు, స్టార్ట్ ఘోస్టు వాడటంలో నేర్పరులు కదా మీరు! కానీ ఇలాంటి సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని సదుపయోగం చేసుకోవాలి. అందుకే అచ్చటచ్చట మీ అధ్యయనానికి సహకరించే అంతర్జాలం (ఇంటర్నెట్) సహాయంతో చేయవలసిన కృత్యాలు కూడా ఇవ్వబడ్డాయి.

మీ భవిష్యద్విద్యకు శుభాభినందనలు.

(డా॥ సునిల్ మగర్)

స్థలం : పుణె

తేది : 28 మార్చి 2017

సంచాలకులు

మహారాష్ట్ర రాష్ట్ర పాఠ్యపుస్తక నిర్మితి
మరియు పాఠ్యప్రణాళిక పరిశోధన సంస్థ, పుణె-4

భారత సంవిధానము

ప్రస్తావన

భారతదేశ ప్రజలమగు మేము, భారతదేశమును సార్వభౌమ్య
సామ్యవాద లౌకిక ప్రజాస్వామ్య గణరాజ్యముగ
నెలకొల్పుటకు మరియు అందలి పౌరులెల్లరకు
సామాజిక, ఆర్థిక, రాజకీయ న్యాయమును,
భావము, భావప్రకటన, విశ్వాసము,
ధర్మము, ఆరాధన -- వీటి స్వాతంత్ర్యమును,
అంతస్తులోను, అవకాశములోను సమానత్వమును
చేకూర్చుటకు; మరియు వారందరిలో
వ్యక్తి గౌరవమును, జాత్యైక్యతను,
అఖండతను తప్పక ఒనగూర్చు సామ్రాజ్యమును,
పెంపొందించుటకు; సత్యనిష్ఠా పూర్వకముగ తీర్మానించుకొని,
ఈ 1949వ సంవత్సరము నవంబరు ఇరువది యారవ
దినమున మా సంవిధాన సభయందు ఇందుమూలముగ,
ఈ సంవిధానమును అంగీకరించి, అధిశాసనము చేసి
మాకు మేము ఇచ్చుకొన్నవారమైతిమి.

జాతీయ గీతము

జనగణమన - అధినాయక జయ హే
భారత - భాగ్యవిధాతా
పంజాబ, సింధు, గుజరాత, మరాఠా,
ద్రావిడ, ఉత్కల, బంగ,
వింధ్య, హిమాచల, యమునా, గంగా,
ఉచ్చల జలధితరంగ,
తవ శుభ నామే జాగే, తవ శుభ ఆశిస మాగే,
గాహే తవ జయగాథా,
జనగణ మంగలదాయక జయ హే,
భారత - భాగ్యవిధాతా
జయ హే, జయ హే, జయ హే,
జయ జయ జయ, జయ హే

ప్రతిజ్ఞ

భారతదేశం నా మాతృభూమి. భారతీయులందరూ
నా సహోదరులు.

నేను నా దేశాన్ని ప్రేమిస్తున్నాను. సుసంపన్నమైన,
బహువిధమైన నా దేశ వారసత్వ సంపద నాకు
గర్వకారణం. దీనికి అర్హత పొందడానికి సర్వదా నేను
కృషిచేస్తాను.

నా తల్లిదండ్రుల్ని, ఉపాధ్యాయుల్ని, పెద్దలందరినీ
గౌరవిస్తాను. ప్రతివారితోను మర్యాదగా నడచుకొంటాను.

నా దేశంపట్ల, నా ప్రజలపట్ల సేవానిరతితో
ఉంటానని ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను. వారి శ్రేయోభివృద్ధిలే నా
ఆనందానికి మూలం.

7వ తరగతి - తెలుగు అధ్యయన ఫలితాలు

అధ్యయన - అధ్యాపన ప్రక్రియ	అధ్యయన ఫలితాలు
విద్యార్థులందరికీ (భిన్నరూపంలో అర్జున/యోగ్యులైన పిల్లలతో) వ్యక్తిగత, సామూహిక రూపంలో ప్రోత్సాహం ఇవ్వాలి, ఎందుకనగా వారికి - • తమ భాషలో మాట్లాడుటకు, చర్చించుటకు అవకాశం ఇవ్వాలి. • ఉపయోగించే భాషలోని సూక్ష్మ భేదాల గురించి చర్చించుటకు అవకాశం కల్పించాలి. • సమూహంగా పని చేయునపుడు, మరియు ఒకరినొకరు పనుల గూర్చి చర్చించుటకు, అభిప్రాయాలను ఇచ్చి పుచ్చుకొనుటకు మరియు ప్రశ్నలు అడుగుటకు స్వేచ్ఛనివ్వాలి. • తెలుగుతో బాటు తమ భాషలోని సాహిత్యాన్ని చదువుటకు, రాయుటకు మరియు వాటిపై చర్చించుటకు స్వేచ్ఛ నివ్వాలి. • తమ పరిసరాలు, కాలం మరియు సమాజంతో సంబంధం కల్గిన వివిధ సాహిత్యాలను చదువుటకు మరియు చర్చించుటకు అవకాశం కల్పించాలి. • తమ భాషను చదువునపుడు, రాయునందర్బంధంలోని ఉపక్రమాలను ఏర్పాటు చేయాలి. ఉదా - పదక్రీడ, అనౌపచారిక లేఖ, గడిసుడి (ప్రహేళికలు) సంస్కరణ మొదలగునవి. • క్రియాత్మకం మరియు జాగురూకతను కల్గించే సాహిత్యాన్ని (ఉదా. వార్తా పత్రికలు, పత్రికలు, సినిమాలు మరియు ఆడియో-వీడియో సాహిత్యాలు మొదలగునవి) చూసుటకు, వినుటకు, చదువుటకు, రాయుటకు అవకాశం ఇవ్వాలి.	అధ్యయనార్థి - 07.08.01 వివిధ రకాల సాహిత్యం చదివి దానిని గూర్చి సమూహంలో చర్చిస్తారు. 07.08.02 వివిధ లేఖన రకాలలో రచయితలు ఉల్లేఖించిన ఆలోచనలు/ఆశయాలను అర్థంచేసుకొంటారు. ఆశయానికి సంబంధించి సొంత అనుభవాలపై ఆధారపడిన సామ్యాలు, సమ్మతి, అసమ్మతులను వ్యక్తపరుస్తారు. 07.08.03 ఏదేని చిత్రం/సంఘటనను చూసి దానిని తమదైన పద్ధతిలో మౌఖిక లేదా లిఖిత రూపంలో వర్ణిస్తారు. 07.08.04 చదివిన సాహిత్యంపై ఆలోచించి మరింత అవగాహన కల్గుటకు ప్రశ్నలు అడుగుతారు, చర్చిస్తారు. 07.08.05 తమ పరిసరాలలోని జానపద కథలు, మరియు జానపద గేయాల గురించి చర్చిస్తారు మరియు వాటిని ఆస్వాదిస్తారు. 07.08.06 వివిధ కళలలో (ఉదా. హస్తకళ, వాస్తుకళ, కృషికళ, నృత్యకళ, చిత్రకళ) వీటిలో ఉపయోగించే భాష గురించి జిజ్ఞాస వ్యక్త పరుస్తారు. వాటిని అర్థం చేసుకొనుటకు ప్రయత్నిస్తారు. 07.08.07 వేర్వేరు స్థానిక, సామాజిక మరియు భౌగోళిక సంఘటనలకు సంబంధించి తర్కపరమైన ప్రతిస్పందననిస్తారు. ఉదా. వర్షాకాలంలో పరిసరాలన్ని పచ్చబుడటం గురించి చర్చిస్తారు. 07.08.08 వివిధ సున్నితమైన విషయాల గురించి (ఉదా - జాతి, ధర్మం, వర్ణం, లింగం, సంప్రదాయం, మొ..) సహేతుకంగా సొంత ఆలోచనలను మౌఖిక, లిఖిత స్వరూపంలో వ్యక్తపరుస్తారు. 07.08.09 ముక్తాయంపుగా/స్థూల స్వరూపంలో చదివిన సాహిత్యం యొక్క ఉపయుక్తత గురించి చెప్పగల్గును. 07.08.10 ఏదేని పాఠ్యంశాన్ని సూక్ష్మపరిశీలన చేసి అందులోని విశిష్టతలను శోధిస్తారు. 07.08.11 వివిధ అధ్యయన సాహిత్యాలలోని పదాలు, సామెతలు, సూక్తులు మొదలగు వాని అర్థాలు తెలుసుకొని ఆస్వాదిస్తారు. 07.08.12 చదివిన సాహిత్యంపై తార్కికంగా ఆలోచిస్తారు. ఉత్తమంగా అవగాహన కల్గుటకు ప్రశ్నలు అడుగుతారు. 07.08.13 కథలు, కవితలు, చదివివాటిలోని వివిధ రకాలు మరియు శైలిని గుర్తిస్తారు. (ఉదా- వర్ణనాత్మక, భావాత్మక, ప్రకృతి చిత్రణ మొదలగునవి.)

అధ్యయన - అధ్యాపన ప్రక్రియ	అధ్యయన ఫలితాలు
• ఉహాశక్తి మరియు సృజనాత్మకతను అభివృద్ధిపరచుటకు ఉదా- అభినయం, ముకాభినయం, కవితలు, పాఠాలు, సృజనాత్మక లేఖనం, వివిధ స్థితులలోని సంభాషణ మొదలగు ఉపక్రమాలు వాటిని ఏర్పాటు చేయాలి. వాటి తయారీకి సంబంధించిన లిఖిత సాహిత్యం, మరియు నివేదిక లేఖనానికి అవకాశం కల్పించాలి. • పాఠశాల/విభాగం/తరగతుల వారి పత్రిక/గోడ పత్రికలు తయారు చేయుటకు ప్రోత్సహించాలి.	07.08.14 ఏదేని పాఠ్యభాగం చదువుచున్నప్పుడు దానిని అర్థం చేసుకొనుటకు అవసరానుగుణంగా సహాధ్యాయులు /ఉపాధ్యాయుల సహాయంతో ఉపయుక్తమైన సందర్భసాహిత్యాల (ఉదా - నిఘంటువు, ఇంటర్నెట్, ఇతర సందర్భవనరులు) లేదా ఇతర పుస్తకాల సహాయం తీసుకొంటారు. 07.08.15 వివిధ కళలలో (ఉదా - హస్తకళ, వాస్తుకళ, వ్యవసాయ కళ, సృత్యకళ మరియు చిత్రకళ ఉపయోగించిన భాషను గురించి జిజ్ఞాస వ్యక్తపరుస్తారు మరియు వాటిని ఆస్వాదిస్తారు. 07.08.16 భాషలోని సూక్ష్మ భేదాలు/లేఖన నియమ వ్యవస్థ అలాగే కొత్త పదాలను ప్రయోగిస్తారు. ఉదా - ఏదేని కవితలో వచ్చిన ప్రత్యేక పదాలు, పాదాలు మొదలగునవి ఉపయోగిస్తారు. 07.08.17 వేర్వేరు ప్రసంగాలలో/సందర్భాలలో చెప్పిన ఇతరుల ఆలోచనలు, మాటలను సొంత శైలిలో రాస్తారు. ఉదా - తమ గ్రామంలోని రచ్చబండకాడి మాటలు లేదా తమ పరిసరాలలోని వేర్వేరు పనులు చేయు వారి మాటామంతి మొదలగునవి. 07.08.18 తెలుగు భాషలోని వేర్వేరు రకాల సాహిత్యం (ఉదా. వార్తాపత్రికలు, కథలు, సమాచార సాహిత్యం, ఇంటర్నెట్లో ప్రసారమయ్యే సాహిత్యం మొదలగునవి) అవగాహన సహితంగా చదువుతారు, మరియు వాటిని గూర్చి తమ ఇష్టానిష్టాలు తమ ఆలోచనలు తర్కశుద్ధంగా రాస్తారు. 07.08.19 సొంత అనుభవాలను సొంత భాషా శైలిలో రాస్తారు. 07.08.20 వివిధ విషయాలు మరియు ఉద్దేశాలకై రాయునప్పుడు ఉపయుక్తమైన పదాలు, జాతీయాలు, సామెతలు, విరామ చిహ్నాలు మరియు ఇతర వ్యాకరణాంశాలను ఉపయోగిస్తారు. 07.08.21 వివిధ రంగాలలోని వ్యక్తుల సమాచారాన్ని పొందడానికి ప్రశ్నలు తయారుచేస్తారు (ఉదా. ముఖముఖి తీసుకోవడం) 07.08.22 గోడపత్రికల లేఖనం కొరకు వివిధ రకాల సాహిత్యాన్ని సేకరిస్తారు మరియు వాటిని సంకలపరుస్తారు, రాస్తారు.

ఉపాధ్యాయులకు తల్లిదండ్రులకు.....

1. ఈ పాఠ్యపుస్తకము జ్ఞాన నిర్మితి సిద్ధాంతమును అనుసరించి, కృతి ప్రాధాన్యంగా రూపొందించబడినది. కనుక దీని అధ్యాపనముగూడ ఆ రీతిలోనే చేయవలెను.
2. ఏ పన్నెనా చక్కగా నెరవేరాలంటే ముందుగా ఆ పనిని చక్కగా అవగాహన చేసుకోవాలి. ఉత్సాహం కలగాలి. ఆ దృష్టితోనే పాఠాలను వైవిధ్యంతో కూడిన 'నేపథ్యా'లతో ప్రారంభించడం జరిగింది.
3. బోధనావ్యూహాలు పాఠాల స్వభావాన్నిబట్టి ఎంపిక చేసుకోవాలి. విద్యార్థులకు ప్రశ్నించే అవకాశం కల్పించాలి. అధ్యయన-అధ్యాపన ప్రక్రియలో విద్యార్థులందరూ పాల్గొనేలా చూడాలి. కొన్ని ప్రశ్నల విషయంలో ఒకే ప్రశ్నకు అనేక రకాల సమాధానాలు కూడా అంగీకరించాలి.
4. పాఠ్యాంశ అధ్యాపన సమయంలో సందర్భానుసారంగా నైతిక, మానవీయ విలువలు, కళలు, సంస్కృతి, సమానత్వం, శాస్త్రీయ దృక్పథం, పర్యావరణ పరిరక్షణ, ప్రత్యేకావసరాలు గల పిల్లలపట్ల సహానుభూతి మొదలగు అంశాలు చర్చించాలి. పిల్లలకు తెలియ చెప్పాలి. వారిలో పరివర్తన కోసం ప్రయత్నించాలి. ఆచరించేలా చూడాలి.
5. పాఠాలపైన, పద్యాలపైన విద్యార్థులు తమ సొంత అభిప్రాయాలు ప్రకటించే అవకాశం కల్పించాలి. వారి భావాలను ఖండించడం, విభేదించడం చేయరాదు. విద్యార్థులలో ఆత్మవిశ్వాసాన్ని పెంచి, వారు విషయాన్ని బహుకోణాల్లో ఆలోచించి విశ్లేషించేలా అవకాశం కల్పించాలి. ఆ విధంగా సమస్యలను వారే పరిష్కరించుకొని, ఒత్తిడికి లోనుగాకుండునట్లు తర్ఫీదు నివ్వాలి.
6. నిత్యజీవితంలో ఇంగ్లీషు, మరాఠీ, హిందీ, తెలుగు భాషలలో సూచనలు, ప్రకటనలు వంటి అతిముఖ్యమైన విషయాలను అర్థం చేసుకోవలసిన అవశ్యకత అను నిత్యం ఎదురౌతుంది. అందుకుగానూ ఈ భాషలలోని అంశాలను అనువాదం చేయగల నైపుణ్యం పెంపొందించి తద్వారా అవగాహన చేసుకొను దృష్టి 'అవగాహన చేసుకుందాం-అనువాదం చేద్దాం' పొందుపరచబడింది.
7. తెలుగు భాషా సౌందర్యాన్ని మాధుర్యాన్ని ఆస్వాదించే సీరణ, భాషలలో గమ్యుత్తును తెలుసుకొని ఆనందించే అవకాశం తద్వారా మాతృభాషపై మమకారం, పెంపొందించుట కొరకు 'భాష-సౌందర్యం, భాష-గమ్యుత్తు' ఇవ్వడం జరిగింది. ఉపాధ్యాయులు ఈ విధంగా ప్రోత్సహిస్తూ, విద్యార్థుల సహభాగంతో మరికొన్ని తయారు చేయవచ్చు.
8. నిత్యజీవితంలో ప్రభావవంతంగా భాషనుపయోగించుకోగలగటం, రేపటి పౌరులైన ఈ విద్యార్థులు పరిపాలనా వ్యవస్థను కూడా అవగాహన చేసుకొనుటకుగానూ 'పాఠశాల శాసన సభ', శ్రమ యొక్క విలువను గ్రహించుటకు 'మా అమ్మ' నిజాయితీ యొక్క గొప్పదనాన్ని వివరించే 'మోక్షగుండం విశ్వేశ్వరయ్య' వంటి పాఠ్యాంశాలు విద్యార్థుల మనస్సుల్లో
9. పఠనం అనేది చక్కని అభిరుచి. దానిని పెంపొందించాలనే దృష్టితో 'గ్రంథాలయ సమయం' అచ్చటచ్చట చేర్చబడింది. అది ప్రత్యక్షంగా తప్పక అమలు జరిగే విధంగా చూడాలి. అందుకుగానూ ప్రతికల కత్తిరింపులను, అంతర్జాలాన్ని ఉపయోగించుచూ సునాయనంగా సాధ్యపరచవచ్చు అంతేగాక పాఠ్యపుస్తకంలో కేవలం పఠనం కోసం కూడా ఒక పాఠం ఇవ్వడం జరిగింది.
10. **అధ్యన నైపుణ్యాలు:** ఈ తరగతి పూర్తయ్యేసరికి లేఖనా సామర్థ్యం, అంతర్జాలం ద్వారా ప్రామాణికమైన సమాచారాన్ని గ్రహించి ఉపయోగించడం సాధారణ నిఘంటువు, ఆన్‌లైన్‌లో లభ్యమగు నిఘంటువులను ఉపయోగించడం మొదలగు విషయాల్లో నైపుణ్యాన్ని సంపాదించేటట్లు ప్రోత్సహించాలి.

విషయ సూచిక

క్రమ సంఖ్య	పాఠం పేరు	కవి/రచయిత పేరు	పుట సంఖ్య
1.	జన్మభూమి	కీ. శే. రాయప్రోలు సుబ్బారావు	1
2.	మా అమ్మ		6
3.	రామకృష్ణుని దర్బారు ప్రవేశం		11
●	నోబెల్ బహుమతి		19
4.	చల్లు లారగించుట	పోతన	21
5.	వనమహోత్సవం	కీ.శే. గిడుగు రాజేశ్వరరావు	26
6.	గమ్యం చేరుకునే వరకు ఆగకు		32
7.	సుభాషితాలు		37
●	భలే భలే రేకులు... నోరూరించే పూత రేకులు		42
8.	లేఖ		46
9.	బతుకమ్మ వండుగ		49
10.	శిల్పి	కీ. శే. గుట్టం జాషువా	55
11.	పాఠశాల శాసనసభ		59
12.	స్వేచ్ఛా పుష్పాలు	కీ. శే. జంధ్యాల పాపయ్య శాస్త్రి	66
●	ప్రశ్న మంజూష		69
13.	కలంకారీ		71
14.	పొరుగువారికి తోడువడవోయ్ (నాటిక)		77
15.	దిశానిర్దేశం	శ్రీ చాగంటి కోటేశ్వరరావు	82
16.	ఇది హైదరాబాదు	డా॥ సి. నారాయణరెడ్డి	85
●	ఒలింపిక్ క్రీడోత్సవాలు-2016		91
17.	మోక్షగుండం విశ్వేశ్వరయ్య		92
18.	ఒకే తాను ముక్కలు	శ్రీమతి శీలా సుభద్రాదేవి	96
●	లఘునిఘంటువు		101
●	వ్యాకరణము		103

1. జన్మభూమి

- కీ. శే. రాయప్రోలు సుబ్బారావు

పాఠంలోకి ప్రవేశించేముందు:-

- ప్రజలు వివిధ ప్రాంతాలకు, దేశాలకు ఎందుకు వలస వెళ్తుంటారు- చర్చించండి.
- దేశ విదేశాలలో పేరుగాంచిన కొందరు ప్రఖ్యాత తెలుగు తేజాల గురించిన సమాచారం సేకరించండి.
- ఆయా ప్రాంతాలకు, దేశాలకు వెళ్ళిన తెలుగువారు వారి భాషా సంస్కృతుల ప్రత్యేకతలను ఎట్లు నిలబెట్టుకుంటున్నారో తెలుసుకోండి. ఇప్పుడు 'తెలుగు భాషకు చేద్రాలు - రాయప్రోలు' ఏమన్నారో గమనించండి - పాటించండి.

ఏ దేశ మేగినా, ఎందుకాలిడిన
ఏ పీఠమెక్కినా, ఎవ్వరేమనిన
పొగడరా! నీ తల్లి భూమి భారతిని,
నిలువరా! నీ జాతి నిండు గౌరవము! 1.

ఏ పూర్వపుణ్యమో, ఏ యోగ బలమో,
జనియించినాడ నీ స్వర్గఖండమున
ఏ మంచి పూవులన్ ప్రేమించినావో
నిను మోసె ఈ తల్లి కనక గర్భమున! 2.

లేదురా ఇటువంటి భూదేవి యెందు
లేరురా మనవంటి పౌరు లింకెందు!
సూర్యుని వెలుతురుల్ సోకునందాక,
ఓడల జెండాలు అడునందాక! 3.

దిక్కుల కెగదన్ను తేజమ్ము వెలుగ
రాళ్ళ తేనియలూరు రాగాలు సాగ
జగముల నూగించు మగతనం బెగయ
సౌందర్య మెగబోయు సాహిత్య మలర 4.

వెలిగిన దీ దివ్య విశ్వంబు పుత్ర!
దీవించె నీ పూర్వదేశంబు పుత్ర!
పొలముల రత్నాలు మొలిచెరా యిచటవార్ధిలో
ముత్యాలు పండెరా యిచట 5.

కవి పరిచయం:-

శ్రీ రాయప్రోలు సుబ్బారావు గారు 1892 మార్చి 13న గుంటూరు జిల్లా గార్లపాడులో జన్మించిరి. ఈయన ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయంలో తెలుగు శాఖాధ్యక్ష పదవిని నిర్వహించిరి. ఆంధ్రావళి, ఉత్తర రామచరిత్ర, సుందరకాండ మొదలగునవి వీరి ఇతర రచనలు. కవి భూషణ, సాహిత్య స్థాపక, డాక్టరేట్, కళాప్రపూర్ణ మొదలైన ఎన్నో బిరుదులను, గౌరవ సత్కారాలను అందుకొనిరి.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) దేశానికి ఏ కారణాల వల్ల కీర్తి లభిస్తుంది?
- 2) మీకు తెలిసిన కొన్ని దేశాల పేర్లు, అక్కడి ప్రజలు మాట్లాడే భాషలు తెలపండి.
- 3) దిక్కులు ఎన్ని? అవి ఏవి?

II. పదజాలం పెంపొందించుకుందాం.

పీఠము = పదవి; పౌరులు = ప్రజలు;
భారతి = భరతభూమి;
యోగము = అదృష్టం;
నరుడు = మానవుడు; జనియించు = పుట్టు;
ఖండము = భూభాగం;
శౌర్యము = పరాక్రమం;
వార్ధి = సముద్రం;
దిక్కులకెగదన్ను = నలుమూలలా వ్యాపించు.

III. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

అ) గేయాన్ని ప్రకాశపఠనం గావించండి.

- 1) ఈ గేయం ద్వారా కవి చెప్పదలచిన విషయాన్ని మీ సొంతమాటల్లో రాయండి.
- 2) ఈ గేయంలో కవి ఉపయోగించిన కొన్ని పదాలకు గల విశేషార్థాన్ని ఆలోచించి రాయండి.
 - స్వర్గ ఖండము
 - కనక గర్భము
 - రాళ్ళ తేనియలూరు
 - పొలముల రత్నాలు
- 3) గేయంలోని ప్రాస పదాలను ఆలోచించి వెదికి పట్టికగా రాయండి.

అ) సమాధానాలు రాయండి.

- 1) జాతి గౌరవాన్ని ఎట్లు నిలుపు కొనవలెను?
- 2) కవి దేనిని స్వర్గఖండమని సంబోధించెను?
- 3) భారత ఖండమున జన్మించుట అదృష్టమని కవి ఎట్లు తెలియజేసెను?
- 4) భారతదేశ గొప్పదనాన్ని వివరించండి.

ఇ) పుట సంఖ్య. 1లోని “ఏదేశమేగినా ... నుండి కనకగర్భంబున వరకు గేయాన్ని చదివి ఖాళీలను పూరించండి.

- 1) పొగడరా! నీ తల్లి _____ భారతిని.
- 2) జనియించినాడ నీ _____ ఖండమున.

ఈ) కింది పదాల/జాతీయాల అర్థాన్ని ఉహించి చెప్పండి.

- 1) పీఠమెక్కి
- 2) నిలుపుట
- 3) సోకుట
- 4) వెలుగుట

IV. భాషావగాహన

అ) పదాల్ని విడదీసి, సంధి కార్యాన్ని రాయండి.

- 1) దేశమేగు
- 2) పీఠమెక్కు
- 3) తేనియలూరు
- 4) సాహిత్యమలర

ఆ) విగ్రహ వాక్యం రాసి, సమాస నామం రాయండి.

- 1) సూర్యుని వెలుతురు
- 2) ఓడల జెండాలు

ఇ) గీతగీసిన పదాలు ఏ భాషాభాగాలో రాయండి.

- 1) పొగడరా నీ తల్లి భూమి భారతిని.
- 2) ఏ మంచి పూవులన్ ప్రేమించినావో.
- 3) నిను మోసె ఈ తల్లి కనకగర్భమున.
- 4) పొలముల రత్నాలు మొలిచెరా ఇచట.

ఈ) సొంత వాక్యాల్లో ఉపయోగించండి.

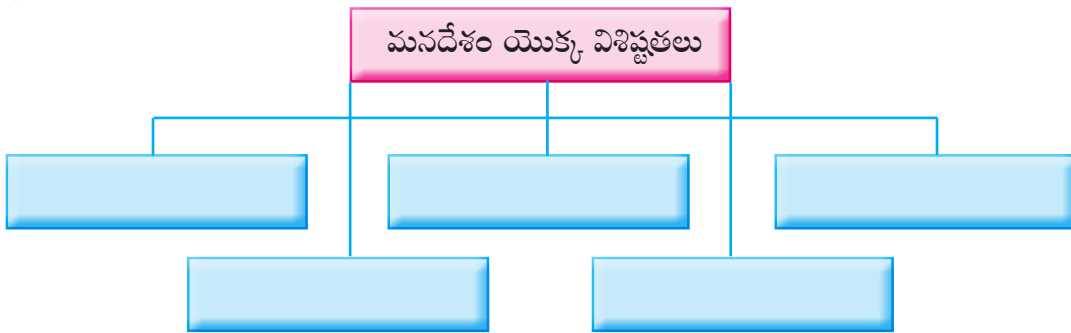
పదాలు	సొంతవాక్యాలు
• పూర్వపుణ్యము • జాతి గౌరవం • ముత్యాలు పండు • దీపించు	

ఉ) నానార్థాలు

కవి - శుక్రుడు, సూర్యుడు, ఋషి, బ్రహ్మ
వృథివి - భూమి, సముద్రతీరము, ఇంగువ, నల్లజీలకర్ర.

V. సృజనాత్మకత :

1) కింది ఆకృతిని పూరించండి.

2) నివేదిక : ఏదేని ఒక జరిగిన కార్యక్రమాన్ని గురించి వివరించుట. ఉదాహరణకు మా పాఠశాలలో తేది: _____, వారం: _____ నాడు జరిగిన ప్రారంభ ప్రార్థన (పరిపాత్) యొక్క నివేదిక.

ప్రారంభ ప్రార్థనగా (పరిపాత్) జాతీయ గీతాన్ని సామూహికంగా ఆలపించాము. ప్రతిజ్ఞ చేశాము. దైవప్రార్థన అనంతరం ఆ దినవిశేషం చెప్పారు. ఏడవ తరగతి విద్యార్థిని ఉమకు అందరూ జన్మదిన శుభాకాంక్షలు చెప్పారు. ‘మీనా- రాజు మంచీ’ సభ్యురాలు సీత ఒక నీతి కథను, పీటర్ ఒక సామెతను చెప్పి అర్థాన్ని చెప్పారు. తరువాత సామూహికంగా పసాయదాన్ ఆలపించాము. చివరగా ధ్యానం (మెడిటేషన్) చేశాము.

3. వేగంగా మాట్లాడండి - శరవేగంగా ఆలోచించండి.

తరగతిలోని ప్రతి ఒక్కరు ఒక అంశాన్ని ఎన్నుకొని దానిని గురించి ఒక నిమిషం పాటు మాట్లాడాలి. కేటాయించిన సమయంలోపల వీలైనన్ని ఎక్కువ వాక్యాలు చెప్పడానికి ప్రయత్నించండి.

ఉదా. :- ● నీవు ఢిల్లీలో జరిగే గణతంత్ర దినోత్సవ వేడుకలను చూస్తున్నట్లుగా ఊహించుకో.

● దానిని గురించిన ప్రత్యక్ష వ్యాఖ్యానం (రన్నింగ్ కామెంటరీ) చేయి.

4. అవగాహన చేసుకుందాం - అనువాదం చేద్దాం.

కన్నడమध्ये 'अव्वा' होते,

माय मराठीची 'आई'!

उर्दू 'अम्मी', तेलुगु 'అమ్మా',

सिंधीमध्ये 'माऊ' होई॥

संस्कृत 'माता' हिंदीमध्ये 'माँ' होऊन जाते।

'बा' म्हणता गुजरातीची बोली ओठी येते॥

వ్యుత్పత్త్యర్థములు:

తెలుగు భాషలోని కొన్ని పదాలు ఏ విధంగా ఏర్పడినవి అన్న విషయాన్ని తెలుపునవి వ్యుత్పత్త్యర్థములు. ఉదా:-

- 1) అంగజ → దేహమున పుట్టినది → కూతురు.
- 2) అంతఃపురము → రాణులు నివసించు గృహము.
- 3) అంతరిక్షము → తనలో నక్షత్రములు కలది → ఆకాశము.
- 4) దినకరుడు - దినమును కలుగజేయువాడు - సూర్యుడు.
- 5) ధర్మజుడు - యమధర్మరాజుకు పుట్టినవాడు - ధర్మరాజు.
- 6) బుధుడు - అన్ని తెలిసినవాడు - విద్వాంసుడు.
- 7) వానరము - నరుని వలె ఉండునది - కోతి.
- 8) సౌధము - సున్నముతో నిర్మింపబడినది - మేడ.
- 9) హృదయము - హరింపబడునది - మనస్సు.
- 10) హిమము - తాపమును పోగొట్టునది - మంచు.

తెలుగు భాషయందలి పదములు 5 విధములు.

తత్సమ, తద్భవ, దేశ్య, అన్యదేశ్య, గ్రామ్యములు.

1) సంస్కృతముతో ప్రాకృతము సమానమైనది తత్సమము.

రామః : - రాముడు

గౌః : - గోవు

ధేనుః : - ధేనువు మొదలగునవి.

2) సంస్కృత ప్రాకృతాల నుండి పుట్టినది తద్భవము.

ఆకాశః : - ఆకాశము

మృగః : - మెకము

కుడ్యమీః : - గోడ మొదలగునవి.

3) త్రిలింగ దేశ వ్యవహారములో నున్న భాష దేశ్యము

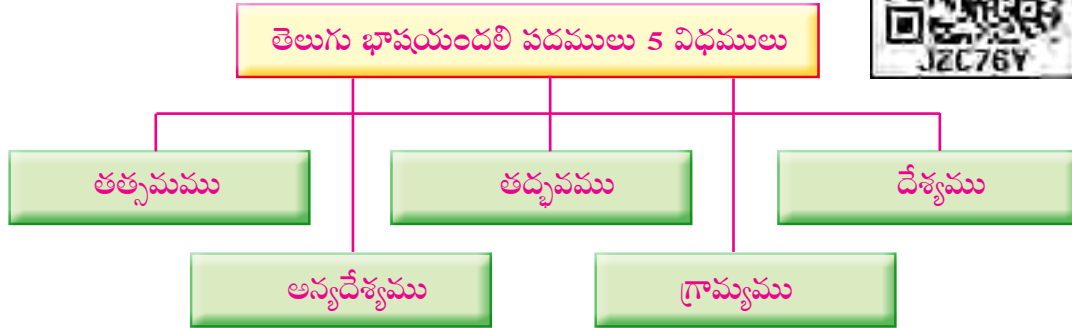
ఉదా:- ఊరు, ఇల్లు, కోట, పేట మొదలగునవి.

4) ఇతర భాషలనుంచి మన భాషలో చేరినవి అన్యదేశ్యములు.

ఉదా:- టీ, కాఫీ, రైలు, బస్సు మొదలగునవి.

5) వ్యాకరణ శాస్త్ర విరుద్ధమైన భాష గ్రామ్యం.

ఉదా:- వస్తాడు, వచ్చేటివాడు, తెచ్చేవాడు, తెచ్చేటివాడు.

• నా నిఘంటువు:

పాఠంలోని కొత్త పదాలను నేర్చుకోండి. మీరు తయారుచేసుకున్న 'నా నిఘంటువు'లో చేర్చుకోండి.

1) పీఠము 2) ఎగదన్న 3) వార్ధి 4) యోగము మొదలగునవి.

నేనివి నేర్చుకున్నా.

- నేను ఏ స్థలానికి వెళ్ళినా, ఎంత గొప్ప పదవిలోవున్నా నా భారతదేశ గొప్పతనాన్ని చాటాలని.
- వ్యుత్పత్త్యర్థములు, తెలుగు భాషా పదాలలోని రకాలు.

వి.నూ : • తెలుగు, హిందీ, మరాఠీ భాషలలోని దేశభక్తి గేయాలు సేకరించండి, తరగతిలో పాడండి.

2. మా అమ్మ

పాఠంలోకి ప్రవేశించేముందు:-

ఏ వృత్తి అయినా జీవనోపాధికొరకే, ప్రతి పని గౌరవప్రదమైనదే. మన చుట్టూ ఉన్న పరిసరాలను పరిశుభ్రం చేసేవారు ఆ పనిని ప్రతిరోజూ చేయనట్లైతే అందరమూ అనారోగ్యం పాలవుతాము. మనం ఆరోగ్యంగా వుండటానికి అనునిత్యం పాటుపడుతున్న వారిని గౌరవించటం మన కనీస కర్తవ్యం. అందుకే శ్రీశ్రీ గారు “శ్రమైక జీవన సౌందర్యానికి సమానమైనది లేనేలేదు”న్నారు. ఈ అంశం మీద చక్కని వ్యాసం రాయండి. ఇప్పుడు ‘మెయ్’ భావనలు గమనిద్దామా!

(ఈ పాఠము చైనాదేశంలో ‘మా అమ్మ’ అను అంశముపై నిర్వహించబడిన వ్యాసరచన పోటీలలో ప్రథమ బహుమతిని పొందిన ‘మెయ్’ అను 10 సంవత్సరాల బాలిక రాసిన వ్యాసమునకు తెలుగు అనువాదము).

ఒకసారి నేను, నా స్నేహితురాలు యాంగ్ రీపు సరదాగా కబుర్లు చెప్పుకుంటూ నడుస్తూ బడికి వెళ్తున్నాం. కబుర్లు చెప్పుతూ, చెప్పుతూ, ఉన్నట్లుండి యాంగ్ రీపు, “మీ అమ్మ ఏం పని చేస్తుంది?” అని అడిగింది. నేను జవాబు చెప్పడానికి తోచక బదులుగా ఆమెనే “మీ అమ్మ ఏం పని చేస్తుంటుంది?” అని అడిగాను. యాంగ్ రీపు గర్వంగా తల పైకెగరేస్తూ “మా అమ్మ ఇంజనీరు, తెలుసా!” అంటూ, “మరి మీ అమ్మగారు?” అంది. నేను నెమ్మదిగా గొణుగుతున్నట్లుగా “పోనిద్దా” అని దాటేశాను.

ఆ రోజంతా నేను చికాగ్గా, దిగులుగా ఉన్నాను. ఏ విషయం మీద మనసు లగ్నం చేయలేకపోయాను. ఆటల పీరియడ్ లో ఆడుకునేందుకు కూడా వెళ్ళలేదు. బడి వదిలిపెట్టిన తర్వాత తిన్నగా ఇంటికి చేరుకున్నాను. ఆరోజు అమ్మను పరికించి చూశాను. మా అమ్మ అంత పొడగరి కాదు. పసిమిఛాయ. ముడతలు పడ్డ ఆమె కండ్ల చివరలు ఆవిడ అలసటను సూచిస్తున్నట్లుంటాయి. కానీ కళ్ళల్లో ఏదో తెలియని తేజస్సు కొట్టవచ్చినట్లు కనిపిస్తుంది.

తదేకంగా తననే చూస్తున్న నన్ను చూసి భుజం మీద ప్రేమతో చేయివేసి నిమిరుతూ, “మెయ్!

ఏమాలోచిస్తున్నావమ్మా?” అని అడిగింది. నేను ఎంతో బాధతో “నువ్వు వీధులూడే వనెందుకు చేస్తావమ్మా? నీ గురించి నా స్నేహితులు అడిగినపుడు నీవు చేసే పని చెప్పాలంటే నాకు సిగ్గుగాను, అవమానంగానూ ఉంటుంది తెల్సా?” అన్నాను.

కబుర్లు = సంగతులు; పరికించి = బాగా పరీక్షించి;

తేజస్సు = కాంతి; హీనంగా = తక్కువగా, నీచంగా;

తిన్నగా = నేరుగా; దర్పంగా = గర్వంగా, అహంకారంగా;

నా మాటలు విన్న అమ్మకు మొదట ఆశ్చర్యమేసినా తర్వాత కోపం వచ్చింది. కళ్ళు పెద్దవిచేసి “నా గురించి హీనంగా ఎలా ఆలోచిస్తున్నావు? నన్ను మీ అమ్మ అని చెప్పుకోవాలంటే సిగ్గుగా అన్పిస్తోందా?” అనడిగింది. నేను నచ్చచెప్తున్నట్లుగా “అలా కాదమ్మా” నీ గురించి కాదు. నీవు చేస్తున్న పని అంత గౌరవమైనది కాదుగదా” అంటూ గొణిగాను. “నేను చేసే పని నీకు నీచంగా కనిపిస్తుందా? ఈ పని చేసేవాళ్ళు లేకపోతే మన పట్టణం ఎలా ఉంటుందో ఊహించగలవా? నేను చేసేది పనే కాదు, సేవ! తెల్సా. మేము వీధులూడవకపోతే ఈ పట్టణమే చెత్తాచెదారాలతో నిండిపోతుంది. వ్యాధులు సోకి ప్రజలు అనారోగ్యంతో బాధపడతారు. మా పని మమ్మల్ని మురికిగా చేసినా లక్షలాది ప్రజలకు శుభ్రమైన పరిసరాలను కల్పిస్తుంది” అంది. అమ్మ స్వరంలో బాధ, దుఃఖం కలగాపులగంగా విన్పించాయి.

అమ్మ మాటలు వింటున్న నాకు కొన్ని రోజుల క్రితం జరిగిన సంఘటనలు జ్ఞప్తికి వచ్చాయి. ఆ రోజు నేను రైల్వేస్టేషనుకు వెళ్ళాను. మా అమ్మ పనిచేసేది అక్కడే. బస్సు దిగి అమ్మ దగ్గరకు వెళ్తున్నాను. పండ్లదుకాణం వాళ్ళు మాట్లాడుకుంటున్న మాటలు నా చెవిలో పడ్డాయి. “ఆ ‘గావో’ అనే ఆవిడ ఎంతో శ్రద్ధగా పనిచేస్తుంది. ఆమె యిక్కడ పనిచేస్తున్నంత కాలం యీ ప్రాంతమంతా అద్దంలా స్వచ్ఛంగా ఉంటుంది” వాళ్ళు మాట్లాడుకుంటున్నది మా అమ్మ గురించే.

ఇంతలో అమ్మ మెట్లు ఊడుస్తూ కనిపించింది. ఒక్కొక్క మెట్టు నెమ్మదిగా ఎంతో శ్రద్ధతో శుభ్రం చేసుకొంటూ వస్తోంది. నేనామెను పిలువబోయాను. ఇంతలో ప్యాంటూ, బూటూ వేసుకున్న ఒక జులపాల జుట్టు యువకుడు గబగబా మెట్లు దిగుతున్నాడు. అతని ప్యాంటుపై దుమ్ము పడింది. తలవంచుకొని ఊడుస్తున్న అమ్మ తల పైకెత్తి “క్షమించండి, పొరబాటు జరిగిపోయింది” అని అంది. అయితే ఆ యువకుడు చేతులు వెనుకకు పెట్టుకొని, బూటుకాలు కొంచెం పైకెత్తి చూపుతూ, “ప్యాంటు శుభ్రంచెయ్యి” అని దర్పంగా అన్నాడు. అమ్మ సంకోచించకుండా క్రింద కూర్చోని జాగ్రత్తగా చేతిగుడ్డతో ప్యాంటుపై పడ్డ దుమ్ము తుడవడం ప్రారంభించింది.

అమ్మ ఓర్పును గమనించిన అతనికి తన ప్రవర్తన తనకే అవమానంగా అన్పించింది. ముఖం సిగ్గుతో ముడుచుకుపోయింది. కాలు వెనక్కి తీసుకుంటూ “పోనీ, ఫరవాలేదులే” అంటూ తలవంచుకొని ముందుకు వెళ్ళిపోయాడు. ఆ అబ్బాయి సిగ్గుతో తల దించుకోవడం, అమ్మ ప్రవర్తన, పండ్లు అమ్ముకొనేవాళ్ళ మాటలు జ్ఞప్తికివచ్చి అమ్మ చేసే పని విలువ ఏంటో తెలిసివచ్చింది. రోజంతా చెత్తను, మురికిని ఊడ్చే పనిని కూడా ఎంతో గౌరవంగా, ఒక సేవగా భావించే అమ్మని చూస్తే, ఆమె ఔన్నత్యం తెలిసివచ్చింది.

ఔన్నత్యం = గొప్పతనం; కోమలమైన = పృథువైన, మెత్తనైన;

సంకోచించకుండా = మొహమాట పడకుండా.

ఇప్పుడు అమ్మంటే నాకెంతో గౌరవం. తన కోమలమైన చేతులతో అమ్మ పరిసరాలను అందంగా తీర్చిదిద్దుతోంది. ఆమె తోటివారు, పట్టణవాసులు, ఆమె పనిని ఎంతో మెచ్చుకుంటుంటారు. ఇప్పుడు ఎవరైనా మీ అమ్మ ఏం పనిచేస్తుంది అని అడిగితే “మా అమ్మ వీధులూడ్చే పనిచేస్తుంది” గర్వంగా చెప్తాను. ఏ పనిని కూడా చిన్నచూపు చూడకూడదు. ప్రతి పనికి ప్రాధాన్యత ఉందని నేను గ్రహించాను. అందుకే మా అమ్మ అంటే నా కెంతో ఇష్టం.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) మీ స్నేహితులు మీ అమ్మ చేసే పనిని గూర్చి అడిగితే ఏమని చెప్తావు?
- 2) మీ అమ్మను గూర్చి నాలుగు వాక్యాలు చెప్పండి.
- 3) మన పరిసరాలు పరిశుభ్రంగా ఉండాలంటే మనమేం చేయాలో చెప్పండి.

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

అ) సరియైన సమాధానాన్ని గుర్తించి రాయండి.

- 1) అమ్మ పని చేసేది.
(అ) బస్ స్టేషన్‌లో (ఆ) రైల్వే స్టేషన్‌లో
(ఇ) పాఠశాలలో (ఈ) కళాశాలలో
- 2) అమ్మ స్వరంలో కలగా పులగంగా వినిపించినది.
(అ) బాధ, దుఃఖం (ఆ) సుఖం, దుఃఖం
(ఇ) కష్టం, సుఖం (ఈ) దుఃఖం, కష్టం
- 3) ముఖం సిగ్గుతో ముడుచుకుపోయినది.
(అ) అమ్మకు
(ఆ) మెయికి
(ఇ) యాంగ్‌రీపుకి
(ఈ) జాలపాల జుట్టు యువకునకు

ఆ) సమాధానాలు రాయండి.

- 1) మెయి తల్లి పేరేంటి?
- 2) యాంగ్‌రీపు తల్లి ఏం పని చేస్తుంది?
- 3) గావో తాను చేసే పని ఎంతగొప్పదో మెయికి ఏవిధంగా వివరించింది?
- 4) గావోను గురించి పండ్ల దుకాణం వాళ్ళు ఏమని మాట్లాడు కొనేవారు?
- 5) అమ్మ ఔన్నత్యం కూతురికి ఎలా తెలిసివచ్చింది?

ఇ) పుట సంఖ్య : 7. లోని “ఇప్పుడు అమ్మంటే నాకెంతో గౌరవం నుంచి..... నాకెంతో ఇష్టం”..... వరకు పరిచ్ఛేదాన్ని చదివి కింది ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

- 1) అమ్మ పనిని అందరూ ఎంతో _____
(అ) తిట్టుకుంటారు
(ఆ) మెచ్చుకుంటారు
(ఇ) చెప్పుకుంటారు
(ఈ) కోపగించుకుంటారు
- 2) మెయి చివరికి ఏం గ్రహించింది?
- 3) మీ అమ్మ అంటే నీకెంత ఇష్టమో రాయండి

ఈ) ఎవరు, ఎవరితో అనిరి.

- 1) “నువ్వు వీధులూడే పనెందుకు చేస్తావమ్మా?
- 2) “నా గురించి హీనంగా ఎలా ఆలోచిస్తున్నావ్?”
- 3) “క్షమించండి, పొరపాటు జరిగిపోయింది.”
- 4) “ప్యార్లు శుభ్రం చెయ్యి.”

III. భాషావగాహన

అ) సొంత వాక్యాల్లో ఉపయోగించండి.

- (1) గొణుగుతున్నట్లుగా
- (2) కలగాపులగంగా
- (3) సంకోచించకుండా
- (4) తీర్చిదిద్దు

ఆ) పదాలను కలిపి రాయండి.

- 1) గొణుగుతు + ఉన్నట్లు =
- 2) తలపైకి + ఎగరేస్తూ =
- 3) చెప్పకోవాలి + అంటే =

ఇ) జతపరచండి.

- (1) చెత్తను, చెదారమును (అ) అనారోగ్యం
- (2) కండ్ల యొక్క చివరలు (ఆ) చెత్తా చెదారములు
- (3) ఆరోగ్యం లేనిది (ఇ) కండ్ల చివరలు

ఈ) సామాన్య, సంయుక్త వాక్యాలలో ఏరకానికి

చెందినవో గుర్తించి రాయండి.

- 1) మీ అమ్మ ఏం పని చేస్తుంది?
- 2) నీవు చేసే పని చెప్పాలంటే నాకు సిగ్గుగానూ, అవమానంగానూ ఉంటుంది తెల్సా?
- 3) అమ్మ స్వరంలో బాధ, దుఃఖం కలగాపులగంగా వినిపించాయి.
- 4) ఏ పనిని చిన్నచూపు చూడకూడదు.

IV. సృజనాత్మకత :-

దినచర్య:

దినచర్య రాసుకోవడం ద్వారా జీవితాన్ని నూతన దృష్టితో చూడడం అలవదుతుంది. ఏ రోజు కారోజు, రోజు మొత్తం లోని అనుభవాలు, పనులు, ఆలోచనలను నిద్రించుటకు ముందు వ్రాసుకోవడాన్ని దినచర్య (డైరీ) రాయడం అంటారు. ఇది ఒక మంచి అలవాటు. దీని వలన మనం చేసిన మంచిచెడులను గురించి ఆలోచించుకొని, తప్పులు సరిదిద్దుకొనే అవకాశం లభిస్తుంది. మీరు కూడా దినచర్య రాసుకోనే వ్యసంగాన్ని (హాబీని) అలవరచుకోండి. మీకోసం ఒక నమూనా:

28-07-2017 | 209-156 | 30

28

2017
July
Friday

06 June 2017							07 July 2017						
Wk	M	T	W	T	F	S	Wk	M	T	W	T	F	S
22			1	2	3	4	26	21					
23	5	6	7	8	9	11	27	3	4	5	6	7	8
24	12	13	14	15	16	17	28	10	11	12	13	14	15
25	18	19	20	21	22	23	29	17	18	19	20	21	22
26	24	25	26	27	28	29	30	24	25	26	27	28	29

ఈ రోజు సూపర్ బస్సు రాదని అమ్మ వాన సూటర్ లో వీసుకెళ్ళి బడిలో తియ్యింది. అందువల్ల నేను తప్పరగా బడికి చేరుతున్నాను. పాఠశాల పరిశుభ్రం చేసి రంగయ్య వాణ్ణి ఆ రోజు చాలా నీరసంగా కనబడ్డాడు. అందువల్ల సాయం చేస్తానని చేతితోని చివురు వీసుకోవడాను. ఆయన చెప్పుకొంటూ మెచ్చగా వారింది. "వడ్డు బాబు!" అంటూ గట్టిగా వారింబాడు. ఇంకా జీవితంలో పని చేయడం మంచిది కాదు. అయినా నాకు డోడవడం సరదా! ఎవరికీ మనసు. అని మొండిగా చివురు లాకొని డోకిచ్చి సాయం చేశాను. వాణ్ణి నావైపు చాలా ప్రేమగా చూశాడు. నాకు చాలా చాలా బాగా అనిపించింది.

భాష-సౌందర్యం

మహాకవి శ్రీశ్రీ గారి 'ప్రతిజ్ఞ' లోని కొంత భాగం కింద ఇవ్వబడింది. చదవండి-ఆనందించండి. పూర్తి గేయాన్ని గ్రంథాలయం/అంతర్జాలంలో చదవండి.

పాలాలనన్నీ

హాలాలదున్నీ

ఇలా తలలో హేమం పిండగ

జగానికంతా సాఖ్యం నిండగ

విరామమెరుగక పరిత్రమించే,

బలం ధరిత్రికి బలికావించే,

కర్షక వీరుల కాయం నిండా

కాలువవకట్టే ఘర్షజలానికి,

ఘర్షజలానికి,

ధర్షజలానికి

ఘర్షజలానికి ఖరీదు లేదోయ్!!!

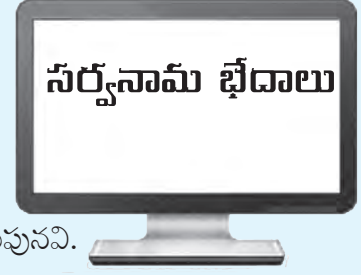
కమ్మరి కొలిమీ, కుమ్మరి చక్రం,
జాలరి పగ్గం, సాలెల మగ్గం,
శరీర కష్టం స్ఫురింపజేసే
గొడ్డలి, రంపం, కొడవలి, నాగలి,
సహస్ర వృత్తుల సమస్త చిహ్నాలు-
నా విసుతించే, నా విరుతించే
నా విసిపించే నవీన గీతికి,
నా విరచించే నవీన లీతికి,
భావం! భాగ్యం! ప్రాణం! ప్రణవం.

సర్వనామము - భేదాలు

నామవాచకానికి బదులుగా వాడబడునది 'సర్వనామం'.

- 1) పురుషబోధక సర్వనామం : పురుషులను బోధించునది.
ఉపా: • వాడు చదువుచున్నాడు. • అతడు కానుకను ఇచ్చెను.
- 2) సంబంధవాచక సర్వనామం : సర్వనామములతో సంబంధమును తెలుపునది.
ఉదా: ఎవరు పరోపకారం చేస్తారో వారే ఉత్తములు
- 3) ప్రశ్నవాచక సర్వనామం : ప్రశ్నను తెలుపునది.
ఉదా: నా పుస్తకాలు ఎవరు తీశారు?
- 4) సంఖ్యా వాచక సర్వనామం : సంఖ్యను బోధించునది.
ఉదా: తమ్ముడు కలములు కొన్నాడు. అందులో ఒకటి సరిగా వ్రాయలేదు.
- 5) నిర్దిష్ట సర్వనామం: నిర్దేశించి చెప్పునది.
ఉదా: వాడు పాఠము చదువుచున్నాడు. ఆమె బడికి వెళ్ళుచున్నది.
- 6) అనిర్దిష్ట సర్వనామం : సర్వనామములను నిర్దేశించి చెప్పునది.
ఉదా: వారంతా విహారయాత్రకు వెళ్ళుచున్నారు.

గ్రంథాలయ సమయం:

- 1) అక్షర్, బీర్బల్ కథలను చదివి, సొంత వాక్యాల్లో రాయండి.
- 2) వివిధ కథలకు మధ్యగల తారతమ్యాలను గమనించండి.
- 3) పిల్లల బైబిల్ కథలను చదవండి.

నేనివి నేర్చుకున్నా.

- ఎవరోపని చేసినను గౌరవించవలెను.
- అమ్మను దైవంతో సమానంగా చూడవలెను.
- పరిసరాలను శుభ్రంగా ఉంచుకొనవలెను.
- సర్వనామం - భేదాలు.

ఉ.సూ : పాఠశాలలో మాత్ర దినోత్సవం (మదర్స్ డే) సందర్భంగా కార్యక్రమం ఏర్పాటు చేసి విద్యార్థులచే 'అమ్మ' గొప్పతనం గురించి కవితాపోటీలు నిర్వహించండి.

3. రామకృష్ణుని దర్బారు ప్రవేశం

పాఠంలోకి ప్రవేశించేముందు:-

ప్రభుత్వం అంటే ప్రజలే. ప్రజలలో ప్రతి ఒక్కరు బాధ్యతతో, నిజాయితీగా ప్రవర్తిస్తే అందరూ సుఖంగా ఉండవచ్చు. దీనికి వ్యతిరేకంగా సమాజంలో కొందరు స్వార్థంతో తమ పనులు త్వరగా నెరవేరితే చాలనుకొంటారు. అందుకుగానూ ఉద్యోగులకు ఆశచూపుతారు. అట్లే కొందరు ఉద్యోగులు పని చేయడానికి జీతాన్ని తీసుకుంటూ దురాశతో ఆ పనిని చేయడానికి అక్రమసంపాదనకు ఎదురుచూస్తారు. లంచగొండితనాన్ని అరికట్టడానికి, ప్రభుత్వం ఎన్నో ప్రయత్నాలను, చట్టాలను చేస్తుంది. ప్రజల సహాయసహకారం కోసం ప్రభుత్వం కొన్ని ప్రత్యేక ఫోన్ నంబర్లను కూడా ఏర్పాటు చేసింది. ఇలాంటి సందర్భాలను గురించి మీ ఇంట్లో ఎప్పుడైనా చర్చించారా? లేదా వార్తా పత్రికలలో చదివారా? అలాంటప్పుడు మీకేమనిపిస్తుంది.

లంచగొండితనాన్ని రూపు మాపడానికి మీ వంతు ప్రయత్నంగా ఏం చేయాలనుకుంటున్నారు. చర్చించండి. ఆ కాలంలోనే తెనాలి రామకృష్ణుడు తన వంతు ప్రయత్నం ఎలా చేశాడో ఇప్పుడు చూద్దాం.

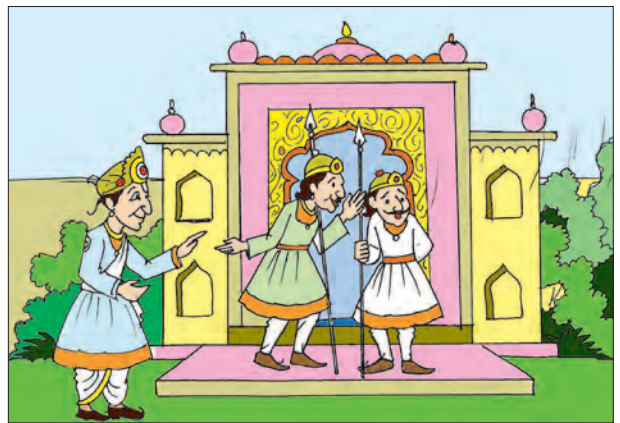
రాయలవారి ఎదుట తమ జానపద నృత్యాన్నీ, కూచిపూడి నృత్యాన్నీ చక్రవర్తికి చూపించి ఆనందింప చేద్దామని దూర ప్రాంతం నుంచి రెండు బృందాల వారు వచ్చారు. రాజ దర్శనం కోసం ప్రయత్నిస్తున్న వీరిని గమనించారు రామకృష్ణుడు. దూరప్రాంత కళాకారులు కావడంతో, వారికి చిన్న ప్రయత్నం మీద లోపలికి అనుమతి లభించింది. క్షణం కూడా ఆలస్యం చేయకుండా రామకృష్ణుడు వారి లాగే వేష భాషలు మార్చుకుని, వారిలో ఒకడిగా లోపలికి ప్రవేశించే మార్గం యోచించాడు. ఆ విధంగా శ్రీ కృష్ణ దేవరాయల వారి సన్నిధికి తన సహజమైన తెలివి తేటలతో చేరుకోగలిగాడు.

దర్బారు దాకా చేరుకోవడమైతే జరిగింది గానీ తన పాండిత్య ప్రతిభ వెల్లడించే మార్గం ఏమిటి? అని ఆలోచించసాగాడు రామకృష్ణుడు.

ఇక్కడొక విషయం ముచ్చటించవలసి ఉంది. ద్వార పాలకులు తమ చేతివాటుతనం (లంచం కోసం చేయిచాచటం) ప్రదర్శించారు. చేతిలో కాసుల్లేని రామకృష్ణునికి ఇన్నాళ్ళూ రాజమార్గాన లోపలికి ప్రవేశం లభించని కారణం అదే! రెండు బృందాలనూ లోపలికి

పంపడానికి ద్వారపాలకులు నాట్యకళాకారులతో బేరాలకు దిగారు.

సహజ పాండిత్య విశేషం, దానికి తోడు కాళికటాక్షం అపారంగా ఉన్న రామకృష్ణుడు “ఇదుగో! చూడండయ్యా! మీరు శ్రీ మహావిష్ణువు శయనించే వైకుంఠానికే కావలా ఉండదగ్గ జయవిజయులంత గొప్పవాళ్ళు... ఏదో ఈ రాజధానిలో ఉండిపోబట్టి మీకా అవకాశం దక్కలేదు. మరి... మీ వంటి గొప్పవారిని, రాయలవారు గుర్తించినా, గుర్తించక పోయినా, కళాకారులమైన మేము గుర్తు పెట్టుకోకుండా ఎలా ఉండగలం?” అంటూ ఒకడి చెవి దగ్గర చేరి మెల్లగా “గుర్తుపెట్టుకోవడం అంటే

ఉక్తలేఖనం:- జానపదనృత్యం, రామకృష్ణుడు, హఠాత్సంఘటన, ఆంధ్రభోజుడు, అధిక్షేపం

ప్రదర్శనానంతరం మాకు ప్రభువుల వారిచ్చే తృణంలోంచో పణంలోంచో ఏదో మీ తృప్తి కొద్దీ మీ ఇద్దరికీ చెరికొంత ముట్ట జెప్పక పోతామా?" అంటూ చెవికొరికాడు.

“నిజంగా” అంటూ ఆశ్చర్యపోయాడు ఆ ద్వార పాలకుడు. నాడు ఆ సంగతి రెండోవాడి చెవిలో చెప్పాడు. నవ్వుతూ తలూపాడు అతడు. అదీ సులభ ప్రవేశమార్గం

తృణం = గడ్డిపోచ; పణం = ధనం, సొమ్ము;

మందలించుట = చీవాట్లు పెట్టుట;

రసాభాసం = అస్తవ్యస్తం కావడం;

ఆగ్రహించుట = కోపించుట; నివ్వెరపోవుట = అశ్చర్యపోవుట

రెండు నాట్య బృందాల వారూ ఒకర్నొకరెరుగరు కనుక, కళాకారుల వేషంలో ఉన్న మన రామకృష్ణుడు ఈ బృందానికి చెందినవాడు కాబోలునని అవతలి బృందం వారూ ఆబృందానికి చెందినవాడు కాబోలునని ఇవతలి బృందం వారూ అనుకున్నారు. అందరి దృష్టి లోపలికి ప్రవేశించడమనే లక్ష్యం మీదనే కేంద్రీకృతమవ్వడంతో ఎవరి మనిషి ఎవరో పోల్చుకునే చిన్న అంశానికి వారు అంతగా ప్రాధాన్యత ఇవ్వలేదు.

ఆ రోజు ప్రదర్శనలో ఎలాగైనా తన ప్రతిభ

రాజు గారైన శ్రీ కృష్ణ దేవరాయలవారికి తెలియాలి.

అంటే... ముందుగా ఏ బృందం ప్రదర్శన ఇస్తే దాంట్లో తాను దూరిపోవాలి... ఇదీ రామకృష్ణుని యోచన.

అది కూచిపూడి నాట్య బృందం వీధి భాగవత ప్రదర్శన. వేదిక మీద ప్రదర్శన మంచి రసపట్టులో వుంది.

జానపద బృంద కళాకారులు తెరవెనుకగా ఉండి (సభాసదులకు కనిపించకుండా) ఎదుటి బృందం వారి ఈ ప్రదర్శన ఆసక్తి కరంగా చూస్తున్నారు. గోపికలు శ్రీ కృష్ణుని చిలిపి చేష్టలను యశోదమ్మతో “నీ తనయుడెంతవని చేసెనమ్మా” అంటూ గోరంతలు కొండంతలుగా చేసి నినిపిస్తున్న ఘట్టం. చిన్ని కృష్ణుడిని యశోదమ్మ మందలిస్తోంది.

ప్రదర్శన రక్తి కడుతున్న ఈ సందర్భంలో అసందర్భంగా వేదిక మీద ప్రత్యక్షమైనాడు రామకృష్ణుడు. కళాకారుల వేషంలో ఉండడం వల్ల అదీ ప్రదర్శనలో పాత్రే కాబోలు అనుకున్నారంతా!

రామకృష్ణుడు ప్రదర్శన మధ్యలో రసాభాస చేయడం కాకుండా కృష్ణ పాత్రధారిని దండించాడు.

కూచిపూడి ప్రదర్శన ఇస్తున్న కళాకారుల

బృందం, ఈ హఠాత్సంఘటనకు నివ్వెర పోయారు.

“ఏమిటా రసాభాస?” అంటూ రాయలవారు ఆగ్రహించారు. “ప్రభూ! ఇతడు మా బృందానికి చెందినవాడు కాడు”... అంటూ విన్నవించుకున్నాడు సూత్రధారి. జానపద నృత్య బృందానికి చెందినవాడా?” అని అడిగారు రాయలవారు.

“ప్రభూ! ఇతడు మా బృందానికి సంబంధించిన వాడు కాడు” అంటూ ఆ కళాకారుల నాయకుడు సవినయంగా మనవి చేశాడు.

వెంటనే రాజ భటులు రామకృష్ణుడి నలువైపులా కమ్మేసి రాయలవారి ఎదుట నిలబెట్టారు.

“ఏమిటీ దుశ్చర్య! ఎందుకీ ప్రదర్శనలో తలదూర్చి రసభంగానికి పాల్పడ్డావు? ఆగ్రహంగా అడిగారు రాయలవారు.

“క్షమించాలి ప్రభూ! నా ఉద్దేశ్యం రసభంగ యోచన కానే కాదు. ఇంకాస్త రక్తి కట్టించడమే!” అన్నాడు రామకృష్ణుడు వినయంగా.

“నువ్వు కళాకారుడివా?” రాయలవారడిగారు. “సంగీత, నృత్య, శిల్ప, కవనాది లలిత కళాశాఖల్లో కవిత్వ ప్రక్రియలో కళాకారుడిని”.

“అయితే...? దానికి దీనికి ఏమిటి సంబంధం?” కోపంగా అడిగారు రాయలవారు.

“అదే మనవి చేస్తాను ప్రభూ! యశోద కృష్ణుని మందలించడం అనే అభినయం మరీ ముద్దు ముద్దుగా సాగుతోంది. అయినప్పటికీ ప్రదర్శన అద్భుతంగా ఉంది. ఇక గట్టిగా దండిస్తే ప్రదర్శనలో సహజత్వం ఉట్టి పడకపోతుందా అనుకున్నాను. ఎందుకంటే విశేషఖ్యాతి గల ఈ విద్యానగరంలో, అదీ శ్రీశ్రీశ్రీ శ్రీకృష్ణదేవరాయలవారు అసహజత్వాన్ని ఏ రూపంలో ఉన్నా ఎక్కడ ఉన్నా క్షమించరు అని ప్రజల ప్రగాఢ విశ్వాసం ... అది వమ్ము కాకూడదనే నేను వేదిక ఎక్కాను మహాప్రభూ!”

“ఇతడు కనిని అంటున్నాడు. కవనంలో ప్రవేశమున్నదంటున్నాడు. ఇతడి మాటల్లో ఏదో మార్మికత గోచరిస్తోంది. అది తర్వాత విచారిద్దాం!” అనుకుని “ముందు ఈ అపరాధికి ఇరవై ఐదు కొరడా దెబ్బలు శిక్ష” అన్నారు రాయలవారు.

“పెద్ద చిక్కేవచ్చిపడిందే! ఇరవై ఐదు అంటే ఎలా? ఒకరికి పన్నెండు ఒకరికి పన్నెండు... మొత్త ఇరవై నాలుగు. ఆ ఒక్కటి నేను తినక తప్పదేమో!” అదీ ముందు తినడమా? తరువాత తినడమా? అంటూ వ్రేళ్ళు లెక్కించుకుంటూ స్వగతంగా అభినయిస్తుంటే “ఏమిటి మీనమేషాలు లెక్కిస్తున్నావ్!” అని అడిగారు ప్రభులవారు. “ఇంకేముందీ? నన్ను లోపలకు పంపేందుకు, తమ దర్బారుకు కావలికాసే ఇద్దరు కావలాభటులకు నాకిక్కడ లభించేది ఏదైతే ఉందో అది సరిసమానంగా పంచియిస్తానని మాట ఇచ్చి మరీ లోపలికి వచ్చాను. నామాటల్లో అబద్ధం లేదని నిరూపించుకోగలను. కావాలనుకుంటే కావలివారిని కూడా రప్పించగలరు ప్రభువులు” సవినయంగా నిర్భీతిగా చెప్పాడు రామకృష్ణుడు.

అభినయం = నటన; గోచరించుట = కనబడుట;

మీనమేషాలు = మంచిచెడ్డలు; నిర్భీతి = భయంలేని

విశేష ప్రజ్ఞా ధురిణుడు, ఆంధ్రభోజుడు, స్వయంగా కవిత్వపు పట్లు తెలిసినవాడు అయిన శ్రీకృష్ణదేవరాయలు ఇందులోని ‘అధిక్షేపాన్ని’ తక్షణమే గ్రహించుకున్నాడు.” తన దర్బారుకు చేరువలోనే అంటే తన కనుసన్నలలోనే తన కళ్ళుగప్పి అవినీతికి పాల్పడుతున్న ఘనులను చాకచక్యంగా తనదృష్టికి తీసుకొచ్చిన ఇతడు ‘సహజత్వం-అసహజత్వం’ అనే అంశాల్ని అడ్డు పెట్టుకొని అసలు నాటకం నిజంగానే రక్తి కట్టించాడు” అని గ్రహించుకున్నారు రాయలు.

ఈ దెబ్బతో రామకృష్ణునికి అష్టదిగ్గజ కవుల్లో పదవిని ప్రసాదించారు. అవినీతికి పాల్పడ్డ కావలి భటులను శిక్షించారు రాయలు.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) మీకు తెలిసిన మరికొన్ని కథలను చెప్పండి.
- 2) కథల వల్ల ప్రయోజనమేంటి?
- 3) ఈ పాఠాన్ని/కథను 'గొలుసు-పఠనం' చేయండి. అంటే విద్యార్థులు ఒకరి తరువాత ఒకరుగా వంతుల వారిగా ఒక్కొక్క వాక్యం చదవుతూ పూర్తిచేయాలి.

II. ఆలోచించండి-రాయండి.

అ) రెండు, మూడు వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

- 1) రామకృష్ణుడు రాయల సన్నిధికి ఎలా చేరుకోగలిగాడు?
- 2) నాటక ప్రదర్శన మధ్యన రామకృష్ణుడు ప్రవేశించి ఏం చేశాడు?
- 3) రాయలు రామకృష్ణునకు ఏం శిక్ష విధించారు? ఎందుకు?

ఆ) మూడు, నాలుగు వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

- 1) రామకృష్ణుడు ద్వారపాలకులతో ఏమన్నాడు?
- 2) రామకృష్ణునకు, రాయల వారికి మధ్య సంభాషణ ఏ విధంగా జరిగింది?

ఇ) పుట సంఖ్య 13లోని “ఇతడు కవిని అంటున్నాడు సవినయంగా నిర్భీతిగా చెప్పాడు రామకృష్ణుడు” వరకు చదివి, కింది ప్రశ్నలకు సమాధానం రాయండి.

- 1) ఈ పరిచ్ఛేదం ముఖ్య ఉద్దేశ్యమేమిటి?
(అ) సంఖ్యలు గుణించుట
(ఆ) తాను దెబ్బలు తినుట
(ఇ) ద్వార పాలకుల లంచగొండితనం చెప్పటం.
- 2) ఈ పరిచ్ఛేదంలో దేన్ని గురించి ఎక్కువ చెప్పటం జరిగింది?
- 3) 'మీనమేషాలు' అంటే అర్థం ఏమిటి?
- 4) ఈ పరిచ్ఛేదానికి పాఠం పేరుకు ఉన్న సంబంధమేంటి?

- 5) తెనాలి రామకృష్ణుని మాటలు విన్న రాయలుకు ఏమి అర్థమయి ఉంటుందో ఊహించి రాయండి.

ఈ) సందర్భాలు రాయండి.

- 1) ప్రభూ! ఇతడు మా బృందానికి చెందిన వాడు కాదు.
- 2) ఇతని మాటల్లో ఏదో మార్మికత గోచరిస్తుంది.

ఉ) కార్య కారణ సంబంధం:

- తెనాలి రామకృష్ణుడు రాయల దర్బారులోకి ప్రవేశించాలనుకున్నాడు.
- మీరు ఆవిధంగా అనుకోవడానికి కారణాలు:
 - 1) తెనాలి రామకృష్ణుడు వేషభాషలు మార్చుకున్నాడు.
 - 2)
- మీరు చెప్పిన కారణాలు అంశాన్ని ఎలా సమర్థిస్తాయి.
 - 1) వేషభాషలు మార్చుకొని కళకారులలో ఒకడిగా రాయల సన్నిధికి చేరాడు.
 - 2)

III. భాషావగాహన

అ) పాఠంలోని ఉకార సంధి పదాలను వెదికి, విడదీసి రాయండి.

ఉదా:- కళాకారులమైన → కళాకారులము + ఐన

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)

ఆ) జతపరచండి.

- (1) ఒకరిని + ఒకరు (అ) తనయుడెంత
- (2) తనయుడు + ఎంత (ఆ) ప్రదర్శనానంతరం
- (3) ప్రదర్శన + అనంతరం (ఇ) ఒకరినొకరు

ఇ) పదాలకు విగ్రహవాక్యం రాసి సమాసనామం రాయండి.

పదం	విగ్రహవాక్యం	సమాసనామం
వేష భాషలు పాండిత్య ప్రతిభ రాజ దర్శనం అసహజం ద్వార పాలకులు		

ఈ) బ్రాకెట్లలో ఉన్న అర్థాలను, వాటి జాతీయాల పక్కన రాయండి. జాతీయాలను సాంతవాక్యాలలో ఉపయోగించండి.

(రహస్యంగా చెప్పు, లంచంకోసం చేయిచాచటం, వేషము దానికి తగినభాష, ఎప్పుడూ కలిసిమెలిసి ఉండేవారు, ఆసక్తి కరంగా ఉండు.)

- 1) చేతివాటుతనం:- _____
- 2) వేషభాషలు :- _____
- 3) రసపట్టు :- _____

4) చెవి కొరకు :- _____

5) జయవిజయులు :- _____

ఉ) తగిన విభక్తి ప్రత్యయాలతో కింది వాక్యాల ఖాళీలను పూరించండి.

- 1) చిన్న ప్రయత్నం మీద లోపలి _____ అనుమతి లభించింది.
- 2) కావాలంటే కావలివారి _____ కూడా రప్పించగలరు.
- 3) తన సహజమైన తెలివితేటల _____ చేరుకోగలిగాడు.

ఊ) కింది వాక్యాలు సరళ, సంయుక్త వాక్యాలలో దేనికి చెందినవో రాయండి.

- 1) కళాకారులు తమ జానపద నృత్యాన్ని, కూచిపూడి నృత్యాన్ని ప్రదర్శించాలనుకున్నారు.
- 2) యశోదమ్మ చిన్న కృష్ణుడిని మందలిస్తోంది.
- 3) నాట్య ప్రదర్శన అద్భుతంగా ఉంది.

IV. సృజనాత్మకత

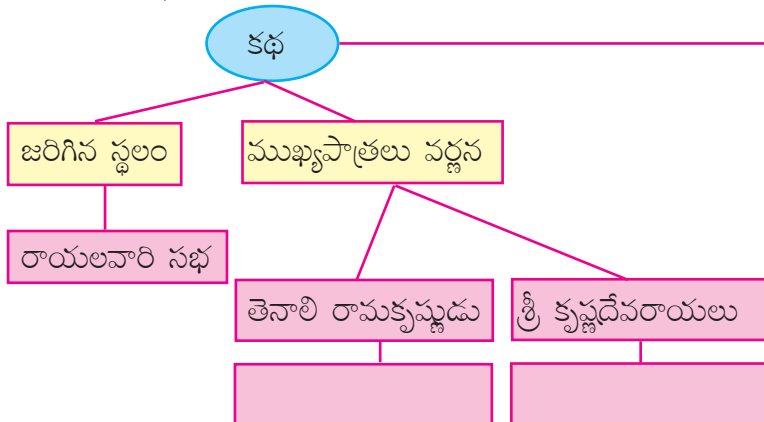
i) ప్రతి ఒక్కరు నుడి కారాలను, కొన్ని సామెతలను సేకరించి వాటిని తరగతి గదిలో ప్రదర్శించండి.

ii) తరగతిలో నిర్వహించే కథల పోటీలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొనండి. కథ చెప్పేటప్పుడు పాటించవలసిన నియమాలు.

- 1) స్పష్టమైన ఉచ్చారణ.
- 2) స్వరంలో హెచ్చుతగ్గులు పాటించుట.
- 3) తరగతి స్థాయికి అనుగుణమైన భాష.
- 4) ప్రారంభం, కథావికాసం, ముగింపులు తగిన విధంగా ఉండునట్లు చూచుట.
- 5) నీతి.

iii) జట్లుగా ఏర్పడి పాఠాన్ని చదివి కింది ఆకృతిని పూరించండి.

కథ జరిగిన స్థలం - పాత్రలు - ఎత్తుగడ

ప్రారంభం:
మధ్య:
ముగింపు: రామకృష్ణుని మాటలద్వారా రాయలు తన రాజ్యంలోని లంచగొండి తనాన్ని తెలుసుకున్నారు.

iv) కథను నాటకీకరణ చేయండి.

v) పాతాన్ని సంభాషణ రూపంలో రాయండి.

(జానపద కళాకారులు, కూచిపూడి కళాకారులు రంగప్రవేశం చేస్తారు. ప్రదర్శనలో చిన్ని కృష్ణుడిని యశోద మందలిస్తుండగా రామకృష్ణుని ప్రవేశం)

యశోద : కృష్ణా! నీ ఆగడాలు కట్టిపెట్టు (ముద్దుముద్దుగా అంటుంది)

రామకృష్ణుడు: (కృష్ణుని చెవులు పట్టుకుని దండిస్తాడు)

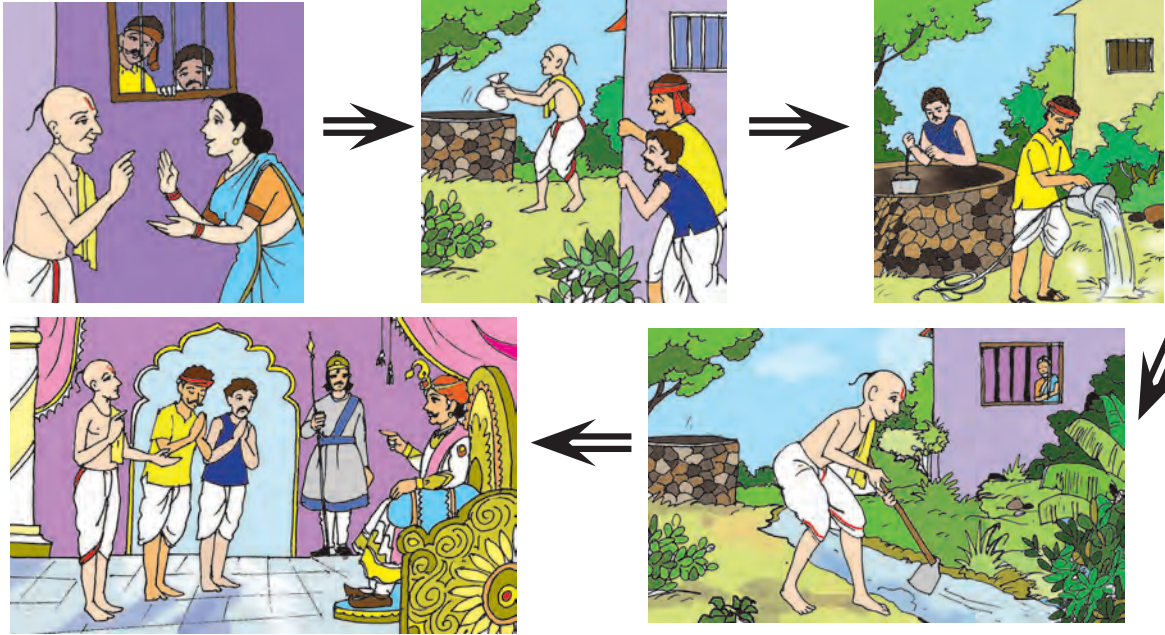
రాయలు :

కళాకారులు :

రాయలు :

రామకృష్ణుడు :

vi) రామకృష్ణుడు తన సమస్యను సృజనాత్మకంగా ఆలోచించి పరిష్కరించుకొన్న విధానాన్ని చిత్రాల ఆధారంతో 10 వాక్యాలలో రాయండి.

vii) తగిన విరామ విహ్వలతో ఉత్తరేఖనం రాయండి.

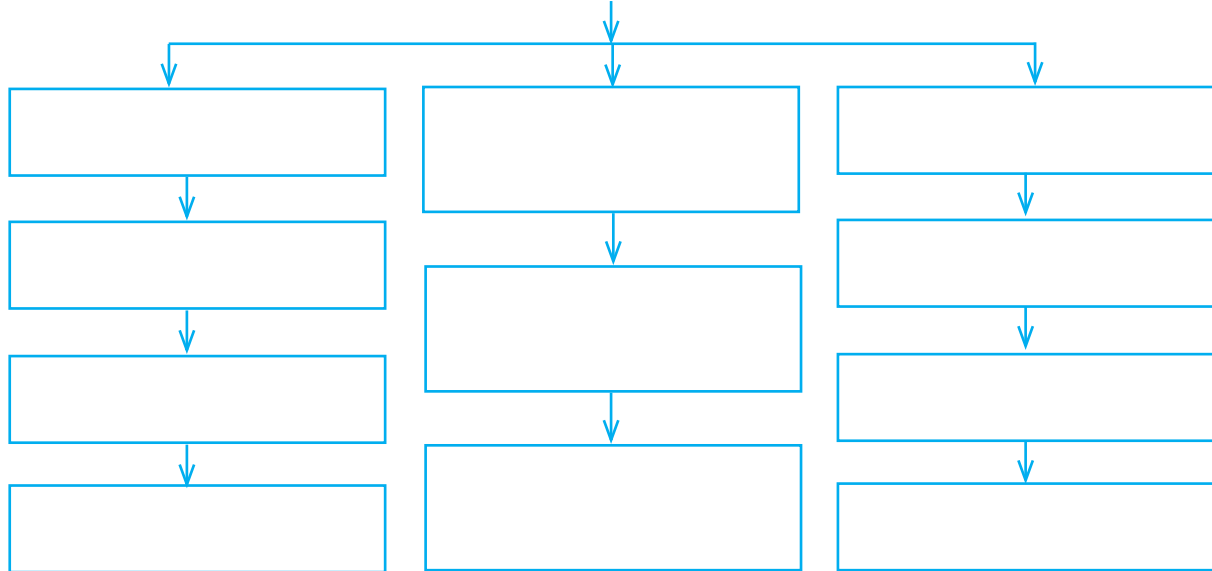
- 1) ఇక్కడొక విషయం ముచ్చటించవలసి ఉంది.
- 2) రామకృష్ణునకు సహజపాండిత్యవిశేషం దానికి తోడు కాళీ కటాక్షం అపారంగా ఉన్నాయి.
- 3) మాకు రాయలు వారిచ్చే తృణంలోంచో పణంలోంచో ఏదో మీ ఇద్దరికీ చెరికొంత ముట్టజెప్పక పోతామా

viii) ఈ పరిచ్ఛేదాన్ని చదివి కింది ప్రవాహాకృతిని పూరించండి.

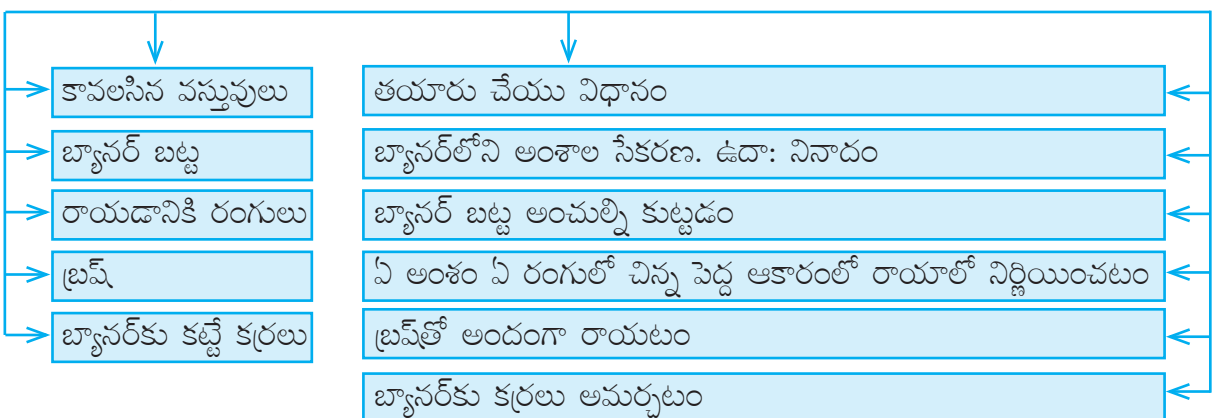
లంచగొండితనం నేరం.....

లంచం కారణంగా అనేకులు అనేక రకాల ఇబ్బందులకు గురవుతున్నారు. దీని వల్ల పనులు సాఫీగా, న్యాయంగా జరగడం లేదు. దీనికి సంబంధించిన వార్తలను మనం వార్తా ప్రతికలలో, దూరదర్శన్‌లో, ఆకాశవాణిలో తరచు వింటుంటాం. దీనిని అరికట్టడానికి ప్రభుత్వం ఎన్నో జనజాగృతి కార్యక్రమాలను చేస్తున్నది. చట్టాలను కూడా అమలు పరుస్తున్నది. ప్రజల సహాయ సహకారం కోసం కొన్ని ప్రత్యేక ఫోన్ సంబర్ధను (హెల్ప్‌లైన్) కూడా ఏర్పాటు చేసింది. కాబట్టి మనం కూడా “చేయి చేయి కలుపుదాం - లంచగొండి తనాన్ని తరుముదాం”, “లంచం ఇవ్వడం నేరం - పుచ్చుకోవడం నేరం” అంటూ నినదిద్దాం - జనజాగృతి కలిగిద్దాం.

లంచగొండితనం - నివారణ

ix) “లంచగొండి తనం నేరం” అని తెలియజెప్పే బ్యానర్ తయారుచేయండి. దానికి కావలసిన వాటిని కింది ప్రవాహాకృతిలో చూడండి.

పై ప్రవాహాకృతిని గమనించండి. దీని ఆధారంగా బ్యానర్ తయారు చేయు విధానాన్ని (దశలవారిగ) పరిచ్ఛేదం రాయండి.

అవగాహన చేసుకుందాం - అనువాదం చేద్దాం.

1. కిందనున్న జనజాగృతి సూచనాఫలకాన్ని శ్రద్ధగా చదవండి. అందులో ఏమి రాసి ఉందో తెలుగులో చెప్పండి. రాయండి.

2. 'నీటి ప్రాముఖ్యత-సౌదువు' గురించి నినాదాలు, చిత్రాలు పొందు పరచి ఒక ఆకర్షణీయమైన జానజాగృతి సూచనాఫలకాన్ని తయారుచేయండి. ప్రదర్శించండి.

సకర్మక, అకర్మక క్రియలు

టీచర్: రాజూ! నువ్వు క్రియాపదాన్ని ఉపయోగిస్తూ ఒక వాక్యం చెప్పు.

రాజు : రమ పూలను కోయుచున్నది.

టీచర్: ఉమా! దీనిలో వాక్యాంగాలను చెప్పు.

ఉమా: రమ అనుపదము కర్తను, 'పూలను' అనుపదము 'కర్మ'ను, 'కోయుచున్నది' అను పదము క్రియను బోధించుచున్నవి.

టీచర్: ఈ వాక్యంలో క్రియ కర్మతో కూడి యున్నది. అందువల్ల ఈ క్రియను 'సకర్మక క్రియ' అంటారు.

టీచర్: రామూ! నువ్వు "వాడు పరుగెత్తును" అను వాక్యంలోని వాక్యాంగాలను చెప్పు.

రాము: "వాడు" అను పదము 'కర్త'ను, 'పరుగెత్తును' అను పదం క్రియను బోధించుచున్నవి.

టీచర్: ఈ వాక్యంలో 'కర్మ'ను తెలియజేయు పదములేదు. కాబట్టి 'కర్మ' కలిగియుండని క్రియను 'అకర్మక క్రియ' అంటారు.

కింది వాక్యాలలో సకర్మక, అకర్మక క్రియలు గుర్తించండి.

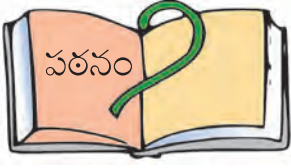
1) జాషువా గబ్బిలము అను కావ్యమును రచించెను.	2) పక్షులు ఎగిరెను.
3) ఆమె పుస్తకము చదువుచున్నది.	4) వాడు నిద్రించెను.

నేనివి నేర్చుకున్నా/ తెలుసుకున్నా.

- 'లంచగొండితనం' చట్టరీత్యానేరమని నివారణలో ప్రభుత్వానికి సహాయం చేయవచ్చునని.
- వివిధ కథలను చదివి ప్రకాశపఠనం చేయటం.
- స్వీయరచనలు చేయటం.
- సకర్మక, అకర్మక క్రియలు నిత్యవ్యవహారంలో ఉపయోగించడం.

నోబెల్ బహుమతి

(ఏడవ తరగతి ఉపాధ్యాయుడు తరగతిలోని విద్యార్థులను ‘భారతరత్న’, ‘పరమవీరచక్ర’, ‘నోబెల్ బహుమతి’ అని మూడు జట్లుగా చేశారు. ఆయా పురస్కారాలను అందుకున్న ఎవరేని ఒక వ్యక్తి గురించిన సమాచారాన్ని వివిధ సమాచార మాధ్యమాలు, అంతర్జాలంనుండి సేకరించి గాంధీ జయంతినాడు జరిగే బాలల సదస్సు (సెమినార్)లో పత్రాన్ని సమర్పించాలని అన్నారు).

ఉపాధ్యాయుడు : (తరగతి గదిలో ప్రవేశించి) విద్యార్థులారా! మీకిచ్చిన ప్రాజెక్టుపని ఎంత వరకు వచ్చింది?

భారతరత్న జట్టు : సార్! మేము ఎన్నో పత్రికలు, అంతర్జాలంలో కొన్ని సంకేత స్థలాలను వెదకి సమాచారం సేకరిస్తున్నాం.

ఉపాధ్యాయుడు : పరమవీరచక్ర జట్టు సభ్యులారా! మీ పని ఎంత వరకు వచ్చింది?

పరమవీరచక్ర జట్టు : సార్! మేము సమాచారాన్ని సేకరించాం. ఇంకా విషయాన్ని క్రమబద్ధీకరించాలి. మరొక రెండు, మూడు రోజులు వ్యవధి పట్టవచ్చు.

ఉపాధ్యాయుడు : సరే! గడువు దగ్గర కొచ్చింది త్వరగా పూర్తి చెయ్యండి. నోబెల్ బహుమతి జట్టు సభ్యులారా! ఇప్పుడు మీరు చెప్పండి.

నోబెల్ బహుమతి జట్టు : సార్! మా పని పూర్తయ్యింది.

ఉపాధ్యాయుడు : వెరీగుడ్! మీ జట్టులోని వారందరూ ఒకరితరువాత ఒకరుగా చదవండి.

ఆలియా : శ్రీ కైలాశ్ సత్యార్థి మధ్య ప్రదేశ్ లోని విదిశ నగరంలో 1954 జనవరి 11వ తేదీన జన్మించారు. తండ్రి కానిస్టేబుల్ గా పనిచేశారు. కైలాశ్ చిన్న తనంలోనే తండ్రిని కోల్పోయారు. ఆయన తల్లి అన్నీతానై ఎన్నో కష్టాలతో కొడుకుని పెంచి పెద్ద చేసి ఇంజనీరింగ్ చదివించింది. ప్రయోజకుడైన తన కుమారుని వలన తమ కష్టాలు గట్టెక్కుతాయని తలచిందా తల్లి. కానీ కైలాశ్ సత్యార్థి ఆయా కర్మాగారాలలో వెట్టి చాకిరి చేస్తున్న మరియు పొలాలలో కూలీలుగా పనిచేస్తున్న బాలబాలికలకు అండగా నిలవాలనే తన ఆకాంక్షను తల్లికి తెలియజేశారు. బాల కార్మిక వ్యవస్థకు వ్యతిరేకంగా ఉద్యమం ప్రారంభించారు.

అర్జున్ : చదువు పిల్లల ప్రాథమిక హక్కు. వాళ్ళు వాళ్ళ హక్కులను ధైర్యంగా సద్వినియోగం చేసుకోనే వాతావరణాన్ని మనం కల్పించాలని ఆయన ఆలోచన. అదే ఆయన ధ్యేయం. 1980 సం॥లో “బచ్ పన్ బచాన్ ఆందోళన్” అను బాలల హక్కుల పరిరక్షణ ఉద్యమం ప్రారంభించారు. బాలబాలికలందరికీ ప్రాథమిక విద్య అందాల్సిందే. పేదరికాన్ని అడ్డుపెట్టి వారి విద్యాభ్యాసానికి ఆటంకం కలిగించవద్దని

ఘోషించారు. అప్పుడే జ్ఞానవంతులైన యువత దేశ ప్రగతిని సాధించగలదని పిలుపునిచ్చారు.

వీణాధరి

: కైలాశ్ సత్యార్థి బాలకార్మిక వ్యవస్థపై మూడు దశాబ్దాలుగా పోరాటం సాగిస్తూ దాదాపుగా 80 వేల మంది పిల్లలకు వెట్టిచాకిరి నుండి విముక్తి కలిగించారు. అంతేకాదు వారిచే పలకాబలనం పట్టించారు. వారి ఆసక్తి మేరకు వృత్తి విద్యలు నేర్పించి డాక్టర్లుగా, ఇంజనీర్లుగా ఇంకా ఉన్నతాధికారులుగా చేశారు. పిల్లల తల్లిదండ్రులకు సచ్చచెప్పేవారు. వారు వినక పోతే ఆ బాలబాలికలను ముక్తి ఆశ్రమ్, బాల ఆశ్రమ్, బాలికల ఆశ్రమ్లలో చేర్పించి ప్రయోజకులుగా తీర్చిదిద్దుతున్నారు. ఆయాగ్రామ పెద్దలను, బాలబాలికలను కలిపి బాలమిత్ర గ్రామాలను ఏర్పరచి, వారి సమస్యలు వారే పరిష్కరించుకునేలా తయారుచేశారు.

కైలాశ్ సత్యార్థి బాలకార్మిక వ్యవస్థను నిరసిస్తూ కాశ్మీర్ నుండి కన్యాకుమారి వరకు దాదాపుగా 5 వేలమైళ్ళ భారత యాత్రను నిర్వహించారు. దేశ విదేశాలలో కూడా వీరి సంస్థలున్నాయి.

శ్రీనివాస్

: బాలల హక్కుల కొరకు కైలాశ్ సత్యార్థిగారి నిరంతర పోరాటాన్ని గుర్తించిన ప్రపంచం ఆయనకు 2014 సం॥లో నోబెల్ శాంతి పురస్కారాన్ని బహుకరించడానికి నిర్ణయించింది. నార్వే దేశరాజధానియైన ఓస్లోలో ప్రతిష్టాత్మకమైన నోబెల్ శాంతి పురస్కారం భారతీయుడైన కైలాశ్ సత్యార్థిగారికి మరియు బాలికల విద్యకు ప్రాధాన్యత నివ్వాలని పోరాడిన పాకిస్తాన్ బాలిక మలాలా యూసఫ్ జాయ్తో కలిపి ఉమ్మడిగా 10-12-2014నాడు బహుకరింపబడింది. ఇది మన భారతజాతికే గర్వకారణం.

ప్రాజెక్టుపని:- తరగతిలోని విద్యార్థులు జట్టుగా ఏర్పడి నోబెల్ పురస్కారాన్ని పొందిన భారతీయుల చిత్రాలను, సమాచారాన్ని సేకరించండి. దానిని సమన్వయపరచి ఆకర్షణీయమైన గోడవత్రికను తయారుచేయండి. ప్రదర్శించండి.

4 చల్పలారగించుట

– బమ్మెర సోతన

పాఠంలోకి ప్రవేశించేముందు:-

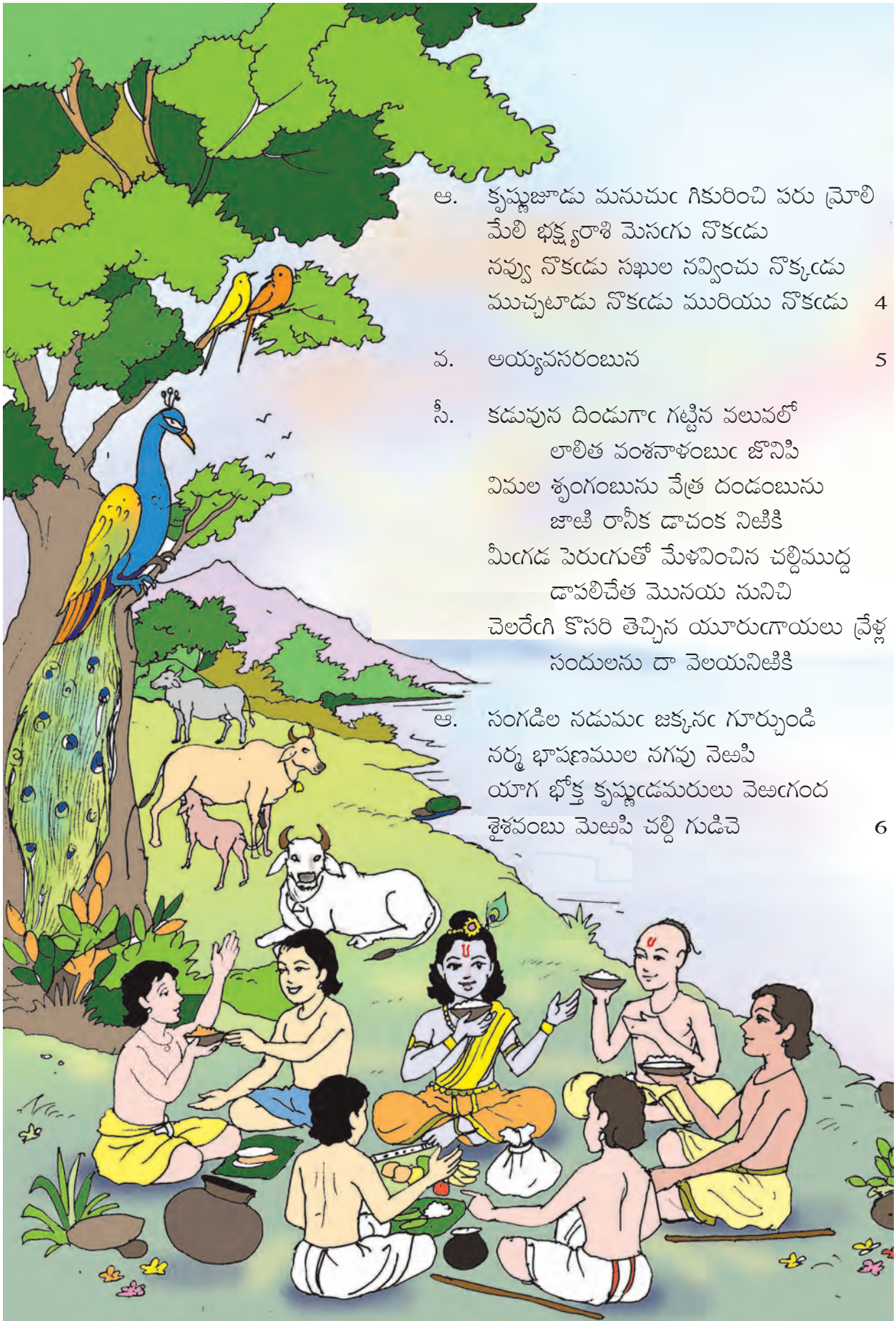
- పై చిత్రాలన్ని గమనించండి, అది దేనిని సూచిస్తున్నది? వసభోజనాలకు ఏ నెలలో వెళ్తాము? అక్కడ ఏ విధంగా గడుపుతాము?
- మీరు ఏ ఏ సందర్భాలలో మీ స్నేహితులతో కలిసి, భోజనం చేస్తారు? అప్పుడు ఏ ఏ సంఘటనలు, చమత్కారాలు జరుగుతాయి? చర్చించండి. ఇప్పుడు మీలాగే ఎవరెవరు చల్పలారగించారో చూద్దామా!

*శా ఎండన్ మ్రగ్గితి రాకటం బడితి రింకేలా విలంబింపగా
రండో బాలకులార! చల్లి గుడువన్ రమ్య స్థలం బిక్క డీ
దండన్ లేగలు నీరు ద్రావి యిరవందం బచ్చికల్ మేయుచుం
దండం బై విహరించుచుండగ నమంద ప్రీతి భక్షింతమే 1

వ. అని నగుఁగాకయని, వత్సంబుల నుత్సాహంబుల నిర్మలంబులగు
జలంబులు ద్రావించి, వచ్చికల మొల్లంబులుగల పల్లంబుల
నిలిపి, సాక్కంబులగు చల్పల చిక్కింబులు సక్కడించి 2

మ. జలజాంత స్థిత కర్ణికం దిరిగిరా సంఘంబులై యున్నరే
కుల చందంబునఁ గృష్ణునిం దిరిగిరాఁ గూర్చిండి వీక్షింపుచున్
శిలలుంబల్లవముల్ దృణంబులు లతల్ చిక్కంబులున్ బువ్వలా
కులు కంచంబులుగా భుజించి రచటన్ గోపార్థకుల్ భూవరా! 3

సీ మాటిమాటికి వ్రేలు మడిచి యూరించుచు
యూరుఁ గాయలు దినుచుండు నొక్కఁ
డొకని కంచములోని దొడిసి చయ్యన మ్రింగి
చూడు లేదని నోరు సూపు నొక్కఁ
డేగు రార్గుర చల్ప లెలమిఁ బన్నిదమాడి
కూర్కొని కూర్కొని కుడుచు నొక్కఁ
డిన్నియఁ దగఁ బంచి యిడుట నెచ్చెలి తన
మనుచు బంతెన గుండు లాడు నొకడు

ఆ. కృష్ణజూడు మనుచుఁ గికురించి పరు మ్రోలి
మేలి భక్త్యరాశి మెసఁగు నొకఁడు
నవ్వు నొకఁడు సఖుల నవ్వించు నొక్కఁడు
ముచ్చటాడు నొకఁడు మురియు నొకఁడు 4

వ. అయ్యవసరంబున 5

సీ. కడుపున దిండుగాఁ గట్టిన పలువలో
లాలిత వంశనాళంబుఁ జొనిపి
విమల శృంగంబును వేత్ర దండంబును
జాటి రానీక డాచంక నిటికి
మీఁగడ పెరుఁగుతో మేళవించిన చల్లిముద్ద
డాపలిచేత మొనయ నునిచి
చెలరేగి కొసరి తెచ్చిన యూరుఁగాయలు వ్రేళ్ల
సందులను దా వెలయనిటికి

ఆ. సంగడిల నడుమఁ జక్కనఁ గూర్చుండి
నర్మ భాషణముల నగవు నెఱిపి
యాగ భోక్త కృష్ణుడమరులు వెఱుగంద
శైశవంబు మెఱిపి చల్లి గుడిచె 6

బమ్మెరపోతన 15వ శతాబ్దానికి చెందిన కవి. తెలుగులో భాగవతం రచించారు. భోగినీదండకం, వీరభద్ర విజయం వీరి ఇతర రచనలు. ఈతనికి సహజ పాండిత్యం అనే బిరుదు కలదు. ఈతడు తెనిగించిన శ్రీమదాంధ్ర మహాభాగవతంలోని భాగములు శిథిలములు కాగా మరికొందరు ఆ భాగాలను పూరించిరి అందురు. ఈతని కవిత్వము తేటతెలుగు పదములతో కూడి మధురమై చెవులకింపును కలిగించును. ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం భాగవతంలోని దశమ స్కంధం నుండి గ్రహించబడినది.

కవిత్వమును రాజుల కంకిత మీయక భగవంతునకు సమర్పించిన భక్తశిఖామణి పోతన.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) మీ వేసవి సెలవుల అనుభవాలను మీ తరగతి విద్యార్థులతో పంచుకోండి.
- 2) దూరదర్శనిలో మీరు చూసిన శ్రీకృష్ణుని బాల్యక్రీడలు మీ మిత్రునితో సంభాషించండి.

II. పదజాలం పెంపొందించుకుందాం.

అ) అర్థాలు-భావాలు

- 1) మ్రగ్గి = వాడి; విలంబించు = ఆలస్యం చేయు; కుడువ = తినుటకు; ఈ దండన్ = ఈ సమీపాన; అమంద = ఎక్కువ.

భావం: ఓ బాలకులారా! ఎండలో వాడిపోయారు. ఆకలితో ఉన్నారు. ఇంక ఆలస్యం చేయడం ఎందుకు? చల్లి తినడానికి రండి. ఈ మనోహరమైన చోట ఈ పక్క లేగలు నీరు తాగి, పచ్చిక వేస్తూ గుంపులుగా విహరిస్తుండగా చాలా సంతోషంగా మనం తిందాం.

- 2) వత్సంబులు = దూడలు; జలంబులు = నీరు; మొల్లంబులుగా = అధికంగా; సక్కుడించు = విప్పు.

భావం: అనగానే సరి అని దూడలకు నీరు తాగించి, పచ్చగడ్డి ఎక్కువగా ఉన్న పల్లాలలో నిలిపి, చల్లల చిక్కాలు విప్పారు.

- 3) కర్ణిక = తామరదుద్దు; వీక్షింపుచు = చూచుచు; శిలలు = రాళ్ళు; పల్లవములు = చిగుళ్ళు; తృణంబులు = గడ్డి;

కంచంబులుగా = కంచాలుగా, పళ్ళాలుగా;

గోపార్థకుల్ = బాలురు, గోపాలురు.

భావం: పద్మంలోని కర్ణిక (తామరదుద్దు) చుట్టూరా సమూహంలో ఉన్న రేకుల లాగా కృష్ణుని చుట్టూ కూర్చుండి చూస్తూ రాళ్ళు, చిగుళ్ళు, గడ్డి, తీగలు, చిక్కాలు, పూలు, ఆకులు కంచాలుగా చేసుకొని గోపాలురు భుజించారు.

- 4) ఊరుగాయులు = ఊరగాయలు; పన్నిదమాడి = పందెంకాసి; కుడుచు = తిను; నెచ్చెలి తనం = స్నేహ లక్షణం; బంతెన గుండులాడు = బంతులు తీరి కూర్చుండి భుజించినట్లుగా అడే ఆటలు; కిక్కురించి = మోసగించి; పరుమ్రోలి = ఇతరుల ఎదుటి; భక్ష్యరాశి = భోజన పదార్థాలను; సఖులు = స్నేహితులు.

భావం: ఒకడు మాటిమాటికి వేలు మడిచి ఊరిస్తూ ఊరగాయలు తిన్నాడు. ఇంకొకడు మరొకరి కంచంలోని పదార్థాన్ని తీసికొని మింగి, 'లేదు చూడు'మని నోరు చూపాడు. ఏదో పందెం కాసి అయిదారుగురి చల్లలను ఒక్కడే బలవంతంగా తిన్నాడు. ఇన్నీ పంచి ఇవ్వడం స్నేహాలక్షణం అంటూ ఒకడు బంతెనగుండులాడాడు.

కృష్ణుని చూడమంటూ, మోసగించి,
ఇతరుని ముందున్న మంచి పదార్థాలను
ఒకడు తిన్నాడు. ఒకడు నవ్వుతున్నాడు.
ఇంకొకడు స్నేహితులను నవ్విస్తున్నాడు.
ఒకడు ముచ్చట పెడుతున్నాడు. ఇంకొకడు
మురుస్తున్నాడు.

5,6) అయ్యవసరంబున = ఆ సమయములో;
వలువ = వస్త్రం; వంశనాళము = పిల్లనగ్రోవి;
శృంగం = కొమ్ము; డాచంక = ఎడమచంకలో;
ఇటికి = పెట్టుకొని; సంగడిలు = స్నేహితులు;
సర్మభాషణముల = పరిహాసపు మాటలు;
యాగభోక్త = యజ్ఞాలలో సమర్పించే పూజా
ప్రసాదాన్ని భుజించే భగవంతుడు.
అమరులు = దేవతలు;
వెఱగంద = ఆశ్చర్యపడుతుండగా.
శైశవంబు = బాల్యదశ;

భావం: ఆ సమయంలో కడుపున దిండుగా కట్టిన
వస్త్రంలో పిల్లనగ్రోవిని ఉంచాడు. కొమ్మును,
కట్టును జారిపోకుండా ఎడమ చంకలో
పెట్టుకొన్నాడు. మీగడ పెరుగుతో కలిపిన
చద్దిముద్దను ఎడమ చేతిలో
ఉంచుకొన్నాడు. ఊరగాయలను వేళ్ళ
సందులో పట్టుకొన్నాడు. ఈ విధంగా
స్నేహితుల మధ్యకూర్చొని,
పరిహాసాలాడుతూ భగవంతుడైన కృష్ణుడు
దేవతలు ఆశ్చర్య పోతుండగా బాల్యం ఉట్టి
పడేట్లుగా చద్ది ఆరగించాడు.

III. ఆలోచించండి-రాయండి.

అ) ఒకటి, రెండు వాక్యాలలో సమాధానాలు రాయండి.

- 1) లేగ దూడలు ఏవిధంగా విహరిస్తున్నాయి?
- 2) గోపాలురు దూడలను ఎక్కడ నిల్పారు?
- 3) గోపాలురు కృష్ణుని చుట్టూ ఏవిధంగా కూర్చున్నారు?

4) కృష్ణుడు పిల్లనగ్రోవిని ఎక్కడ ఉంచాడు?

ఆ) నాలుగైదు వాక్యాలలో సమాధానాలు రాయండి.

- 1) గోపాలురు చల్లులు ఆరగించడానికి ఎలాంటి స్థలం ఎన్నుకున్నారు?
- 2) కృష్ణుడు, గోపాలకులూ ఎలా కూర్చున్నారు?
- 3) కృష్ణుడు, గోపాలురూ చల్లులు ఎలా భుజించారు?

IV. భాషాపాఠం

అ) జతపరచండి.

(1) జలజాంత	(అ) ఊర సంది
(2) పడితిరింక	(ఆ) అకార సంది
(3) ముచ్చటాడు	(ఇ) ఇకార సంది
(4) నిర్మలంబులగు	(ఈ) సవర్ణ దీర్ఘసంది

ఆ) కింది విగ్రహవాక్యాలకు సమాసనామం రాయండి.

- 1) భక్త్యముల యొక్క రాశి
- 2) పువ్వులు మరియు ఆకులు
- 3) చల్లుల యొక్క చిక్కంబులు
- 4) మీగడతో పెరుగు

ఇ) కింది వాక్యాలలోని క్రియలను, క్రియా విశేషణాలను గుర్తించి రాయండి.

- 1) ఆమె బజారుకు వెళుతున్నది.
- 2) ఆమె బజారుకు వేగముగానడిచి వెళుతున్నది.
- 3) అతడు వేదికపై ఉపన్యసిస్తున్నాడు.
- 4) అతడు గంభీరంగా ఉపన్యసిస్తున్నాడు.

భాష - చమత్కారం

గబగబ చదవండి- గలగల నవ్వండి.

- లక్ష్మభక్త్యములు భక్తింఛ లక్ష్మయ్యకు
ఒక భక్త్యము లక్ష్మమా!
- గాదిలోన కందివెప్ప
గాది కింద వందికొక్కు

V. సృజనాత్మకత

- కింది కథను చదివి పరిచ్ఛేదాలుగా రాయండి.
- కథకు సరిపోయేలా పేరు పెట్టండి.
- కథ వివర కథలోని నీతిని రాయండి.

మిథిలా నగరానికి ధర్మజుడు అనే రాజు ఉండేవాడు. ప్రజలను కన్న బిడ్డల వలె పాలించేడి వాడు. నగరం మధ్యలో ఒక న్యాయగంటను పెట్టించాడు. ఎవరికైనా న్యాయం కావలసినచో ఈ న్యాయగంటను లాగవచ్చును. రాజుగారు స్వయంగా న్యాయవిచారణ చేసేవాడు. ఒకనాడు ఒక ముసలి గుర్రం ఆకలితో బాధపడుతూ ఉంది. దానికి న్యాయగంటకు వ్రేలాడుతున్న త్రాడు కనబడింది. ఆకలితో ఉన్న గుర్రం దానిని లాగసాగింది. టాంగ్... టాంగ్ అనే శబ్దానికి ఆ చుట్టూ ప్రక్కల ఉన్న ప్రజలు గుమిగూడారు. ఎవరో న్యాయం కొరకు గంటను లాగుతున్నారని రాజుగారు బయటికి వచ్చారు. బక్క చిక్కిన గుర్రాన్ని చూచిన రాజు దాని యజమానిని పిలిపించాడు. రాజు “ఈ గుర్రం బలంగా ఉన్నప్పుడు నీకు ఎనలేని సేవచేసింది. ఇప్పుడు అది ముసలిదని ఆహారం పెట్టక నీవు ఇలా పదిలేశావా? దీనికి ఈ రోజు నుండి పచ్చ గడ్డిని, మంచి దాణాను పెట్టు. అది బ్రతికి సంతకాలం బాగా చూసుకో. జంతువుల యెడల దయగలిగి ఉండడం నేర్చుకో” అని యజమానిని ఆజ్ఞాపించాడు. యజమాని సిగ్గుతో గుర్రాన్ని వెంటపెట్టుకొని వెళ్ళాడు. రాజు గారి తీర్పు విని ప్రజలందరూ సంతోషించారు.

నీతి : _____

- పోతన భాగవతంలో యశోద శ్రీకృష్ణుని దండించిన ఘట్టంలోని పద్యాలను రాయండి.

సంస్కృత సంధులు

సవర్ణ దీర్ఘ సంధి :-

సూత్రము : అ, ఇ, ఉ, ఋ వర్ణములకు సవర్ణములు పరమైనచో దీర్ఘము ఏకాదేశమగును.

వర్ణము = అక్షరము, సవర్ణము = అదే అక్షరము, పరమైన = రెండవ పదంగా వచ్చిన, దీర్ఘము ఏకాదేశమగుట = రెండు అచ్చులకు మారుగా దీర్ఘము వచ్చును.

ఉదా: పుండరీక + అక్షుడు = పుండరీకాక్షుడు

ముని + ఇంద్రుడు = మునీంద్రుడు

గురు + ఉత్తముడు = గురుత్తముడు

పితృ + ఋణము = పితౄణము

నేని నేర్చుకున్నా.

- స్నేహితులతో కలిసిమెలసి గడవడం.
- పోతన కవిత్వంలోని మాధుర్యం
- సవర్ణ దీర్ఘ సంధి

వి.సూ : పాఠశాల తరపున విహారయాత్రకు తీసుకెళ్ళి విద్యార్థులలో సంఘీభావం పెంపొందేలా చూడండి.

5. వనమహాత్మ్యం

- కీ. శే. గిడుగు రాజేశ్వర రావు

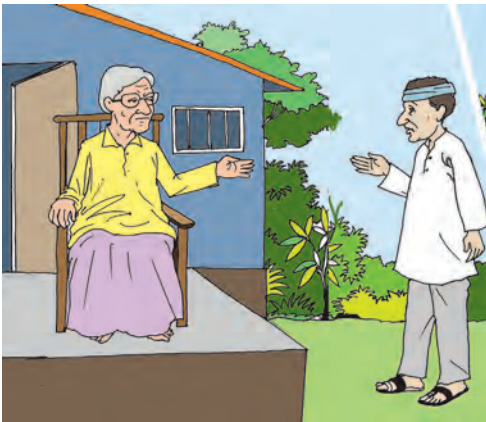
పాఠంలోకి ప్రవేశించేముందు:-

- ప్రక్కనున్న చిత్రాన్ని గమనించండి. దానిని గురించి చర్చించండి.
- మన వ్యవసాయ పరిరక్షణ కొరకు, హరితసేన తరపున ఇప్పటి వరకు మీరు చేపట్టిన కార్యక్రమాల గురించి చక్కని నివేదిక రాయండి.
- ఇప్పుడు రచయిత గిడుగు రాజేశ్వరరావు గారు మీతో ఏమంటున్నారో వినిండి.

నా కోరిక చిన్నదే. కట్టుకున్న ఇంటి పెరటిలో కాస్త ఖాళీ జాగా ఉంది. అందులో ఒక నీడనిచ్చే చెట్టు వేసుకొని ఆ నీడలో నా రిటైర్డ్ జీవితం ప్రశాంతంగా గడపాలని. అయితే వేప మొక్కో, మరేదో మొక్కో నాటితే పరిస్థితి వేరుగా ఉండేదేమో మామిడి మొక్క నాటాను.

దీనితో మొదలైంది నాకూ నా చుట్టూ ప్రపంచానికి ఘర్షణ. ఇల్లుకట్టి అలసి కాంపాండు గోడ కట్టలేక ముళ్ళకంచే వేశాను. దానిని తొలగించి ఎదురింటి వాళ్ళ బర్రె అప్పుడప్పుడూ దండెత్తి నా మొక్క లెక్కగా వేసిన చిగురుటాకుల్ని తమలపాకుల్లా నమిలిపోతూ ఉండేది. ఎదురింటాయనతో చెప్పిచూశాను. 'గొడ్డుకేమి తెలుస్తుందండీ పాపం. గోడ కట్టుకోవాలి కానీ' అన్నాడు సౌమ్యంగా. నా బాలరసాలం చిక్కి చావసిద్ధంగా ఉంటే చూడలేక అప్పు చేసి గోడ కట్టుకున్నాను. మరునాటి వసంతానికి కొన్ని రెమ్మలు తొడిగి కంటికి ఇంపుగా కనిపించింది. పశువుల బాధ పూర్తిగా పోయినందుకు తృప్తిగా ఎక్కడికి వెళ్ళి ఇంటికి తిరిగి

వచ్చినా ఓమారు మామిడి మొక్కను చూసుకుంటూ ఉంటే మనుష్యులతో పేచీ ప్రారంభమైంది మెల్లగా. వరలక్ష్మీవ్రతం అనీ, వినాయక చవితి అనీ, అడపాదడపా వచ్చే పర్వదినాలకే కాక సత్యనారాయణ వ్రతం అనీ, గృహ ప్రవేశమనీ రెండంటే రెండు ఆకులని అడిగి కనీసం రెండు కొమ్మలు తుంచి వెళ్ళిపోయేవారు నాకు పరిచయమైన వాళ్ళు కొందరు. ఏ పరిచయము లేకున్నా గోడమీదకు ఎదిగి రెండు కొమ్మలు ఇతరులకు కనిపించిన నేరానికి కొందరూ ఆ కోలుకుంటున్న మొక్కను హింసించేవారు.

ఉత్తరేఖనం:- రిటైర్డ్ జీవితం; వరలక్ష్మీవ్రతం; ఉపేక్షించు; అభ్యర్థన; వనమహాత్మ్యం.

మొదట్లో నేను మొహా మాటపడి ఉపేక్షించినా దినదినం దిగజారిపోతున్న మొక్క పరిస్థితి చూసి రానురానూ నిష్ఠూరంగా ఇవ్వలేనంటూ వాళ్ళ అభ్యర్థన త్రోసిపుచ్చడం ప్రారంభించాను.

‘శుభమా అని రెండు ఆకులడిగితే లేవని అనడానికి నోరెట్లా వస్తుందో’ అని నాకు వినిపించేటట్లు గొణుక్కుంటూ పోయేవారు. మొక్క క్రమంగా నిలదొక్కుకొని పెరిగింది కానీ నేను ఎవ్వరికీ కానివాడినై పోయాను.

ఒకసారి
మేమంతా ఇంటికి
తాళంవేసి ఊరెళ్ళవ
లసివచ్చింది.

సాయంత్రం ఇంటికి వస్తూనే అలవాటు ప్రకారం నాదృష్టి మామిడిమొక్క మీదికి పోయింది గుండె ఆగినంత పని అయింది. కళకళలాడే మొక్క కొమ్మలూ, రెమ్మలు తెగి అకాలంలో శిశిరం వచ్చినట్లు విషాదంగా నన్ను చూసి విలపించింది. కాస్త దూరంగా చెవులు పగిలేటట్లు మైక్ వినిపించింది. అటుగా పోయి చూశాను. మామిడాకుల తోరణాల వేదిక మీద గంభీరంగా నిలబడిన వక్త కంఠం సవరించుకుంటున్నాడు. “వనమహోత్సవం సందర్భంగా అనేక కార్యక్రమాలు చేపట్టవలసి ఉందనీ అందులో చెట్లు నాటడం, వాటిని కాపాడటం ముఖ్యం” అది చూచి నేను నోరెళ్ళ బెట్టాను. సందర్భమేమో వనమహోత్సవం. అంటే చెట్లు నాటడం-కాపాడటం-పర్యావరణ పరిరక్షణ. కానీ ఒక చెట్టును సర్వనాశనం చేసి కార్యక్రమానికి అందం చేకూర్చాం అనుకుంటున్నారు. ఈ ప్రవృత్తి మారాలి కాబట్టి విద్యార్థులారా! హరితసేనగా ఏర్పడిన మీరు దీనికి తోడ్పడాలి. నేను కూడా మీకు తప్పక సహాయ పడతాను. అప్పుడే మనం “వృక్షోరక్షతిరక్షితః అన్న మాటను నిజం చేసిన వాళ్ళమవుతాం” అంటున్నాడు. సభ ఏర్పాటు చేసిన పెద్దలూ, యువకులూ, అభిమానులూ చప్పట్లు కొడుతున్నారు.

కీ.శే. గిడుగు రాజేశ్వర రావుగారు పల్నాటిమిడిలో జన్మించారు. అక్కడ ప్రసిద్ధ రచయితలు రోణంకి అప్పలస్వామి, కొత్తపల్లి పీఠభద్ర రావు గార్ల శిష్యురాలిగా సాహిత్యం వల్ల అభిరుచి కలిగింది. 1953లో ఉత్కల విశ్వ విద్యాలయం నుంచి డిగ్రీపొందారు. మద్రాసు (చెన్నై) ఏ.జి ఆఫీసులో ఉద్యోగంలో చేరి 1956లో హైదరాబాదు వచ్చారు. అసిస్టెంట్ ఆడిట్ ఆఫీసరుగా 1991లో పదవీ విరమణ చేశారు. వీరు గిడుగు వేంకట రామూర్తి పంతులుగారి మనవడు.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) ప్రకృతివనరులు అని వేటిని అంటారు?
- 2) వాటిని ఎలా కాపాడుకోగలము? చర్చించండి.

II. మీ ఉపాధ్యాయుని/ఉపాధ్యాయుడు పాఠాన్ని

ప్రకాశవరసం చేయునపుడు శ్రద్ధగా వినండి.

కొత్తపదాలను, ఆలోచనలను, సంకల్పనలను

(కాన్సెప్ట్స్) నోటు పుస్తకంలో నమోదు చేసుకోండి.

III. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

అ) అర్థాలు రాయండి

(గొడవ, పర్వదినం, కంచె, బాలరసాలం)

- 1) మొక్కల చుట్టూ రక్షణ కోసం ఏర్పాటు చేసే ముళ్ళకొమ్మల దడి.
- 2) లేత మామిడి చిగురు.
- 3) వ్యక్తుల మధ్య జరిగే వాగ్వాదం
- 4) పండుగకు గల మరోపదం

ఆ) ఎవరు, ఎవరితో అనిరి.

- 1) 'గొడ్డుకేమి తెలుస్తుందండి'.
- 2) 'లేవని అనడానికి నోరెల్లా వస్తుందో'.
- 3) 'చెట్లని నాటడం, వాటిని కాపాడటం ముఖ్యం.'

ఇ) సమాధానాలు రాయండి.

- 1) రచయిత చేసిన పొరపాటు ఏంటి?
- 2) ఎదురింటి వాళ్ళ బర్రె ఏం చేసింది?
- 3) రచయితకు మనుష్యులతో ఎందుకు పేచీ ప్రారంభమైంది?
- 4) 'నేను ఎవ్వరికీ కాని వాడినై పోయాను'- వివరించండి.

- 5) సాయంత్రం ఇంటికి వచ్చిన రచయిత గుండె ఆగినంత పనయింది. ఎందుకు?
- 6) వక్త ఏం చెప్తున్నాడు?

ఈ) కుండలీకరణంలోని పదాలతో ఖాళీలు పూరించండి.

(తాళంవేసి, కంచె, గోడ, కానివాడినై, పెరటి)

- 1) కట్టుకున్న ఇంటి _____ లో కాస్త ఖాళీ జాగా ఉంది.
- 2) కాంపౌండ్ గోడ కట్టలేక _____ వేశాను.
- 3) నేను ఎవ్వరికీ _____ పోయాను.
- 4) ఒకసారి మేమంతా _____ వెళ్ళవలసి వచ్చింది.

ఉ) సరైన సమాధానాన్ని గుర్తించి రాయండి.

- 1) రచయిత తన ఇంటి పెరటిలో నాటిన మొక్క
(అ) కొబ్బరి (ఆ) జామ
(ఇ) మామిడి (ఈ) వేప
- 2) మొక్క రెమ్మలు తొడిగి కంటికి ఇలా కనిపించింది.
(అ) ఇంపుగా (ఆ) కమ్మగా
(ఇ) తృప్తిగా (ఈ) కంపుగా
- 3) సభ జరుగుతున్న సందర్భం
(అ) వన్య ప్రాణి మహోత్సవం
(ఆ) వన మహోత్సవం
(ఇ) బాలల దినోత్సవం
(ఈ) ఉపాధ్యాయ దినోత్సవం

IV. భాషావగాహన

అ) సంధులను జతపరచండి.

- (1) నీడను + ఇచ్చే (అ) మరేదో
(2) మరి + ఏదో (ఆ) మామిడాకులు
(3) మామిడి + ఆకులు (ఇ) నీడనిచ్చే

ఆ) సమాసాల పేర్లు రాయండి.

- 1) లేతదైన మామిడి మొక్క
2) పశువుల యొక్క బాధ
3) కొమ్మలు మరియు రెమ్మలు

ఇ) జాతీయాలను సాంతవాక్యాల్లో ఉపయోగించి రాయండి.

- 1) తమల పాకుల్లా నమలడం

- 2) కంటికి ఇంపుగా
3) గుండె ఆగినంతవని
4) చెవులు పగిలేటట్లు
5) కళ్ళకళ్ళలాడు.

ఈ) గీతగీసిన పదాలు ఏ భాషాభాగానికి చెందినవో రాయండి.

- 1) నా దృష్టి మామిడి మొక్క మీదికి పోయింది.
2) వక్త గంభీరంగా కంఠం సవరించుకుంటున్నాడు.
3) అనేక కార్యక్రమాలు చేపట్టవలసి ఉంది.
4) మామిడి చెట్టు నన్ను చూసి విలపించింది.

V. సృజనాత్మకత

- 1) మీ పాఠశాలలో జరిగిన వనమహోత్సవ దినోత్సవాన్ని గురించి కింది అంశాల ఆధారంగా నివేదిక రాయండి.

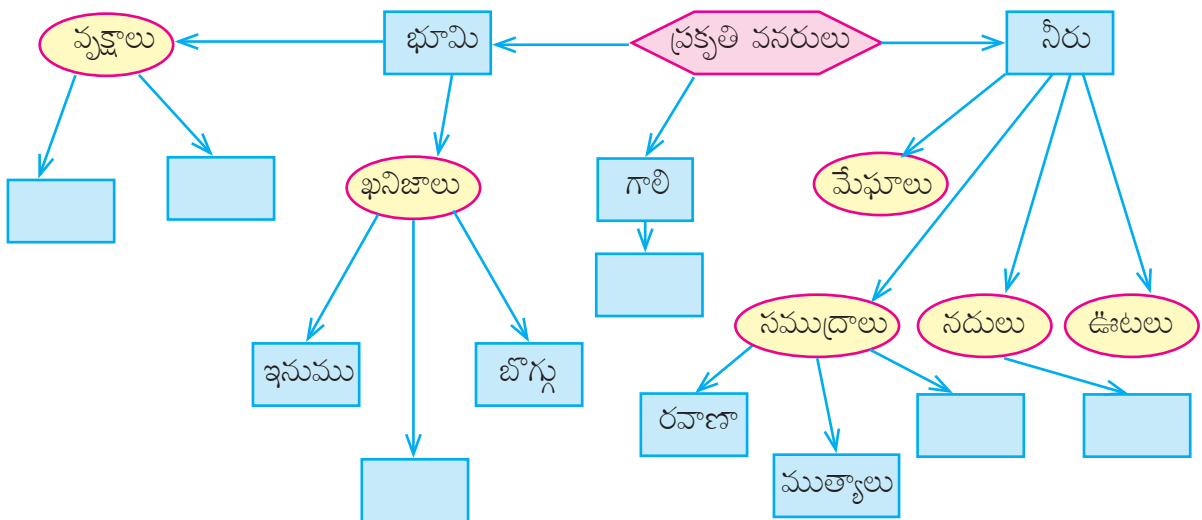
నివేదిక : ఏదైన ఒక కార్యక్రమం జరిగిన

విధానాన్ని అంచెలంచెలుగా, సంక్షిప్తంగా రాయడాన్ని 'నివేదిక' అంటారు.

- అంశాలు:-** 1. పూర్వతయారీ
2. ముఖ్య అతిథి ఆగమనం - ఆహ్వానం
3. ప్రధానోపాధ్యాయుల స్వాగతవచనాలు

4. ముఖ్య అతిథి తదితరులచే వ్యక్షారోపణ
5. ముఖ్య అతిథి సత్కారం ప్రసంగం
6. వందన సమర్పణ

• కింది సంకల్పనా చిత్రాన్ని (కాన్సెప్ట్ మ్యాప్) పూరించండి.

- ప్రకృతి వనరులు - వాటి ఉపయోగాలను పట్టికలో చూపండి.

ప్రకృతి వనరులు	ఉపయోగాలు

- గడినుడి పూరిద్దామా!

1	పృ		
2	భృ		
3	ర		
4	క్ష		
5	తి		
6	ర		
7	క్షి		
8	తః		

ఆధారాలు:

1. చెట్టు వ్యాయసదం (3)
2. బాధపడు (3)
3. కాపాడు (3)
4. నూరు వేలు (2)
5. చీకటి (3)
6. తక్కువ వడుట (3)
7. పిట్టకు మరో పేరు (2)
8. రాణుల నివాసం (4)

- ఊహిద్దాం -చెప్పదాం-రాద్దాం

- పక్క చిత్రాన్ని గమనించండి.
- మొక్క-బర్రె (గేదె)లు ఒకదానితో ఒకటి ఏమని సంభాషించుకుంటున్నాయో ఊహించి రాయండి.

కర్మధారయ సమాసము

*గణేశోత్సవం కొరకు ఊరువాడా గొప్ప పందిళ్ళు వేశారు. బాజాభజంత్రీలతో వినాయక విగ్రహాన్ని తీసుకొని వచ్చారు. మెల్లని చూపులతో, చాట చెవులతో, లంబోదరుని విగ్రహం చూడముచ్చటగా వుంది. తెల్ల కలువలతో పచ్చని పత్రితో గణేశుని అలంకరించి వేద మంత్రాలతో పూజించారు.

ఉపా : కిందటి తరగతిలో మీరు తత్పురుష, ద్వంద్వ సమాసాలను గురించి తెలుసుకున్నారు కదా.

రమ్య! గణేశోత్సవం అనే పదానికి విగ్రహ వాక్యం చెప్పి ఏ సమాసమో చెప్పు.

రమ్య: గణేశుని యొక్క ఉత్సవం - ఇది పట్టి తత్పురుష సమాసము.

ఉపా : చాలా చక్కగా చెప్పావు. వరుణ్ నువ్వు చెప్పు 'వేదమంత్రాలు' ఏ సమాసం.

వరుణ్: వేదమందలి మంత్రాలు - సప్తమీ తత్పరుష సమాసం.

ఉపా : సరిగా చెప్పావు - కూర్చో - మరి సరితా నీవు చెప్పు 'బాజాభజంత్రీలు' ఏ సమాసం.

సరిత: బాజాలును, భజంత్రీలును - ధ్వంద్వ సమాసం అవుతుంది సార్

ఉపా : అవును, సరితా చక్కగా చెప్పావు. ఈ రోజు మనం విశేషణ, విశేష్యములతో ఏర్పడే సమాసం గురించి తెలుసుకుందాం. 'మెల్లని చూపులు' - అన్న పదానికి ఎలా విగ్రహవాక్యం చెప్పవచ్చు వరుణ్.

వరుణ్ : 'మెల్లనైన చూపులు' అంటారు కదా సార్!

ఉపా : బాగా చెప్పావు. 'చూపులు' నామవాచకం, దీన్నే 'విశేషణం' అని కూడా అంటారు. 'మెల్లనైన' అన్నది విశేషణం. ఈ విధంగా విశేషణ విశేష్యములతో ఏర్పడే సమాసాన్ని 'కర్మధారయం' అంటారు. గొప్ప పందిళ్ళు - గొప్పవైన పందిళ్ళు

తెల్ల కలువలు - తెల్లనివైన కలువలు అని విగ్రహవాక్యం చెప్పుకుంటాం. 'పచ్చని పత్రి' అన్న పదానికి విగ్రహ వాక్యం చెప్పగలవా తరుణ్

తరుణ్: 'పచ్చనైన పత్రి' అని చెప్పవచ్చు కదా సార్.

ఉపా : అవును, సరిగా చెప్పావు. ఇందులో 'పచ్చని' అన్న విశేషణం. సమాసంలో మొదటి పదంగా వుంది కనుక దీన్ని 'విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయం' అంటారు. విశేషణం సమాసంలో రెండవ పదంగా వుంటే 'విశేషణ ఉత్తర పద కర్మధారయం' అవుతుంది.

ఉదా : కపోత వృద్ధము = వృద్ధమైన కపోతము

చరణకమలములు = కమలముల వంటి చరణములు

కింది పదాలకు విగ్రహవాక్యాలు రాసి ఏసమాసములో రాయండి.

1) లేతమామిడి

2) రెండు రెమ్మలు

3) మామిడిచిగురు

4) ముళ్ళకంచె

“పిట్టకూత కమ్మదనం.

పుట్టతేనె తియ్యదనం.

చెట్టు నీడ చల్లదనం” -

దీనికి తగిన బొమ్మను

పక్కగడిలో గీయండి.

నేనివి నేర్చుకున్నా.

- పర్యావరణ అవశ్యకత
- వృక్షోరక్షణ రక్షితః
- కర్మధారయ సమాసం

వి.సూ : పర్యావరణ దినోత్సవం సందర్భంగా పాఠశాల ఖాళీ స్థలంలో మొక్కలు నాటి వాటికి పేర్లు పెట్టండి. అవి చక్కగా పెరిగేలా చూడండి.

6. గమ్యం చేరుకునే వరకు ఆగకు

పాఠంలోకి ప్రవేశించేముందు:-

- పూర్వం స్కాట్లాంట్ దేశంలో రాబర్ట్ బ్రూస్ అనే రాజు ఉండేవాడు. అతడు ధైర్యశాలి, వివేకవంతుడు. అతడు తనపై దండెత్తిన ఇంగ్లాండు రాజుతో తనకున్నది చిన్న సైన్యమైనప్పటికీ ఆరుసార్లు పోరాడడాడు. కానీ ఫలితం లేకపోయింది. ఒక గుహలో తల దాచుకుకోవలసివచ్చింది. ఇక పోరాడలేననుకున్నాడు. ఆనమయంలో గుహద్వారాపై ఒక సాలెపురుగు గూడు అల్లడానికి ప్రయత్ని ఆరుసార్లు విఫలమైంది. కానీ పట్టు విడవక ప్రయత్నించి ఏడవ సారి సఫలమైంది. అదిన్న జీవిని చూచి బ్రూస్ ప్రేరణ పొందారు.

ఉత్తేజితుడై సైన్యాన్ని కూర్చుకొని ఏడవసారి పోరాడి ఇంగ్లాండు రాజు తరిమి కొట్టాడు. ఈ కథలో మీరు ఏమి గ్రహించారు.

- మీరు గ్రహించిన దానికి, కింది కథకు ఏదైనా పోలిక ఉందేమో చూద్దామా?

ఒక ఊళ్ళో సోమయ్య, రాజయ్య అని ఇద్దరు రైతులు వుండేవారు. వారిద్దరి పొలాలు ప్రక్కప్రక్కనే ఉండేవి. సోమయ్య చాల కష్టపడి పనిచేసేవాడు. కాని రాజయ్య చాలా సోమరిపోతు. ఒకసారి అనావృష్టి సంభవించడం వల్ల రెండు సంవత్సరాలు వర్షాలే పడలేదు. పొలాల్లో పెట్టిన పైర్లు ఎండిపోసాగినవి. సోమయ్య తీవ్రంగా చింతించసాగాడు. “ఇలా

ఇంకొన్ని రోజులు జరిగిందంటే తినడానికి తిండి లేక చావాల్సిందే. తన భార్యబిడ్డలు ఆకలి బాధతో అలమటించి పోవాల్సిందే. ఇప్పుడు ఎలాగైనా నేను నా పొలానికి నీళ్ళ వసతి కలిగించాలి. అప్పుడే ఈ వరిపైర్లన్నీ పంటకు వస్తాయి.” వెంటనే ఇంటి నుండి బయలుదేరి, తన పొలం చుట్టు పక్కల శ్రద్ధగా వెతకసాగాడు. భగవంతుని కృపవలన అతనికొక

నది కనిపించింది. అందులో నీరుపుష్కలంగా వుంది. ఆనందంతో వెంటనే పార తీసుకొని తన పొలానికి నది నుండి కాలువ త్రవ్వడం ప్రారంభించాడు.

పెందలకడనే లేచి ఇల్లు వదిలిన సోమయ్య మధ్యాహ్నం భోజన సమయం దాటినా తనపని మానలేదు. ఒళ్ళంతా చెమటలు పోస్తున్నాయి. ఎండ తీవ్రంగావుంది. కాని అతనికి తాను ఇంకా భోజనం చేయలేదని, ఎండ తీవ్రంగా వుందనే ధ్యాసయే లేదు. ఎలాగైనా సరే ఈ కాలువ తస్వేషేయాలన్న దృఢ నిశ్చయం మాత్రమే అతనిలో కనిపిస్తున్నది.

సోమయ్య భార్య తన కూతురును పంపించింది నాన్నను పిలుచుకు రమ్మని. “ఈ కాలువ పని పూర్తి చేసి వరకు నేను భోజనం ముట్టుకోను. నీవు వెళ్ళిపో! ఇంక కొంత సేపట్లో పని పూర్తి కాగానే వచ్చేస్తాను.? “అంటూ కూతురిని పంపించేసి మళ్ళీ పనిలో మునిగి పోయాడు సోమయ్య.

సాయం సమయమై పోయింది. భర్త ఇంకా తిరిగి రానందువల్ల సోమయ్య భార్య తానే పొలానికి వెళ్ళి సోమయ్యతో, “ఏమండీ! మిమ్మల్నే. రోజంతా గడచిపోయింది. వంటంతా ఆరిపోయినా మీరు

భోజనానికి రావడం లేదే! కాస్తా భోజనం చేసేంతర్వాత మీపని మీరు చూసుకోకూడదా! రండి, రండి! స్నానం చేసి భోంచేద్దరు గాని!” అంది. చూడు! నీళ్లు లేకుండా పైర్లంతా ఎలా ఎండి పోతున్నాయో! ఇప్పుడు పొలానికి కాలువ త్రవ్వ నీళ్ళు తీసుకురాకపోతే, మనమందరం తిండి లేక చావాల్సిందే. ఈ రోజే మన పొలానికి నీళ్ళు వచ్చి తీరాలి! అంత వరకు నేను భోజనం ముట్టుకోను అన్నాడు.

సోమయ్య కాలువ త్రవ్వడం ముగించే సరికి అర్థ రాత్రివేళ అయింది. అప్పటికి నది నుండి కాలువ ద్వారా తన పొలానికి నీరు ప్రవహించడం జరిగింది. ఆనందంతో కుప్పిగంటులు వేసింది సోమయ్య హృదయం.

ఇంటికి తిరిగి వస్తూనే సోమయ్య స్నానం చేసి తృప్తిగా భోంచేసి, తాంబూలం వేసుకొని తాజాగా కునుకు తీయసాగాడు.

సోమయ్య కాలువ తీసున్నాడన్న విషయం తెలిసిన వెంటనే రాజయ్య కూడా పార తీసుకొని బయలుదేరాడు. తన పొలానికి నీళ్ళు తెచ్చేందుకు కాలువ త్రవ్వడం ప్రారంభించాడు. మధ్యాహ్నమయ్యే

సరికి రాజయ్య భార్య వచ్చి భోజనమునకు రమ్మని భర్తను పిలిచింది. వెంటనే రాజయ్య “నువ్వు పిలుస్తున్నావు కాబట్టి వస్తున్నా ” అంటూ పాఠను అక్కడే వదిలేసి ఇంటికి వచ్చాడు. భోజనం చేసిన తర్వాత మళ్ళీ పొలానికి వెళ్ళడానికి బుద్ధి పుట్టలేదాతనికి. మరుసటి రోజు వేరేదో పనిమీద వెళ్ళి పోయినందువల్ల కాలువ త్రవ్వకం పని జరగలేదు. ఇలాగే లేనిపోని కారణాలవల్ల కొన్ని రోజులు గడవడంతో నీరు లేక పైరు పూర్తిగా ఎండిపోయింది.

కానీ సోమయ్య పొలములో వరిపైరు పెరుగుతూ ఉంది. రాజయ్య పొలము ఎడారిలా అయిపోయింది సోమయ్య తన గమ్యం చేరుకునే వరకు ఆగక వుండుకువెళ్ళాడు. అందువల్ల సౌఖ్యంగా జీవించడానికి వీలుకలిగింది. కాని రాజయ్య మధ్యలో ఆగిపోయినందువల్ల గమ్యస్థానం చేరలేక పోయాడు. అందుకే మనము ఏ పని ప్రారంభించినా ఆ పని ముగిసే వరకు ఆగకూడదు.

నీరు ఉంటేనే క్షేమం. లేకుంటే క్షామం

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) వర్షాలు లేకపోవటం వలన కలిగే నష్టాలను మీ సహ విద్యార్థులతో చర్చించండి.
- 2) ఏయే విషయాల్లో దృఢ నిశ్చయం అవసరం అని మీరు భావిస్తారు?

II. పాఠంలోని-రాబర్ట్ బ్రూస్-సాలీడు, -సోమయ్యవైనం,-రాజయ్యవైనం... సన్నివేశాలను నాటకీకరణ చేయండి.

III. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

అ) ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

- 1) సోమయ్య, రాజయ్యల పైర్లు ఎండి పోవటానికి గల కారణం ఏమిటి?
- 2) సోమయ్య, రాజయ్య వ్యక్తిత్వాల మధ్యగల భేదం ఏంటి?
- 3) సోమయ్య హృదయం ఆనందంతో గంతులు వేయడానికి కారణం వివరించండి.

ఆ) ఎవరు, ఎవరితో అనిరి.

- 1) రండి! స్నానం చేసి భోంచేద్దురుగాని!
- 2) ఈరోజే మన పొలానికి నీళ్ళు వచ్చితిరాలి.

ఇ) కింది పదాలకు అర్థాలను నిఘంటువు సహాయంతో వెదికి ‘నానిఘంటువు’లో చేర్చండి.

(1) అనావృష్టి	(2) అలమటించుట
(3) కన్నుల విందు	(4) గమ్యము

ఈ) కింది వాక్యాలలోని తప్పు/ఒప్పులను గుర్తించి రాయండి.

- (1) రాజయ్య కష్టపడి పనిచేసే స్వభావం కలవాడు. ()
- (2) సోమయ్య తనపొలానికి నది నుండి కాలువ త్రవ్వాడు. ()
- (3) నీవు పిలుస్తున్నావు కాబట్టి వస్తున్నాను అన్నాడు సోమయ్య. ()
- (4) రాజయ్య పొలం కన్నుల విందుగా పెరుగుతున్నది. ()

IV. భాషావగాహన

అ) కింది పదాలను విడదీసి, సంధిపేర్లను రాయండి.

(1) వారిద్దరు	(2) ఎలాగైనా
(3) రోజంతా	(4) మనమందరం

ఆ) కింది పదాలకు విగ్రహ వాక్యాలు రాసి ఏ సమాసమో తెల్పండి.

(1) భార్యాబిడ్డలు	(2) దృఢ నిశ్చయం
(3) మధ్యాహ్నం	(4) కన్నుల విందు

ఇ) కింది వాక్యాలలోని విభక్తులను రాయండి.

- 1) అనావృష్టి వలన రెండు సంవత్సరాలు వర్షాలు పడలేదు.
- 2) కూతురిని పంపివేసి పనిలో పడ్డాడు.
- 3) భార్య సోమయ్యతో రండి! స్నానం చేసి భోజనం చేద్దురు అంది.

ఉ) కింది వాక్యాలలోని క్రియలను క్రియా విశేషణాలను గుర్తించి రాయండి.

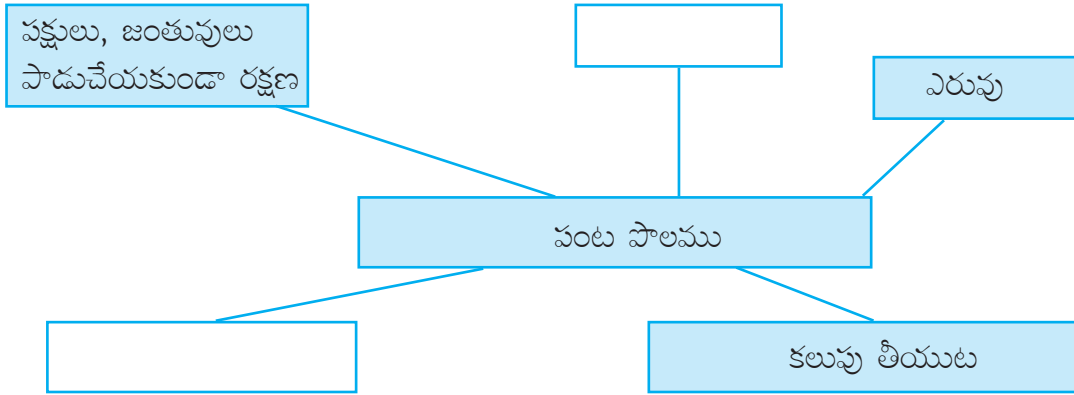
- 1) శిల్పి శిల్పాలను చెక్కాడు
శిల్పి శిల్పాలను అందంగా చెక్కాడు.
- 2) కృష్ణుడు వేణుగానం చేస్తున్నాడు
కృష్ణుడు వేణుగానాన్ని మధురంగా చేస్తున్నాడు.

ఊ) కింది వాక్యాలలోని కర్మధారయ సమాసాలను గుర్తించి రాయండి.

- 1) కొలనులో అందమైన తెల్లకలువ జంట వున్నది.
- 2) భవనం కూలడముతో భీకరధ్వని వినవచ్చెను.
- 3) గున్నమామిడి కొమ్మపై కోయిల పాడుతున్నది.
- 4) వినీలాకాశంలో పక్షులు ఎగురుతున్నాయి.
- 5) శ్రోతలు దివ్యగానాన్ని విని మంత్ర ముగ్ధులైనారు.

V. సృజనాత్మకత

అ) పొలంలో పంట సమృద్ధిగా పండాలంటే ఏమేమి అవసరమో అల్లికను పూరించండి. దాని ఆధారంగా పది వాక్యాలు రాయండి.

ఆ) ఏదైనా పనిని ప్రారంభించినప్పుడు దానిని పట్టుదలతో సాధించేవరకు విశ్రమించరాదు.

ఉదా:- స్వాతంత్ర్యోద్యమం - గాంధీజీ పట్టుదల - సత్యాగ్రహం జైలు జీవితం/శిక్ష - సహాయనిరాకరణ ఉద్యమం - స్వాతంత్ర్యసాధన. స్వాతంత్ర్య సాధనకు గాంధీజీ ఎలా పరిశ్రమించారో పై అంశాల ఆధారంతో రాయండి.

- ఇ) 1) పాఠంలోని 'సాయం సమయమై పోయింది'..... నేను భోజనం ముట్టుకోను అన్నాడు" వరకు గల పరిచ్ఛేదాన్ని అనులేఖనం చేయండి.
- 2) పై పరిచ్ఛేదం ద్వారా తెలియుచున్న సోమయ్య వ్యక్తిత్వం గురించి ఆలోచించండి-రాయండి

వివిధ తరగతుల విద్యార్థులు విహార యాత్రలో ఒకరినొకరు పరిచయం చేసుకోవాలను కున్నారు. మీరుకూడా పాల్గొనండి.

నవ్వుకుందాం-నవ్విద్దాం.

- విద్యార్థిని : నా పేరు పూజ
విద్యార్థి : నా పేరు ఇంగ్లీషులో చెప్తా కనుక్కోండి. 'టెంపుల్ స్టేప్స్ రాజు'
విద్యార్థులు : గుడిమెట్ల రాజు
విద్యార్థిని : నా పేరు సావి 'ఒన్' కాదు, సావి 'టూ' కాదు. మరేంటి?
విద్యార్థులు : సావి 'త్రి'
విద్యార్థి : నా పేరు "కాటన్ స్నేక్ కింగ్"
విద్యార్థులు : ____ త్రి ____ గ ____ జా

తెలుగు సంధులు

అకార సంధి:

అత్వసంధి:- అత్తు అనగా ప్రాస్య అకారము

సూత్రము : అత్తునకు సంధి బహుళము.

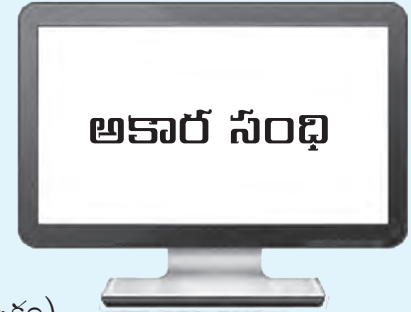
- బహుళము అనగా -1) సంధి తప్పక జరుగుట (నిత్యం)
2) సంధి జరుగక పోవుట (నిషేధం)
3) సంధి రెండు విధములుగా జరుగుట. (వైకల్పికం)
4) సంధి వేరు విధముగా జరుగుట (అనివార్యం)

అను నాలుగు విధములు వుండును.

- ఉదా:- 1) రామ + అన్న = రామన్న ... సంధి జరిగిన రూపము (నిత్యం)
2) మా + ఇల్లు = మాయిల్లు ... సంధి జరగని రూపము (నిషేధం)
రెండు అచ్చుల మధ్య సంధి జరగనిచో 'యట్' ఆగమముగా వచ్చును. కనుక
మా + య్ + ఇల్లు = మాయిల్లు ... అయినది
3) మేన + అత్త = మేనత్త (వైకల్పికం)
మేనయత్త
4) ఒక + ఒక = ఒకానొక (అన్యకార్యం)

ఒక + ఒక = ఒకొక.... కావలసి యుండగా సంధి జరుగక పోవుటచే వేరొక అక్షరము వచ్చి

ఒక + న్ + ఒక = ఒకానొక.... అను రూపము ఏర్పడినది.

నేనివి నేర్చుకున్నా.

- తల పెట్టిన కార్యం సాధించే వరకు పట్టుదల కలిగి వుండాలి.
- అకార సంధి

వి.సూ : ఏ పనిని వాయిదా వేయకుండా రేపటి పని ఇవాలే చేద్దాం. ఇవాల్టిపని ఇప్పుడే చేద్దాం. అన్న సూక్తిని నిజజీవితంలో ఆచరించండి.

7. సుభాషితాలు

పాఠంలోకి ప్రవేశించేముందు:-

అనగననగరాగ _____

_____ విసర వేసు

పై పద్యాన్ని పూరించండి.

- ఇటువంటి పద్యాలను ఏమంటారు?
- ఈ శతక పద్యాలు భక్తి, నీతి మొదలగు అంశాలు బోధించేవిగా ఉంటాయి.
- ప్రస్తుత పాఠ్యభాగంలోని పద్యాలను చదివి దానిలోని నీతిని, జ్ఞానాన్ని గ్రహించి, ఆచరించండి.

తే|| తరువులతి రసఫల భార గురుతగాంచు
నింగి వ్రేలుచు సమృత మొసగు మేఘు
డుద్ధతులు గారు బుధులు సమృద్ధి చేత
జగతి సువకర్తలకు నిది సహజగుణము 1

తే|| తనిసిరే వేల్పులు దధి రత్నముల చేత
వెఱచిరే ఫూర కాకోల వివఘు చేత
విడిచిరే యత్న మమృతంబు వొడము దనుక
నిశ్చితార్థంబు వదలరు నిపుణమతులు 2

చం|| చదువది యెంతగల్గిన రసజ్ఞత యించుక చాలకున్ననా
చదువు నిరర్థకంబు గుణసంయుతులెవ్వరు మెచ్చరెచ్చటం
బదునుగ మంచికూర నలపాకము చేసిననైన నందు నిం
పొదవెడు సువ్వులేక రుచి పుట్టుగ నేర్చునటయ్య భాస్కరా! 3

చం|| ఉరుగుణ వంతుడొడ్లు తన కొండ పకారము సేయు నప్పుడం
బరహితమె యొనర్చునొక పట్టున నైనను గీడుజేయగా
నెఱుంగడు, నిక్కమెకద యదెట్లనఁ గవ్వము బట్టి యెంతయున్
దరువగ జొచ్చినం బెరుగు తాలిమి నీయదె వెన్న భాస్కరా!

పదజాలం పెంపొందించుకుందాం.

అర్థాలు - భావాలు.

- 1) అర్థాలు: తరువులు = చెట్లు; ఫలము = పండు;
నింగి = ఆకాశము; వ్రేలుచు = వ్రేలాడుచు;
అమృతము = నీరు; ఉద్ధతులు = గర్వించినవారు;
బుధులు = పండితులు; జగతి = ప్రపంచం;
ఉపకర్తలు = ఉపకారం చేయువారు.

భావం : పండ్లతో నిండి వున్న వృక్షాలు పంగివుంటాయి.
ఆకాశంలో ఉన్న మేఘుడు అమృతం
వంటి నీటిని ఇస్తాడు. ఎంతో సంపన్నులైననూ
సత్పురుషులు గర్వాన్ని పొందరు. పరోపకార
పరాయణులకు ఇది సహజ గుణం.

- 2) వేల్పులు = దేవతలు;
యత్నము = ప్రయత్నము;
నిశ్చితార్థము = తలపెట్టిన కార్యము;
నిపుణమతులు = ధీరులు;
దధి = పెరుగు; వెఱచి = భయపడి;
తనియుట = తృప్తిపడుట

భావం : అమృతం కోసం పాల సముద్రాన్ని
మధిస్తున్న దేవతలు అందులో లభించిన
రత్నాలకు సంతోషించలేదు. అందులో
పుట్టిన కాలకూట విషానికి భయపడలేదు.
అమృతం లభించేదాక తమ ప్రయత్నాన్ని
నీడలేదు. ధీరులెప్పుడూ తాము తలపెట్టిన
కార్యం సఫలమయ్యే వరకు తమ
ప్రయత్నాన్ని వదలిపెట్టరు.

- 3) చదువు = విద్య;
ఎంత కల్గినన్ = ఎంతనేర్చుకొని ఉన్నప్పటికిని;
రసజ్ఞత = ఆ చదువునందలి సారమునెరుగుట;
ఇంచుక = కొంచెము;
నిరర్థకంబు = నిష్ప్రయోజనము;
గుణ సంయుతులు = మంచిగుణములు గలవారు;
మెచ్చరు = మెచ్చుకొనరు; పదనుగన్ = తగినట్లుగా;
సలపాకమున్ = సలపకప్రవర్తి చేయుపాకము
వంటి వంటకముగా;
ఇంపు + ఒదవెడు = చక్కని రుచి పుట్టించు;

రుచి పుట్టగన్ = రుచి కలుగుట;

నేర్పును + అటయ్య = కలుగునా? (కలుగదు)

భావం : భాస్కరా! మంచి కూరను తెచ్చి నలునివలె
పండిననూ దానియందు కొంచెము ఉప్పు
వేయకున్న రుచిపుట్టదు. అట్లే
మానవుడు ఎంత సంపూర్ణ విద్వాంసుడైననూ
తాను చదివిన దానియందలి రసము
గ్రహించకున్నచో ఆ విద్య పలుపురకు
ఉపయోగపడదు. గుణవంతు లెవ్వరునూ
మెచ్చరు.

- 4) ఉరు = గొప్పవైన; ఒండు = ఒక;
అపకారము = కీడు;
పరహిత + ఏ = ఇతరులకు మేలునే;
ఒనర్చున్ = చేయును;
ఒక పట్టునన్ + యైనను =
ఒక సమయము సందైనను;
చేయన్ + కాన్ = చేయుటను;
ఎఱుంగడు = తెలియడు;
నిక్కము + ఏకదా = నిజమేకాదా;
అది + ఎట్టల + అనిన = అదెట్లనన్ = అది
ఏవిధముగా అనగా;
కవ్వమున్ = పెరుగును చిలికెడి కవ్వమును;
తరువగన్ + చొచ్చినన్ = చిలుకు చున్నను;
తాలిమిన్ = ఓర్పుచే; ఈయదె = ఈయదా?

భావం : భాస్కరా! మిక్కిలి మంచి గుణములు
కలవాడు పరులు తనకు కీడును తలపెట్టిననూ
ఓర్పువహించి వారికి ఏ మాత్రము
అపకారము చేయక తాను పరోపకారమే
చేయును. ఎట్లనగా పెరుగును కవ్వము చేత
చిలుకుచున్నచో ఫలితముగా అది అతి
మధురమైన వెన్నను ఇచ్చును గదా!

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) ఉపకారం అంటే ఏమిటి?
2) మీరు ఎవరికైనా ఉపకారం చేస్తే ఆ
విషయాన్ని తెలియజేయండి.

- 3) మీరు కష్టపడి సాధించిన ఏదేని విషయాన్ని మీ స్నేహితునికి వివరించండి.

II. వినండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

- 1) పద్యాలను రాగ యుక్తంగా ప్రకాశపఠనం చేయండి.
- 2) చెట్టులేనిచో మానవజీవితం ఏ విధంగా ఉంటుందో ఆలోచించి రాయండి.
- 3) శతకం అంటే ఏమిటి? శతక పద్య లక్షణాలను తెలిసికొని రాయండి.

అ) కింది ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

- 1) నిపుణులను స్వభావమెట్టిది?
- 2) ఎటువంటి చదువు నిరర్థకము?
- 3) గుణవంతుని స్వభావాన్ని కవి దేనితో పోల్చాడు?
- 4) కవి తాను చెప్పదలచిన విషయానికి పోలికను చెప్పటానికి కారణం ఏమిటి?

ఆ) పాఠంలోని మొదటి పద్యాన్ని చదివి కింది ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

- 1) గర్వాన్ని పొందనివారు
(అ) ధనవంతులు (ఆ) పండితులు
(ఇ) నిపుణులు (ఈ) అధికారులు
- 2) మేఘుడు ఏమి ఇస్తాడు ?
- 3) వానలు కురవకపోతే ఏమవుతుందో రాయండి.

ఇ) కింది పద్యాన్ని చదివి దాని ఆధారంగా సరైన పదాలతో ఖాళీలు పూరించండి.

“తనిసిరే వేల్పులుదధి రత్నముల చేత
వెఱచిరే ఘోర కాకోల విషము చేత
విడిచిరే యత్న మమృతంబు వొడము దనుక
నిశ్చితార్థంబు వదలరు నిపుణులు”

- 1) నిశ్చితార్థంబు _____
నిపుణులు.
(అ) కదలరు (ఆ) వదలరు (ఇ) వెడలరు

- 2) తనిసిరే వేల్పులుదధి _____ చేత
(అ) వజ్రముల (ఆ) ముత్యముల
(ఇ) రత్నముల

III. భాషావగాహన

అ) కింది పదాలను వాటి అర్థాలతో జతపరచండి.

(1) ఒసగుట	(అ) దేవతలు
(2) అపకారము	(ఆ) ఇచ్చుట
(3) వేల్పులు	(ఇ) ఆకాశము
(4) నింగి	(ఈ) కీడు
	(ఉ) చీకటి

ఆ) కింది సంధులను గుర్తించి సరియైన వాటిని ఎంపిక చేసి రాయండి.

(నవర్లదీర్లు సంధి, ఉకారసంధి, ఇకార సంధి, యడాగమ సంధి, అకార సంధి)

- (1) చదువు + అది = చదువది = _____
- (2) పట్టున + ఐన = పట్టునైన = _____
- (3) నిశ్చిత + అర్థంబు = నిశ్చితార్థంబు = _____
- (4) అది + ఎట్లన = అదెట్లన = _____

ఇ) కింది పదాలకు విగ్రహ వాక్యాలు రాసి, ఏ సమాసములో తెల్పండి.

- (1) నింగివ్రేలుచు
- (2) సహజగుణము
- (3) గుణసంయుతులు
- (4) మంచికూర
- (5) పరహితము

ఈ) వ్యుత్పత్త్యర్థాలు

- 1) బుధులు - అన్ని విషయములు తెలిసినవారు- విద్వాంసులు.
- 2) అమృతము - మరణము లేకుండా చేయునది - క్షీరసాగర మధనమున పుట్టిన సుధ.

IV. సృజనాత్మకత

ప్రసంగం:

ఒక వక్త ఒక అంశాన్ని గురించి శ్రోతల నుద్దేశించి సమగ్రంగా వివరించి, విశ్లేషించి మాట్లాడటాన్ని ప్రసంగించటం అనవచ్చు.

సూచనలు: చెప్పే విషయం పట్ల అవగాహన ఉండాలి.

చర్చనీయాంశాన్ని సూటిగా, ఆసక్తికరంగా చెప్పాలి

తెలియని విషయాన్ని గురించి ఎవరైనా ప్రశ్నించినపుడు తెలుసుకొని చెబుతానని మర్యాదగా చెప్పాలి.

చర్చనీయాంశానికి సంబంధించిన చిత్రాలు/పట్టికలు, చార్టులను ముందుగా సిద్ధం చేసుకోవాలి.

అ) కింది అంశాలను గురించి తరగతిలో ప్రసంగించండి.

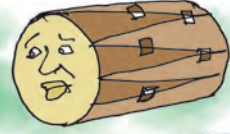
- అంశాలు :
- 1) దేవదాసపులు ఎందుకు సముద్ర మథనం చేశారు?
 - 2) చెట్లవలన ఉపయోగాలు.

ఆ) నీవు సాధించిన ఏదేని ఒక కార్యం - దానికై నీవు ఎదుర్కొన్న వివిధ పరిస్థితులు చివరకు సాధించిన విజయం - గురించి 10 వాక్యాలు రాయు.

భాష-సౌందర్యం.

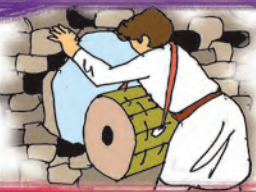
కింది సామెతలను పూరించండి.

_____ పోయి మద్దెలతో
మొరపెట్టుకున్నట్లు

_____ చేసే వాడికి ఆరునెలలు
_____ వాడికి అర నిమిషం

_____ ని చూచి
నక్క _____ చెట్టుకున్నట్లు

తాను దూర సందులేదు
మెడకొక _____

వి.నూ : వివిధ కవుల శతక పద్యాలు సేకరించి వాటిలోని మంచి విషయాలను నిజ జీవితంలో ఆచరించండి.

సంస్కృత సంధులు

గుణసంధి :

సూత్రం: అ కారమునకు 'ఇ, ఉ, ఋ' లు పరమైన క్రమముగా 'ఏ, ఓ, అర్'లు ఏకాదేశముగును.

వివరణ : సంధి జరుగునపుడు మొదటిపదము చివరి అచ్చు అకారమువుండి రెండవ పదము మొదటి అచ్చు 'ఇ, ఉ, ఋ'లు అయినచో వాటికి క్రమంగా 'ఏ, ఓ, అర్'లుగా ఆదేశముగా వచ్చును.

ఉదా. 1) దేవ + ఇంద్రుడు = దేవేంద్రుడు

అ + ఇ ఏ = ఏ

2) పరమ + ఉపకారము = పరమోపకారము

అ + ఉ ఓ = ఓ

3) మహ + ఋషి = మహర్షి

అ + ఋ అర్ = అర్

ఆదేశము అనగా ఉన్న అక్షరమును తొలగించి వేరొక అక్షరం వచ్చి చేరుట

అవగాహన చేసుకుందాం - అనువాదం చేద్దాం.

- Colorful Butterflies add beauty to the Nature,
- Right from our Childhood we have seen varieties of Butterflies both in our surroundings and in Books.
- We loved sketching and coloring Butterflies
- Blue Mormon (Popilio polymnestor) Butterfly got the status of "Maharashtra State Butterfly".
- To mark this, it has been portrayed on the cover page of this Textbook of yours.

- **Blue Mormons** గురించి అంతర్జాలంలో వివరంగా చదవండి.
- ఈ సీతాకోక చిలుకను గురించి తెలుగులో ఒక చిన్న వ్యాసాన్ని రాయండి.

నేనివి నేర్చుకున్నా.

- శతక పద్యాల అవశ్యకత • వివిధ శతక పద్యాలు • గుణసంధి

భలే భలే రేకులు ... నోరూరించే పూత రేకులు.

ఛాయాచిత్రాల సౌజన్యం : శ్రీ సత్యనారాయణ యల్ల

- ఇది సున్నితంగానూ, నైపుణ్యంతో చేయవలసిన వంటకం

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని ఆత్మేయపురం ప్రపంచ ప్రసిద్ధిగాంచిన పూతరేకుల పుట్టినిల్లు

- పూతరేకులు దాదాపు 500ల సంవత్సరాల నుండి వస్తున్న సుప్రదించు వంటకం

- కుండపై గుడ్డతో పిండి పూత పూయడం వల్ల ఏటిని పూతరేకులంటారు

దీనికి కావలసినదల్లా అతి సామాన్య సామాగ్రి మాత్రమే.

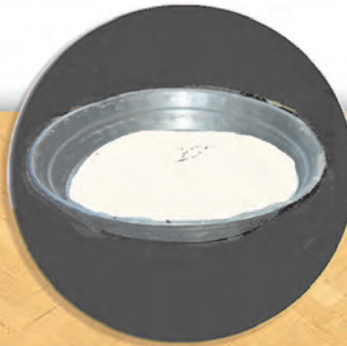
- జొయి బియ్యం,
- నెయ్యి, • కొద్దిగా నూనె, • పంచదార లేదా బెల్లం.

గమకత్తున
ఏటి తయారీ విధానాన్ని
అంతర్జాలంలోని
విడియోలో చూడండి.

- జొయి బియ్యన్నే బొండ్లు లేదా లావులు అని కూడా అంటారు.

- నాన బెట్టిన బియ్యాన్ని మెత్తగా కాటుకలో రుబ్బుతారు.

- అలా రుబ్బిన పిండిని నీళ్ళలో అతి పల్చగా కలుపుతారు

- తయారైన రెండో రేకులను ఒకదానిపై ఒకటి అమర్చుతారు.

- వాటిపై కొబ్బిగా నెయ్యి చిలుకరించి చెల్లం/చెక్కర మరియు డ్రై ఫ్రూట్స్ పొడిని చల్లుతారు.

- వాటిని మాడు వేళ్ళ వెడల్పున ప్రాతరేకులుగా

- మడవడం కూడా ఒక విధ్యే.
- ఇలా మడవగానే నోట్లో వేసుకుంటే ఇట్టే కరిగిపోయే రుచికరమైన ప్రాతరేకులు తయారవుతాయి.

- ఒక ప్రత్యేకమైన మట్టి కుండను పొయ్యి మీద బోల్లిస్తారు.

- వెంటనే కుండపై ఏర్పడిన తెల్లటిరేకును తోపితిసి ప్రక్కన పెట్టుకుంటారు.
- ఇలా రేకుల దొంతర తయారు చేసుకుంటారు.

- ఒక పల్చనిబట్టను రెండుగా మడుస్తారు. దానిని పిండిలో ముంచి కుండపై వేసి చటుక్కున ముందుకు లాగుతారు.

- కుండలోనికి మంట వెళ్ళేటట్లుగా పొయ్యిలో కొబ్బరాకులతో మధ్యస్థంగా మంట పెడతారు.

- నూనె బట్టతో కుండను తుడుస్తారు.

సృజనాత్మకత

- 1) వెనుక పుటలలోని ప్రవాహ ఆకృతి ఆధారంగా పూతరేకులు తయారుచేయు విధానాన్ని పుటనాను క్రమంలో రాయండి.
- 2) జట్టుపని: ప్రకటనను చూడండి, చదవండి, అర్థం చేసుకోండి. ఇలాంటి మరికొన్ని ప్రకటనలను తయారు చేయండి. తరగతిలో ప్రదర్శించండి.

స్వచ్ఛమైన నేతితో తయారు చేసిన కమ్మని పిండి వంటలు

- ప్రామాణికమైన రుచి
- సరసమైన ధరలు
- పూర్తి సంతృప్తి
- ఆర్డరుపై లభించును
- వివరాలకు 1234512345

- 3) వివిధ ప్రసార మాధ్యమాలలో ఆకర్షించి వంచించే వాణిజ్య ప్రకటనల గురించి - చర్చించండి- నిజనిజాలు తెలుసుకోండి.
- 4) మిగతా రాష్ట్రాలను కలుపుకుంటూ గేయాన్ని పాడిగించండి.

మేరా భారత్ మహాన్

రసగుల్ల సందేశ్ తిందోము
భలే భలే బెంగాలందోము
అవయల్ అప్పం తిందోము
ఆహా! కేరళ అందోము
వడపావ్ శ్రీఖండ తిందోము
మార్కూ మహారాష్ట్ర అందోము

ఛోలే బటూరె తిందోము
భల్లె భల్లె పంజాబందోము
ఆవిరి మోమోలు తిందోము
జై అరుణాచల్ అందోము
ఖోఖరా డోకలో తిందోము
సారూఢే గుజరాతందోము

అందర మొకటై తిందోము
భారత్ మహాన్ అందోము

5) ముఖాముఖి:

(ఏడవ తరగతి ఉపాధ్యాయుని పాఠం యొక్క అధ్యయన అధ్యాపనల సందర్భంగా మొబైల్ ద్వారా పిల్లలే స్వయంగా ముఖా-ముఖి జరుపుటకు అవకాశం కల్పించారు. పిల్లలు సమర్థవంతంగా సంవాదం (Effective communication) ఎలా గావించారో గమనించండి. దానిని పొడిగించండి)

- పిల్లలు :** నమస్కారం. మేము ముంబయిలో ఏడవ తరగతి విద్యార్థులం. మా టీచరుగారు మీతో మాట్లాడే అవకాశం కల్పించారు.
- కమలమ్మ :** అవును. మీ టీచరు గారు ముందుగానే చెప్పారు. మీకు కావలసిన వివరాలు అడగండి.
- మధుర :** అమ్మా! మీరు ఇంతనైపుణ్యంతో కూడిన వంటకాన్ని ఎలా నేర్చుకున్నారు?
- కమలమ్మ :** చిన్నతనంలో మా అమ్మమ్మకు సహాయం చేస్తూ అడుతూ పాడుతూ నేర్చుకున్నా.
- సోము :** సరదాగా నేర్చుకున్న దానిని వ్యాపారంగా మలచుకోవచ్చనే ఆలోచన ఎలా వచ్చిందో చెబుతారా?
- కమలమ్మ :** ఇలాంటి వంటకాలను చేసుకోవడం చేతకాక, తీరికలేక చుట్టు పక్కలవారు నన్ను చేసి పెట్టమని బ్రతిమలాడేవారు. నేను సంతోషంగా చేసిచ్చేదాన్ని. వాళ్ళే మెల్లిమెల్లిగా వ్యాపారంగా మారేలా చేశారు.
- శాంతి :** మీరే మనుకోనంటే ఒక ప్రశ్న అడగవచ్చా?
- కమలమ్మ :** నిస్సంకోచంగా అడగండి. నేనూ మీ అమ్మమ్మ లేదా నానమ్మ లాంటి దాన్నే.
- స్వర్ణ :** మీ వ్యాపారానికి గిరాకీ ఎలా ఉంది?
- కమలమ్మ :** కల్తీ లేని, నాణ్యమైన పదార్థాలను వాడటంవల్ల అడపా-దడపా బాగానే సాగుతోంది.
- గుణవంత్ :** అమ్మా! అడపా-దడపా అంటున్నారు. అంటే నిలకడగా సాగటం లేదనా?
- కమలమ్మ :** (నవ్వి) మీలాంటి పిల్లలందరూ చాక్లెట్లు, పిజ్జాలు, బర్గర్లు అదేంటో అంటారే.... అదేంటబ్బా.... పిల్లలందరూ (నవ్వుతూ) “జంక్ ఫుడ్”
- కమలమ్మ :** ఆ... ఆ ఫుడ్డే. ఇష్టపడటం వల్ల అంతగా సాగడం లేదు. కానీ అప్పుడప్పుడు పండుగలు, పెళ్లిళ్ళు లాంటి కార్యక్రమానికి పెద్ద ఆర్డర్లు కూడా వస్తుంటాయి. వ్యాపారం మాట అంటుంచి నేను చెప్పే ఒక్కమాట వింటారా? చక్కని పోషక విలువలుగల ఆహారాన్ని తినండి. ఆరోగ్యంగా ఉండండి.
- పిల్లలు :** అలాగే అమ్మమ్మా! జంక్ ఫుడ్ కి బైబై, ఇంటి ఫుడ్ కి సైసై
- కమలమ్మ :** భలే పిల్లల్లారా! మీరు.

8. లేఖ

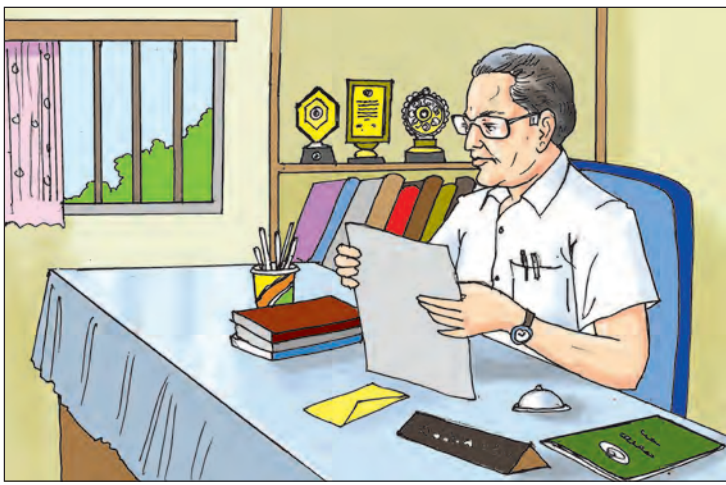
రుచిత,
ఇంటి నంబరు : 2/8,
రవివార్ పేట్,
సోలాపూర్,
తేది : 15.12.2017.

పత్రికాసంపాదకులు,
కిషోర్ మాస పత్రిక,
బాలభారతి,
పుణె - 4.

విషయం : రచన ప్రచురితమైనందుకు కృతజ్ఞతలు.

ఆర్యా! గౌరవనీయులైన సంపాదకులకు,

నమస్కారం. నా పేరు రుచిత. బాలల దినోత్సవం సందర్భంగా మీరు నిర్వహించిన కవితల పోటీల్లో నేను పాల్గొన్నాను. 'చాచా నెహ్రూ' అని నేను రాసిన కవితకు ప్రథమ బహుమతి ఇచ్చి దానిని మీ పత్రికలో ప్రచురించారు. ఈ విషయం తెలిసి మా పాఠశాలలో, ఇంట్లో అందరూ నన్ను ఎంతో మెచ్చుకొని అభినందించారు. ఇది నాకు ఎంతో సంతోషం కలిగించింది. కాబట్టి మీకు నా హృదయ పూర్వక కృతజ్ఞతలు తెలియచేస్తున్నాను. బాలల్లో గల సృజనాత్మకతను వెలికి తీసి మమ్మల్ని ప్రోత్సహిస్తున్నందుకు మీకు ధన్యవాదాలు తెలుపుకుంటున్నాను.

ఇట్లు,
తమ విధేయురాలు,
రుచిత.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) ఏయే సందర్భాలలో లేఖలు రాస్తారు?
- 2) మీ కలం స్నేహితులకి లేఖ రాస్తే ఎలా రాస్తారు?

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

అ) సమాధానాలు రాయండి.

- 1) రుచితకు ఎందుకు బహుమతి వచ్చింది?
- 2) రుచిత రాసిన కవిత ఏది?
- 3) పత్రికా సంపాదకులకు రుచిత ఏవిధంగా ధన్యవాదాలు తెల్పింది?

III. భాషావగాహన

అ) కింది వాటిని భ్రాకెట్టులో అడిగిన సూచన ప్రకారం రాయండి.

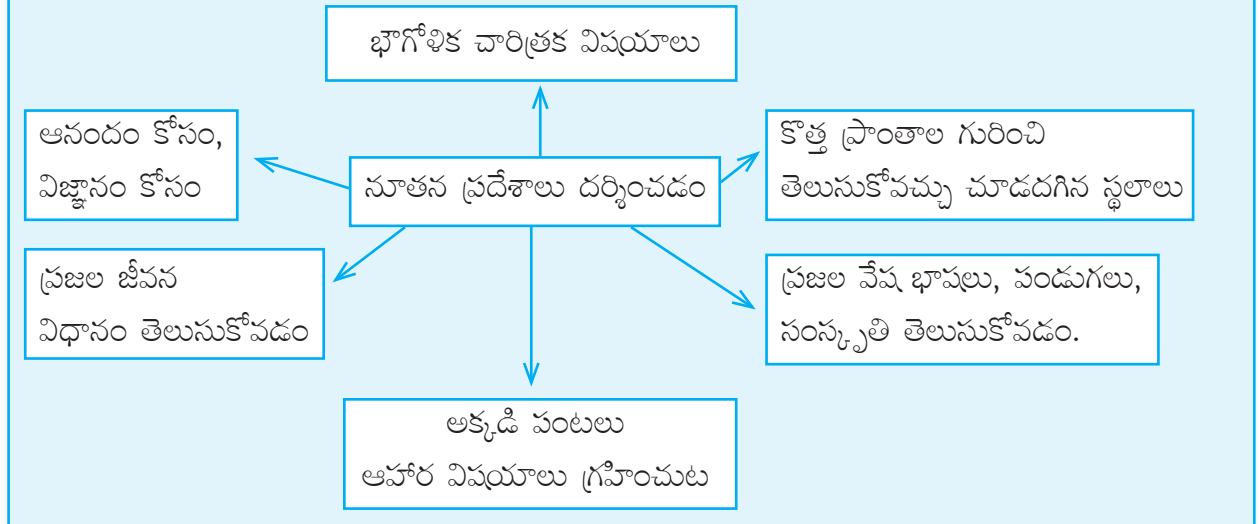
- 1) దినోత్సవం (సంధి విడదీసి, పేరు)
- 2) కవితల పోటీ (సమాసం, విగ్రహ వాక్యం)
- 3) పాల్గొన్నాను (భాషాభాగం)
- 4) సంతోషం కలిగించింది (సౌంత వాక్యం)

ఆ) కింది వాటిలో ఏది సరైన పదమో గుర్తించి రాయండి.

- 1) ప్రోత్సహం, ప్రోత్సహం, ప్రోత్సాహం
- 2) క్రుతజతలు, కృతజ్ఞతలు, కృతజతలు
- 3) ప్రచురణ, ప్రచరుణ, ప్రచురన

ఇ) కింది వెబ్ (అల్లిక) ఆధారంగా వివిధ ప్రాంతాలను దర్శించడం వల్ల కలుగు ఉపయోగాల గురించి 10 వాక్యాలు రాయండి.

ఉ) మీ పరిసరాలు అపరిశుభ్రంగా ఉన్నాయి. దిగువ చిత్రాల్లో చూపించిన సదుపాయాలను సమకూర్చవలసిందిగా కోరుతూ నగరపాలిక అధికారికి లేఖ రాయండి.

IV. సృజనాత్మకత

కింది అంశాన్ని సంక్షిప్తరూపంలో సంక్షిప్త సందేశ సేవ (ఎస్.ఎమ్.ఎస్) సందేశంగా మార్పిడి చేయండి.

- సంపాదకులకు నమస్కారం.

మీ 'కిషోర్' అక్టోబర్ సంచికలో ప్రచురితమైన భారతదేశపు వివిధ ప్రాంతాల దసరా సంబరాల గురించిన 'పువ్వులు వేరైనా పరిమళ మొక్కటే' అనే వ్యాసం చదివాను. తెలియని విషయాల నెన్నింటినో తెలుసుకున్నాను. దానిని రాసిన రచయితకు, మీకు ధన్యవాదాలు.

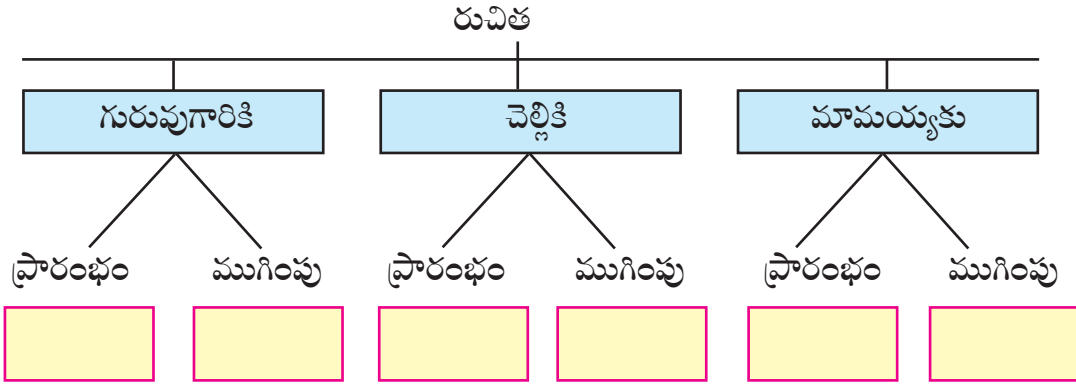
పత్రికా సంపాదకులకు రుచిత రాసిన లేఖపై చదివారు కదా! ఇప్పుడు ఆమె గురువుగారికి, చెల్లికి, మామయ్యకు ఉత్తరాలు రాయలనుకుంటున్నది. ఆయా వ్యక్తులను ఎలా సంబోధించాలి? ముగింపు ఎలా ఉండాలి? అని ఆలోచిస్తున్నది. సహాయపడతారా మరి!

ఎలా సంబోధించాలి?

ప్రియమైన	మహారాజశ్రీ	గౌరవనీయులైన
----------	------------	-------------

ఎలా ముగించాలి?

నమస్కారములతో	మీ విధేయురాలు	ఆశీస్సులతో
--------------	---------------	------------

నేనివి నేర్చుకున్నా.

- వివిధ లేఖలు రాయు పద్ధతి

ఉ.సూ : వివిధ రకాల అధికార, అనధికార లేఖలను విద్యార్థులచే అభ్యాసం చేయించండి.

9. బతుకమ్మ పండుగ

పాఠంలోకి ప్రవేశించేముందు:-

- ఈ దృశ్యాన్ని గుర్తుపట్టారా?
- ఇది అంతర్జాతీయ గుర్తింపు పొందిన తెలంగాణ సాంస్కృతిక వైభవానికి ప్రతీక.
- గిన్నీస్ బుక్ ఆఫ్ వరల్డ్ రికార్డులోనికి ఎక్కిన ఈ మహా బతుకమ్మ గురించిన వివరాలు వార్తా పత్రిక, అంతర్జాలం నుండి సేకరించి నివేదిక రాయండి. శీర్షిక పెట్టండి.
- ఇప్పుడు ఈ పండుగ సంబరాల గురించి పాఠం ద్వారా తెలుసుకుందాం.

(ఛాయాచిత్రం - సౌజన్యం: శ్రీ రావూరి వెంకటకోటేశ్వరరావు)

అనేక సంస్కృతులకు, ఆచార వ్యవహారాలకు నిలయం భారతదేశం, మనం జరుపుకునే పండుగలు ఈ రకరకాల సంస్కృతీ సంప్రదాయాలకు అద్దం పడుతాయి. వీటిని ఆయా రాష్ట్రాల ప్రజలు వారివారి సంప్రదాయాలకు అనుగుణంగా కొద్దిపాటి తేడాలతో జరుపుకుంటారు జాతి, మత, భాషా భేదాలన్నవి లేకుండా అందరూ జరుపుకునే ఈ పండుగలు భిన్నత్వంలో ఏకత్వాన్ని ప్రతిబింబించే మన సంస్కృతికి ఉదాహరణలు. అందులో 'బతుకు-బ్రతికించు' అన్నదే ఈ పండుగ అర్థం.

తెలంగాణాలో 'బొడ్డెమ్మ, బతుకమ్మ' పేర్లతో ఈ పండుగను జరుపుకుంటారు. ప్రతి సంవత్సరం ఆశ్వయుజ శుద్ధ పాడ్యమి మొదలుకొని మహర్నవమి వరకు తొమ్మిది రోజులు ఈ పండుగను చేసుకొనుట పరిపాటి.

దీనికి ముందు తొమ్మిది రోజులు 'బొడ్డెమ్మ' పండుగను జరుపుకొంటారు. బొడ్డెమ్మ పండుగ పిల్లలు చేసుకొనే పండుగ. పిల్లలందరూ ఈ పండుగలో పాల్గొని ఆడుకొంటుంటే పెద్దలు చూసి ఆనందిస్తారు. విధిక్కో చోట ఏదో ఒక ఇంటి ముందు అలికి ముగ్గులు పెట్టి, సాయంత్రానికి 'బొడ్డెమ్మను నిలుపుతారు. ఆ వాడలోని ఆడపిల్లలందరూ అక్కడ జేరి బొడ్డెమ్మ చుట్టూ తిరుగుతూ చేతులతో చప్పట్లు కొడుతూ, పాటలు పాడుతూ ఆడుతారు. తరువాత ఫలహారాలను పంచి పెడతారు. బొడ్డెమ్మను తొమ్మిది రోజులు పూజిస్తారు. తొమ్మిదో రోజుతో ఈ పండుగ ముగుస్తుంది. పిల్లలు రోజూ తెచ్చి కలశంలో పోసిన బియ్యంతో పాయసం వండి అందరికీ పంచిపెడతారు. తరువాత బొడ్డెమ్మను నదిలోనో, బావిలోనో చెఱువులోనో నిమజ్జనంచేస్తారు. బొడ్డెమ్మ పండుగ పూర్తియైన మరునాడు ఆశ్వయుజ పాడ్యమితో 'బతుకమ్మ పండుగ' ప్రారంభమవుతుంది.

సంప్రదాయం = పాడుకున్న ఆచారం; ప్రతిబింబించుట = ప్రతిఫలించుట; నిమజ్జనం = మునగడం; కనువిందు = కన్నుల పండుగ

ఈ కాలంలో పల్లెపట్టులు పచ్చనిపైరు పంటలతో కనువిందు చేస్తూ ఉంటాయి. ప్రకృతి నుండి సేకరించిన పూలను ఉపయోగించి దేవతగా సిద్ధం చేసే బతుకమ్మ ఆరాధన విశిష్టమైంది. ఎన్నోరకాల పూలు ఒకటొకటి కూర్చబడి అందంగా బతుకమ్మ నిర్మాణం అవుతుంది. అలాగే మునుషులందరూ కలిసిమెలిసి అందమైన సమాజంగా మారాలనే సామాజిక సందేశం ఈ పండుగలో కన్పిస్తుంది.

వెదురు బద్దలతోగాని, దుసేరు అనే ఒక రకమైన తీగతోగాని ఒక సిబ్బిని అల్లుతారు. దాని మీద తంగేడు, గునక, పట్టుకుచ్చు, బంతి మొదలైన పువ్వుల దొంతర పేరుస్తారు. దానిపై తమల పాకులో పసుపుగౌరమ్మను అలంకరిస్తారు. ఆ పువ్వు సముదాయాన్నే బతుకమ్మగా వ్యవహరిస్తారు. తరువాత పసుపుకుంకాలతో ఆ పసుపుగౌరిని పూజించి, ఒక పీటమీద పెట్టి సాయంత్రం సమయంలో ఇంట్లోని ఆడవారందరూ చక్కగా ముస్తాబై బతుకమ్మలను చేతులతో పట్టుకొని చెరువు దగ్గరకుగానీ, కాలువ దగ్గరకుగానీ, గుడి దగ్గరకు గానీ తీసుకువెళతారు. అక్కడ బతుకమ్మలను మధ్యలో పెట్టి చుట్టూ తిరుగుతూ, లయాత్మకంగా అడుగులువేస్తూ ప్రదక్షిణలు చేస్తారు. బతుకమ్మ ఆవిర్భావం, గౌరీదేవి లీలలు, సామాజిక జీవనరీతులు, కుటుంబ అనుబంధాలు, పురాణ గాథలు, ఇతిహాస ఘట్టాల్ని వారు పాటల రూపంలో ఆలపిస్తారు.

బతుకమ్మ ఉత్సవంలో ఆటపాటలకు చాలా ప్రాధాన్యముంది. 'బతుకమ్మ ఆట' అని ఈ నృత్యానికి పేరు.

మొదటి రోజు.

బతుకమ్మను- “ఒక్కేసి పువ్వేసి చందమామ
ఒక్క రఘూమాయె చందమామ
శివుడింక రాడాయె చందమామ
శివపూజ యాల్లాయె
చందమామ” అని పాడుతూ

తొమ్మిదవ రోజున “ఏమేమి పువ్వొప్పునే గౌరమ్మ ఏమేమి కాయొప్పునే గౌరమ్మ” అని ముగిస్తారు. మధ్య మధ్యలో సందర్భానికి తగినట్లు పాటలుంటాయి. ఈ పాటలు ‘ఉయ్యాల పాటలు’గా బతుకమ్మ పాటలుగా ఎన్నో రూపాలను సంతరించు కొన్నాయి.

“కోసలాధీశుండు ఉయ్యాలలో - దశరథ రాముండు ఉయ్యాలలో
కొండ కోసలుదాటి ఉయ్యాలలో - వేటకే బోయెను ఉయ్యాలలో
అడవిలోదిరిగెను ఉయ్యాలలో - అటు ఇటు జూచెను ఉయ్యాలలో”

ఒక్కే ప్రాంతంలో ఆయా మాండలిక పదాలతో ప్రతి చరణాంతంలోనూ ఉయ్యాల అనీ, కోల్కోల్ అనీ, చందమామ అనీ, గౌరమ్మ అనీ పదాలు పాడతారు. తొమ్మిది రోజులూ గౌరీదేవి ‘పూలమ్మ’గా పుట్టింటికి తరలి వచ్చినట్లు భావిస్తారు. తమ ఇంటి ఆడబిడ్డగా భావించి బతుకమ్మను గీతాల ద్వారా ఆరాధనను

వెల్లడిస్తారు. సాధారణంగా దేవుళ్ళను పూలతో పూజిస్తారు. కాని పూలనే దేవతగా అర్పించడం ఈ పండుగ విశిష్టత. చివరగా బతుకమ్మను నీళ్ళలో వాలాడించి ప్రసాదాలు పంచుకుని ఇళ్ళకు వెళ్తారు. ప్రకృతి నుంచి అవిచ్ఛిన్నమైన పూలపుంత బతుకమ్మ జలాల్లో సమ్మిళితమై చివరికి ఆ ప్రకృతిలోనే మమేకమవుతుంది.

ఆవిర్భావం = పుట్టుక; ఆలపించుట = పాడుట, రాగం తీయడం; సంతరించుకొనుట = సేకరించుకొనుట; చరణం = పాదం; పద్యపాదం; ఆవిష్కృతము = కనిపెట్టుట; సమ్మిళితము = కలయిక; మమేకము = కలిసిపోవుట; తాదాత్మ్యము = తీసం కావడం, ఒకదానిలో ఒకటి కలిసిపోవడం.

ఇది గ్రామ ప్రజల సమైక్యాన్ని దోహదం చేసే చక్కని పండుగ. ఈ పండుగలో స్త్రీ కళానైపుణ్యం, సహజీవనతత్వం, ప్రకృతి తాదాత్మ్యం కనిపిస్తాయి. అందరినీ బతుకమ్మనీ, అందరికీ బ్రతుకు నివ్వమనీ కోరుకునే తెలంగాణ సాంస్కృతిక మహోత్సవం 'మన బతుకమ్మ'. ఇట్టి పండుగలు మన సంస్కృతిని ప్రతి బింబిస్తాయి అనటంలో ఎంత మాత్రం సందేహం లేదు.

రోజు	రూపం	నైవేద్యం
మొదటి రోజు	ఎంగిలి పూల బతుకమ్మ	తులసి ఆకులు, నక్కలు
రెండవ రోజు	అటుకుల బతుకమ్మ	సప్పిడివప్పు, బెల్లం, అటుకులు
మూడవ రోజు	ముద్దవప్పు బతుకమ్మ	ముద్దవప్పు, బెల్లం, పాలు
నాల్గవ రోజు	నాన బియ్యం బతుకమ్మ	నానేసిన బియ్యం, పాలు, బెల్లం
అయిదో రోజు	అట్ల బతుకమ్మ	అట్లు (దోసెలు)
ఆరో రోజు	అలిగిన బతుకమ్మ	ఈ రోజు బతుకమ్మను ఆడరు
ఏడో రోజు	వేపకాయల బతుకమ్మ	సకినాల పిండిని వేపకాయల్లా చేసి నూనెలో వేస్తారు.
ఎనిమిదో రోజు	వెన్నముద్దల బతుకమ్మ	సుప్పలు, వెన్నముద్ద, బెల్లం
చివరి రోజు	సద్దుల బతుకమ్మ, పెద్ద బతుకమ్మ	పెరుగన్నం, చిత్రాన్నం, పులిహోర, కొబ్బరిపాడి, నువ్వులపాడి.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) స్త్రీలు జరుపుకునే కొన్ని పండుగల పేర్లు చెప్పండి.
- 2) బతుకమ్మను ఏయేపూలతో పేరుస్తారు?

- 2) బతుకమ్మ ఉత్సవంలో నీటికి చాలా ప్రాధాన్యముంది.

(అ) నృత్యాలకు (ఆ) ఆటపాటలకు
(ఇ) సంగీతమునకు (ఈ) సాహిత్యమునకు

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

అ) సరియైన సమాధానానికి వలయం చుట్టండి

- 1) బొడ్డెమ్మను ఇన్ని రోజులు పూజిస్తారు.
(అ) ఆరు (ఆ) ఏడు
(ఇ) ఎనిమిది (ఈ) తొమ్మిది

ఇ) సమాధానాలు రాయండి.

- 1) తెలంగాణలో ఏయే పేర్లతో బతుకమ్మ పండుగను జరుపుకుంటారు?
- 2) బొడ్డెమ్మను ఎచ్చట నిమజ్జనం చేస్తారు?
- 3) బతుకమ్మను పేర్చడానికి సిబ్బిని వేటితో అల్లుతారు?

- 4) బతుకమ్మ అందించే సందేశమేమి?
- 5) పాఠంలోని మూడవ పరిచ్ఛేదాన్ని చదివి, ఐదు ప్రశ్నలను రాయండి.

III. భాషావగాహన

అ) కింది అర్థాలకు సరియైన పదాలను మీ పాఠంలో వెదికి రాయండి.

- 1) పాదం =
- 2) లీనం కావడం =
- 3) పుట్టుక =
- 4) వరుస =

ఆ) కింది పదాలను సాంతవాక్యాలలో ఉపయోగించండి.

- (1) పరిపాటి (2) దోహదం
- (3) ప్రతిబింబించు (4) కనువిందు

ఇ) కింది సంధి కార్యాలను పూరించండి.

పదం	విడదీయుట	సంధి పేరు
1. చరణాంతం		
2.	కోసల + అధీశుండు	
3.	పెరుగు + అన్నం	
4. చిత్రాన్నం		

ఈ) కింది పదాలకు విగ్రహ వాక్యంరాసి సమాసం పేరు రాయండి.

- 1) ఆచారమును, వ్యవహారమును

- 2) హింస కానిది
- 3) తొమ్మిది సంఖ్యగల రోజులు

ఉ) కింది వాక్యాలు సామాన్య, సంయుక్త, సంశ్లిష్టములలో ఏరకానికి చెందినవో రాయండి.

- 1) బతుకమ్మను నీళ్ళలో వాలాడించి, ఇంటికి వెళ్తారు.
- 2) బొడ్డెమ్మను తొమ్మిది రోజులు పూజిస్తారు.
- 3) భారతదేశం అనేక మతాలకు, సంస్కృతులకు, ఆచార వ్యవహారాలకు నిలయం.

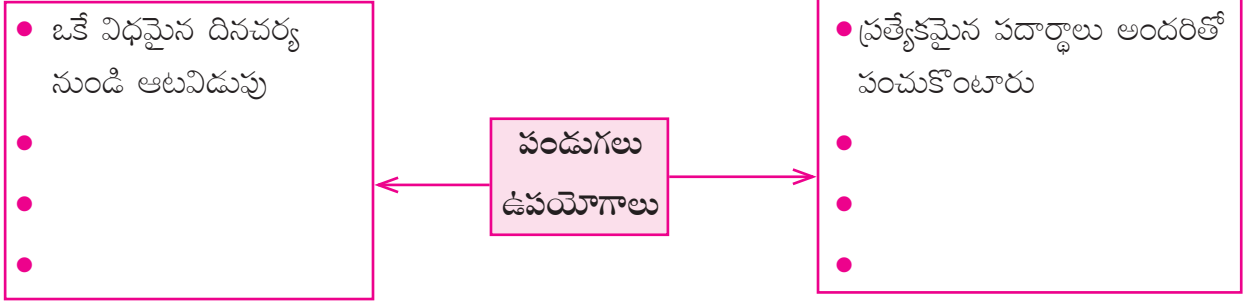
ఊ) గీతగీసిన ప్రత్యయాలు ఏవిభక్తులకు చెందినవో గుర్తించి రాయండి.

- 1) ఆశ్వయుజ పాడ్యమితో బతుకమ్మ పండుగ ప్రారంభమవుతుంది.
(అ) వష్టి విభక్తి (ఆ) తృతీయా విభక్తి
- 2) ఆ కాలంలో పల్లె పట్టులు పచ్చని పైరు పంటలతో కనువిందు చేస్తూ వుంటాయి.
(అ) చతుర్థి విభక్తి (ఆ) వష్టి విభక్తి
- 3) పండుగలు మన సంస్కృతిని ప్రతిబింబిస్తాయి.
(అ) తృతీయా విభక్తి (ఆ) ద్వితీయా విభక్తి

IV. సృజనాత్మకత:

- 1) అంతర్జాలంలో 'బతుకమ్మ తెలుగు పాటలు'లో చూసి ఆ పాటలను రాసి, నేర్చుకోండి.
- 2) బతుకమ్మ పండుగ సందర్భంగా - చక్కని పదాలతో - సంక్షిప్తంగా - ఆకర్షణీయమైన ఇమోజీస్ (Emogies) ఉపయోగిస్తూ ఎస్.ఎమ్.ఎస్ (SMS) శుభాకాంక్షలను మీ ఉపాధ్యాయుని, ఉపాధ్యాయులకు, బంధు మిత్రులకు పంపండి.
- 3) రంగు రంగుల బతుకమ్మ పండుగ చిత్రాలను గీసి వాటిలో పాటలు రాసి, ఫోటోతీసి, 'మొబైల్ యాప్' శుభాకాంక్షలు తయారు చేయండి.

3) కింది ఆకృతిని పూరించండి

ప్రాజెక్టువని : బతుకమ్మను పేర్చుటకు అవసరమగు వివిధ పుష్పాల చిత్రాలను దేశ విదేశాల బతుకమ్మ సంబరాల ఛాయా చిత్రాలను పత్రికల నుండి సేకరించి, వాటి గురించి రాయండి. రాసి ఆల్బమ్ తయారు చేసి, తరగతి గదిలో ప్రదర్శించండి.

ద్విగుసమాసం

ఉపా : 'నారదుడు త్రిలోక సంచారి' - అంటారు కదా! ఈ వాక్యంలోని 'త్రిలోకములు'కు విగ్రహవాక్యం చెప్పగలవా తరుణ్?

తరుణ్: 'త్రిలోకములు' అంటే మూడు లోకములు అని కదండీ ముష్టారు.

ఉపా : అవును. కానీ విగ్రహ వాక్యం చెప్పతున్నప్పుడు 'మూడుగులోకములు' అని అంటారు. అలాగే 'మూడు పువ్వులు- ఆరు కాయలు'గా దేశం విలసిల్లాలి అని వినేవుంటారు. ఇందులోని సమాసములు చెప్పగలవా కమలా?

కమల: 'మూడు పువ్వులు - ఆరు కాయలు' అన్నవి రెండు సమాసపదాలు కదండీ.

ఉపా : అవును. దీని విగ్రహవాక్యం 'మూడుగు పువ్వులు అని, ఆరుగు కాయలు' అని చెప్పవచ్చు. ఇప్పుడు మీరు గమనించే వుంటారు. ఈ సమాసాల్లో మొదటి పదంగా 'సంఖ్య'లో మూడు, ఆరు అని వస్తున్నది. ఈ విధంగా సమాసంలో మొదటి పదం సంఖ్య అయినచో దాన్ని 'ద్విగుసమాసం' అంటారు. ఇప్పుడు మీరు దీని సూత్రాన్ని రాసుకోండి.

సూత్రం: సంఖ్య పూర్వపద కర్మధారయం ద్విగుపు.

కింది వాక్యాలలోని సమాసాలను గుర్తించి విగ్రహ వాక్యాలు రాయండి.

- 1) బ్రహ్మకు చతుర్ముఖములు కలవు.
- 2) పంచతంత్ర కథలను విష్ణుశర్మ రచించెను.
- 3) అష్టదిగ్గజముల వంటి కవులు శ్రీకృష్ణదేవరాయల ఆస్థానమున కలరు.
- 4) శ్రీకృష్ణదేవరాయల కాలంలో నవరత్నాలను వీధులలో అమ్మేవారట.
- 5) శ్రీకృష్ణదేవరాయల కీర్తి దశదిశలా వ్యాపించింది.

నేనివి నేర్చుకున్నా.

- వివిధ ప్రాంతాల పండుగలు, సంస్కృతులు
- పండుగలు జాతీయ సమైక్యతకు నిలయాలు.

వి.సూ : మీ పరిసరాలలో, పాఠశాలలో జరుగు వివిధ పండుగలలో పాల్గొనండి.

10. శిల్పి

– కీ. శే. గుట్టం జాషువ

పాఠంలోకి ప్రవేశించేముందు:-

- పక్క చిత్రంలో ఏమి కనబడుతుంది?
- చెక్కుతున్న అతనిని ఏమంటారు?
- ఏమి చెక్క బడుతున్నది?
- అతని చేతిలో ఏమేమి ఉన్నాయి?

ఇతని గురించి కవి శ్రీ జాషువాగారు పాఠంలో ఏమన్నారో తెలుసుకుందాం..

చేత మిగురోత్త నొక నల్లతాతియందు
మలచినాడవు, భయద సింహముల తలలు
వసుధ గన్నట్టు సర్వపర్వతములందుఁ
జిత్రముల నెన్నిగతుల జుచ్చెదవో నీవుజూ 1.

సున్నితంబైన నీచేతి సుత్తైసుండి
బయలువడె నెన్ని యెన్ని దేవస్థలములు
సార్థకము గాని యెన్ని పాషాణములకుఁ
గలిగె నీనాఁడు పసుపుఁ గుంకాలపూజ 2.

కవికలంబునఁ గల యలంకార రచన
కలదుకలదోయి శిల్పి నీయులిముఖమునఁ
గాకపోయినఁ బెనుతాతికంబములకు
గుసుమవల్లరు లేరీతి గ్రుచ్చినావు? 3.

ప్రతిమలు రచించి యొక మహారాజు చరిత
వల్లెవేయింప గలవు చూపరులచేత;
గవనమునఁ జిత్రములు గూర్చు కవికి నీకుఁ
దారతమ్యంబులే దబద్ధంబు గాదు. 4.

తాల నిద్రించు ప్రతిమలు మేలుకొలిపి
యులిని సోకించి బయటికిఁ బిలిచినావు;
వెలికిరానేర్చి, నీపేరు నిలపకున్నె
శాశ్వతుడ వోయి నీవు నిశ్చయముగాను. 5.

కవివరిచయం: ఆధునిక కవులలో విలక్షణ శైలిగల కవి జాషువా. వీరు గుంటూరు జిల్లా వినుకొండలో 28-9-1885న జన్మించారు. వీరు గబ్బిలము, ఫిరదౌసి, ముసాఫిరులు, స్వయంవరం మొదలగు ఖండ కావ్యాలు రచించారు. శ్రీ జాషువాగారు కవికోకిల, కవితా విశారద, నవయుగ కవి చక్రవర్తి మొదలగు అనేక బిరుదులను పొందిరి. భారతప్రభుత్వం నుండి పద్మభూషణ్ సత్కారాన్ని, ఆంధ్రవిశ్వ విద్యాలయం నుండి 'కళాప్రపూర్ణ' గౌరవాన్నిపొందారు. 24-7-1971న కీర్తిశేషులైరి.

ప్రస్తుత పాఠ్యభాగమైన 'శిల్పి' వీరు రచించిన ఖండకావ్యము మొదటి భాగం నుండి గ్రహించబడినది. జీవకళ యుట్టిపడునట్లు రాళ్ళలో వివిధ ఆకారాలను మలచు శిల్పి కళావాతుర్యాన్ని అతి సరళమైన భాషలో వారు వర్ణించారు.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) 'శిల్పి' అని ఎవరిని అంటారు?
- 2) అజంతా శిల్పాలను గురించి చర్చించండి.
- 3) అజంతా శిల్పాలు ఎక్కడ ఉన్నాయి?
- 4) శిల్పకళకు, చిత్ర కళకు గల భేదమేంటి?

II. పదజాలం పెంపొందించుకుందాం.

అర్థాలు - భావాలు.

- 1) ఇగురొత్త = చిగురించ; మలచినాడవు = చెక్కి నావు;
వసుధ = భూమి; కన్నట్లు = కనిపించు.

భావం : ఓ శిల్పి! ఒక నల్లరాతియందు భయంకరమైన సింహముల తలలను నీవు చక్కగా చెక్కినావు. ఈ భూమిపై కనిపించు అన్ని పర్వతములందు ఎన్ని విధముల చిత్రములను నీవు చూచెదవో!

- 2) సున్నితము + ఐన = సుకుమారమైన;
సార్థకము = ప్రయోజనము;
పాషాణము = రాయి; దేవస్థలము = దేవాలయం.

భావం : సుకుమారమైన నీ చేతి సుత్తి నుండి ఎన్నో దేవాలయములు బయటపడినవి. నీవలన నిష్ప్రయోజనమైన ఎన్ని రాళ్ళకు పసుపు కుంకుమల పూజ జరుగుచున్నదో కదా!

- 3) అలంకార రచన = అందముగా వ్రాయుట;
కుసుమ వల్లరులు = పూతీగలు

భావం : కవి కలమునకు గల భక్తి నీ ఉలికి కూడా

గలదు. అట్లు కాక పోయినచో పెద్దరాతి స్తంభములపై పుష్పములతో కూడిన తీగల నెట్లు చెక్కినావు?

- 4) రచించి = చెక్కి; తారతమ్యము = భేదము.

భావం : చక్కని ప్రతిమలను చెక్కి తద్వారా చూపరులచే మహారాజు చరిత్రలను చెప్పించగలవు. నీకూ, కవితలతో చిత్రాలను వ్రాయు కవికి భేదము లేదు. ఇది అబద్ధము కాదు.

- 5) సోకించి = తాకించి

భావం : నీ ఉలిని తాకించి రాళ్ళలో నిద్రించిన విగ్రహములను మేలుకొలిపినావు. అవి బయటకు వచ్చి నీ పేరును చిరస్థాయిగా చేయును. ఇది నిశ్చయము.

III. ఆలోచించండి-రాయండి.

అ) కింది ప్రశ్నలకు రెండు, మూడు వాక్యాలలో సమాధానాలు రాయండి.

- 1) భూమిపై గల సర్వ పర్వతాలలో శిల్పి దేనిని చూస్తాడు?
- 2) కవి కలంలో ఉన్న శక్తి శిల్పిలో ఉందని ఎట్లు చెప్పగలవు?

ఆ) నాలుగైదు వాక్యాలలో సమాధానాలు రాయండి.

- 1) కవికి - శిల్పికి భేదం లేదని కవి ఎట్లు వివరించెను?
- 2) శిల్పి చరిత్రలో ఎలా శాశ్వతంగా నిలుస్తాడు?

ఇ) రెండు జట్లుగా ఏర్పడి నిఘంటువును
ఉపయోగించి కింది పదాలకు అర్థాలు రాయండి.

- 1) వసుధ 2) సార్థకము
- 3) కుసుమ వల్లరులు 4) ప్రతిమ

ఈ) ప్రకాశ పఠనం చేసి ఒక్కొక్కరు ఒక్కొక్క పద్యానికి
భావం చెప్పండి.

ఉ) ఖాళీలను పూరించండి.

- 1) _____ నెన్ని గతుల జూచెదవో
నీవు.
- 2) టాతి కంబుములకు _____ లేరీతి
గుచ్చినావు.
- 3) ప్రతిమలు రచించి యొక _____
చరిత్ర వల్లె వేయించగలవు.
- 4) టాల నిద్రించు _____ మేలు
కొలిపినావు.

ఇ) పట్టికలో అడిగిన విధంగా పూరించండి.

పదం	విగ్రహ వాక్యం	సమాసం
భయద సింహములు		
	ఉలి యొక్క ముఖము	
	పసుపును, కుంకుమను	
పువ్వు వల్లరులు		
కవికలము		వస్త్రీ తత్పురుష సమాసము
	నల్లదైనరాయి	

ఈ) బ్రాకెట్లలో అడిగిన సూచన ప్రకారంగా రాయండి.

- 1) ఓ శిల్పీ! నీవు శాశ్వతుడవు (వాక్యభేదము)
- 2) నీ వంటి పని వానిని చూచి (క్రియాభేదము)

ఊ) సందర్భాలు రాయండి.

- 1) చిత్రముల నెన్నిగతుల చూచెదవో నీవు.
- 2) కలిగె నీనాడు పసుపుకుంకాల పూజ.
- 3) కుసుమ వల్లరు లేరీతి గుచ్చినావు.
- 4) శాశ్వతుడ వోయి నీవు నిశ్చయంబుగాను.

IV. భాషావగాహన

అ) జతపరచండి.

- 1) సున్నితంబు + ఐన (అ) నిలువకున్న
- 2) సార్థకము + కాని (ఆ) సున్నితంబైన
- 3) నిలువక + ఉన్న (ఇ) సార్థకముగాని

ఆ) కింది పదాలకు సమానార్థక పదాలను
పాఠ్యభాగమూఢారంగా రాయండి.

- (1) సింగము (2) భూమి (3) గిరి
- (4) రాయి (5) స్తంభము (6) కవిత
- (7) భేదము (8) తాకి

V. సృజనాత్మకత

అ) అజంతా, ఎల్లోరా శిల్పాల గురించిన విషయాలను సేకరించి రాయండి.

ఆ) పాఠ్యాంశాన్ని అర్థం చేసుకొని శిల్పి గొప్పదనాన్ని సొంతమాటల్లో రాయండి.

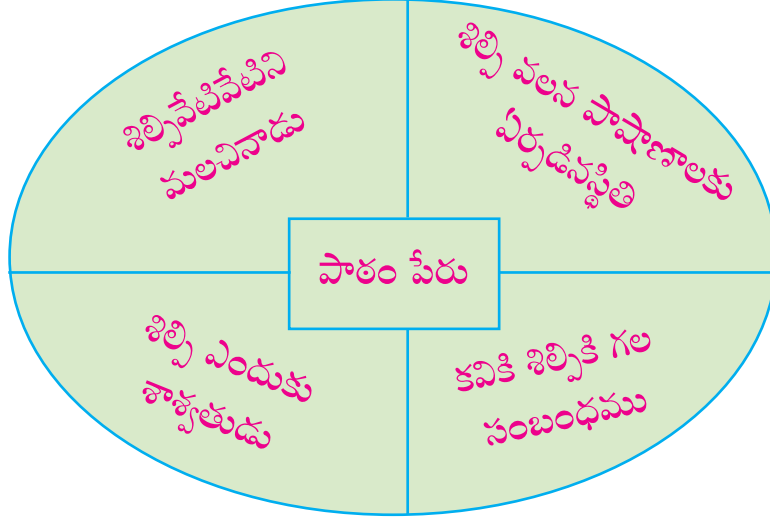
ఇ) మీరు చూసిన పురావస్తు సంగ్రహాలయంలోని శిల్ప విశేషాలను గురించి మిత్రునికి లేఖ రాయండి.

ఈ) నీవు చదివిన, పద్యమును దాని భావమును మిత్రునకు తెలుపుము. (నుమతి, వేమన, భాగవత పద్యాలు మొదలగునవి).

ఉ) కింది వాటిని 'శిల్పాలు- అవి కానవచ్చు ప్రదేశాలు' అను విధంగా వర్గీకరించి చూపండి.

(నల్లరాయి, దారు (చెక్క), దేవాలయాలు, సైకత (ఇసుక), పాలరాతి, మ్యూజియం, కుడ్య (గోడ గుహ), మైనపు, సముద్రతీరం)

ఊ) 1) కింది ఆకృతిలో అడిగిన విధంగా మీ నోటు పుస్తకంలో ఒక్కొక్క వాక్యం రాయండి. తరువాత దాన్ని ఒక పరిచ్ఛేదంగా రాయండి.

అవ్వయ్యా భావ సమాసము

ఉపా : భాషాభాగములు అని వేనిని అంటారు? రజనీ! చెప్పు

రజనీ : నామవాచకము, సర్వనామము, క్రియ, విశేషణము, అవ్యయము

ఉపా : సుమన్! 'అవ్యయము' అంటే ఏమిటి?

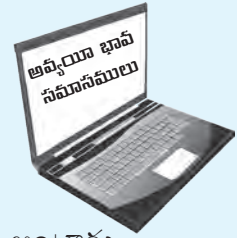
సుమన్: ('లింగ, వచన, విభక్తు'లచే మార్పు చెందని పదములను 'అవ్యయములు' అంటారు.

ఉపా : 'యధా, ఆ, స్రతి, అవ, అధి, పరి' మొదలగునవి అవ్యయములు, వీటితో కూడిన సమాసములను 'అవ్యయ్యా భావ సమాసములు' అంటారు.

ఉదా : అక్కడ వస్తువులు చెల్లా చెదురుగా పడియున్నవి.)

కింది సమాసములకు విగ్రహవాక్యములను గమనించండి.

పదము	విగ్రహ వాక్యము
ఆబాల గోపాలము	బాలుర నుంచి గోపాలుర వరకు
యథాశక్తి	శక్తిని అతి క్రమింపక
చెల్లా చెదురు	చెదురు చెదురు

నేనివి నేర్చుకున్నా.

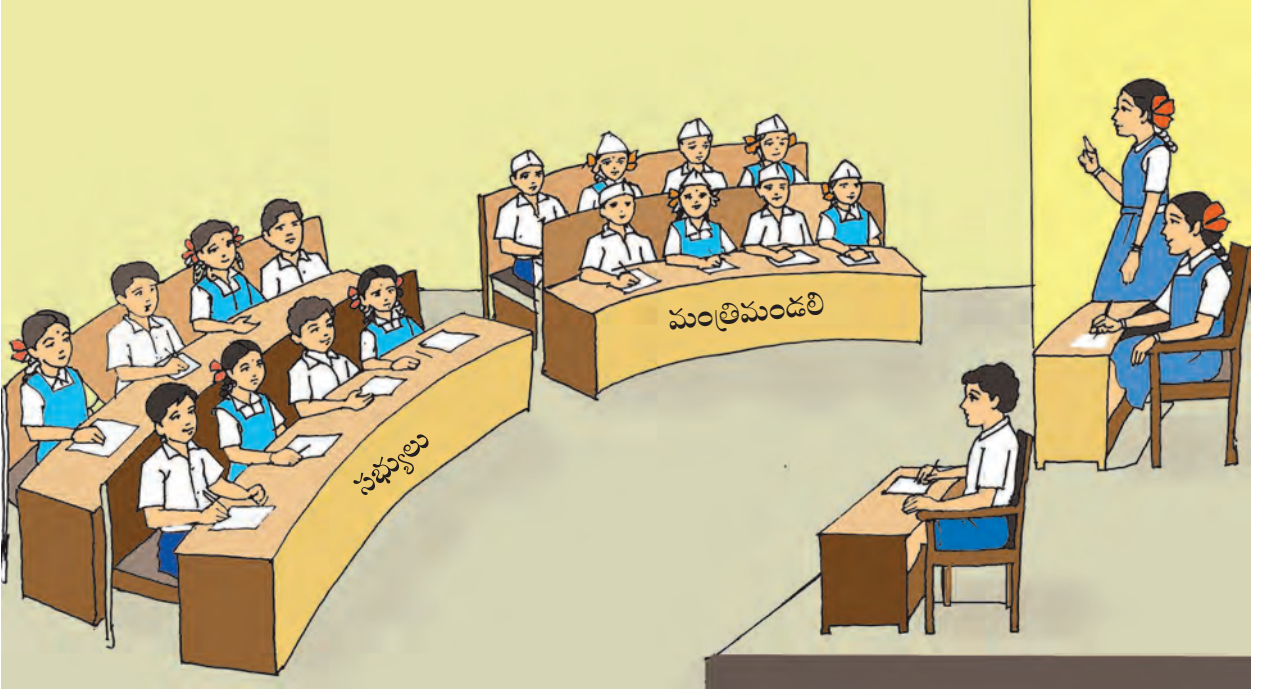
- కళలను, కళాకారులను గౌరవించుట
- అవ్యయ్యాభావ సమాసం

ఉ.నూ : విద్యార్థులను శిల్ప కళా ప్రదర్శన, మైనపు బొమ్మల ప్రదర్శనలు మొదలగు వాటికి తీసుకువెళ్ళండి.

11. పాఠశాల శాసనసభ

(పాఠశాల శాసన సభ అధ్యక్షులు సభకు రావడాన్ని అతని సహాయకుడు సభ్యులకు, మంత్రిలకు తెలియజేయగానే అధ్యక్షులకు గౌరవనూచనగా లేచి నిలబడి సభ్యులు, మంత్రిలు వందనం చేస్తారు.)

అధ్యక్షుడు : సమావేశానికి హాజరైన పాఠశాల మంత్రి మండలికి, ఆయా తరగతుల నాయకులందరికీ స్వాగతం. (శాసన సభా కార్యదర్శిని ఉద్దేశించి : సభను ప్రారంభించవచ్చు)

కార్యదర్శి : కార్యక్రమ పత్రిక అనుసారం మీమీ పేర్లను ప్రకటించగానే అభిప్రాయాలు వెల్లడించగలరు.

స్వచ్ఛతా మంత్రి : అధ్యక్షులకు, సభాసదులందరికీ సమస్కారములు.

అధ్యక్షా! పాఠశాల ఆవరణలో పరిశుభ్రతను పాటించాలని విద్యార్థులనందరిని ప్రోత్సహిస్తున్నాము. ఆవరణలో, వరండాలో, తరగతి గదులలో చెత్త డబ్బాలను పెట్టించాము. ఏ రోజుకారోజు ఆ చెత్త డబ్బాలు శుభ్రం చేయబడుతున్నాయో లేదో కూడా గమనిస్తున్నాం.

ఏడవ తరగతి నాయకుడు : ఆరోగ్యానికి సంబంధించినటువంటి కొన్ని 'పారిశుధ్యమే పరమావధి' లాంటి నినాదాలు పాఠశాలలో ప్రదర్శించడం కూడా అవసరం ఉందన్న విషయాన్ని మీ ద్వారా సంబంధిత మంత్రి వర్గులకు తెలియజేస్తున్నాను.

ఆరవ తరగతి నాయకుడు : వినాయక చవితి పండుగ కొరకు మట్టి విగ్రహాలను తయారు చేసి, నిమజ్జనం చేయాలి. మన భక్తిని కనపరచడానికి విగ్రహాల పరిమాణం కొలమానం కాదని అందరికీ సచ్చచేప్పే జనజాగృతి కార్యక్రమాలను నిర్వహించాలి.

స్వచ్ఛతా మంత్రి : గౌరవ నాయకులు చెప్పిన సలహాలకు ధన్యవాదాలు. తప్పక పాటిస్తాం అధ్యక్షా.

అధ్యక్షుడు : శభాష్! మంత్రివర్యా. మీరు చేయిస్తున్న పనులు అందరూ గమనిస్తున్నారు. చాలా బాగున్నాయి.

క్రమశిక్షణ మంత్రి: అధ్యక్షా! ప్రతిరోజు పరిపాత్ సరియైన విధంగా చేసేలా చూస్తున్నాం. వార్తలు, దిన విశేషం, జన్మదిన శుభాకాంక్షలు, సూక్తులు, నీతి కథలు మున్నగు అంశాలకు ప్రాధాన్యతనిస్తున్నాం.

ఆరవ తరగతి నాయకుడు : అధ్యక్షా! మన మాతృ భాషపై ఆసక్తిని కలిగించే విధంగా విద్యార్థులు స్వయంగా రాసిన కథలు, గేయాలను కూడా పరిపాత్లో చెప్పిస్తే బాగుంటుందని మా అభిప్రాయం

అధ్యక్షుడు : చాలా సంతోషం. మన మాతృభాషపై విద్యార్థులకు ఆసక్తిని పెంచడానికి ఈ సలహా చక్కగా వుంది.

క్రమశిక్షణ మంత్రి: అవును అధ్యక్షా! అన్ని తరగతుల విద్యార్థులను ప్రోత్సహించి రోజుకో తరగతికి అవకాశం కల్పించవచ్చు.

క్రీడాశాఖా మంత్రి: అధ్యక్షా! విద్యార్థుల వ్యక్తిగత ఆరోగ్యాన్ని మెరుగు పరచేందుకు వారి ఆసక్తిని బట్టి ఆటల ఉపాధ్యాయుల సూచనల మేరకు విద్యార్థులను ప్రోత్సహిస్తున్నాం. అంతేగాక వారానికో సారి పాఠశాలలోని విద్యార్థులంతా సామూహికంగా యోగాసనాల కార్యక్రమంలో తప్పనిసరిగా పాల్గొనేలా చూస్తున్నాం. దీని కొరకు కొందరు విద్యార్థులు స్వచ్ఛంద సేవకులుగా ఆటల ఉపాధ్యాయులకు సహాయ పడుతున్నారు.

ఐదవ తరగతి నాయకుడు : అధ్యక్షా! క్రీడాశాఖా మంత్రిగారు చేస్తున్న ప్రతి ప్రయత్నం అభినందనీయం. అయితే ఆటల ద్వారా కూడా భాషను మరియు గణితంను నేర్చుకునే విధంగా కొన్ని ఆటలను పరిచయం చేస్తే బాగుంటుందని తెలియజేస్తున్నాను.

సాంస్కృతిక శాఖా మంత్రి : అధ్యక్షా! విద్యార్థులు సంస్కృతి, సంప్రదాయాలు తెలుసుకునేందుకు పండుగల విశిష్టతను తెల్పి వాటిని పాఠశాలలో జరుపుచున్నాము. ఉదా. సంక్రాంతి, క్రిస్మస్, రక్షాబంధన్, బతుకమ్మ పండుగలు మొదలైనవి. అలాగే ఉపాధ్యాయ దినోత్సవం, పఠనాస్పూర్తి దినోత్సవం, జాతీయ విద్యాదినోత్సవం జరుపుకుంటున్నాం, కానీ ఈ సంవత్సరం కొన్ని కొనసాగింపు కార్యక్రమాలను కూడా చేపట్టాలని ప్రణాళికను తయారు చేశాం.

అధ్యక్షుడు : కొనసాగింపు కార్యక్రమాలంటే ఏమిటో సభకు వివరించండి.

సాంస్కృతిక శాఖా మంత్రి : అధ్యక్షా! ఆయా దినోత్సవాలు ఆయా రోజుల్లో మాత్రమే జరుపుకుని మరచి పోకుండా సంవత్సరమంతా కొనసాగాలి. ఉదా. పఠనాస్పూర్తి దినోత్సవం తరువాత కూడా అప్పుడప్పుడు పఠన శిబిరాలు, స్థానిక రచయితలతో ముఖాముఖి, పాఠ్యపుస్తకంలోని

రచయితలతో మోబైల్ (స్పీకర్) ఫోన్ ద్వారా ఇష్టాగోష్టి, పుస్తకదండి, గ్రంథాలయ సందర్శన మొదలైన వాటిని నిర్వహించవచ్చు.

ఆరవ తరగతి నాయకుడు : అధ్యక్షా! విద్యార్థులచే ఈ సంవత్సరం మేము గ్రంథాలయానికి వెళ్ళి ఇన్ని పుస్తకాలను తప్పక చదువుతాము అని ప్రతిజ్ఞ చేయిస్తే బాగుంటుందని నా అభిప్రాయం.

అధ్యక్షులు : నాయకుల సలహాలు బాగున్నాయి. మంత్రిగారు వాటిపై దృష్టి సారించాలని సలహా.

విద్యాశాఖ మంత్రి: అధ్యక్షా! విద్యార్థులు పాఠశాలకు సరిగా హాజరు అవుతున్నారా? లేదా? అనే విషయాలను ఆయా తరగతి నాయకుల ద్వారా తెలుసుకుంటున్నాము. అంతేగాక తరగతి ఉపాధ్యాయులతో వారి దగ్గరకు వెళ్తున్నాము. వాళ్ళంతా పాఠశాలకు వచ్చేలా ప్రోత్సహిస్తున్నాము. అధ్యక్షా! ఆయా తరగతులలో కొందరు ఏయే విషయాలలో వెనుకబడియున్నారో తెలుసుకుంటున్నాము. ఆ తరగతిలోని కొందరు చురుకైన విద్యార్థులతో కలిసి నేర్పిస్తున్నాము. వారి మనోబలాన్ని పెంపొందించుటకు ప్రయత్నిస్తున్నాము.

ఐదవ తరగతి నాయకుడు : అధ్యక్షా! చిన్న తరగతుల వారికి పునాది పటిష్టంగా ఉండుటకొరకు మరికొంత ప్రయత్నంగా మన పాఠశాల గోడలపై వర్ణమాల, గుణింతాలు రాసి ఉంచితే బాగుంటుందని నా ఆలోచన.

విద్యాశాఖ మంత్రి: అధ్యక్షా! ఐదవ తరగతి నాయకులు గారు సూచించిన సలహాకు ధన్యవాదాలు. అలాగే చేస్తాం. అంతే కాకుండా రెండక్షరాల పదాలు, మూడక్షరాల పదాలు, మరికొన్ని చిన్న చిన్న వాక్యాలు కూడా రాయిస్తాము.

పర్యావరణ శాఖ మంత్రి : అధ్యక్షా! పర్యావరణ దినోత్సవం, వనమహోత్సవాలు జరుపుకుంటూనే ఉన్నాం. దానితో బాటు ప్రస్తుతం మహారాష్ట్రలో 'పుష్పగుచ్ఛం వద్దు పుస్తకం ముద్దు' (బోకే నకో బుక్ ద్యా) అన్నది ప్రచారంలో ఉన్నది. దీనిని మన పాఠశాలలో తప్పక పాటించేలా కట్టడి చేయాలని నా ఉద్దేశ్యం.

అధ్యక్షుడు : నిజమే! అలాగే చేద్దాం పాఠశాలకు వచ్చిన అతిథులకు, విద్యార్థులకు కూడా పుస్తకం లేదా మొక్కను మాత్రమే బహుకరించేలా నియమం పెడదాం.

ఆరవ తరగతి నాయకుడు : అధ్యక్షా! కొన్ని సంభాషణ చిత్రాలు, చిత్రకథలు, రేఖాగణిత ఆకారాలను గీయడం వలన విద్యార్థులచే సంభాషణ మరియు చర్చ జరిపించ వచ్చును కదా?

విద్యాశాఖ మంత్రి: అధ్యక్షా! గౌరవ నాయకులు ఇచ్చిన సలహాల మేరకు తప్పకుండా చిత్రాలు గీయిస్తాం. మీమీ తరగతులలో చిత్రకారులు ఉన్నట్లయితే మాదృష్టికి తీసుకురండి.

మరొక విషయం మన పాఠశాలను డిజిటల్ పాఠశాలగా మార్చడం ముఖ్యం. అందుకు ప్రయత్నాలు కూడా కొనసాగుతున్నాయి. తమ ద్వారా సభాముఖంగా గౌరవ నాయకులకు తెలియ జేస్తున్నాను.

అధ్యక్షులు : మీరంతా చాలా విలువైన సలహాలను ఇచ్చారు. ఎప్పుడైనా సభా సమావేశాలలో ఇతరులు చెప్పే విషయాలను, సలహాలను శ్రద్ధగా వినాలి. అవి మన ఆలోచనలను, జీవితాలను మెరుగు పరచేలా ఉండవచ్చు. మన మంతా కలిసి మనపాఠశాలలోని ఉపాధ్యాయుల కృషికి సహకరించినచో విద్యార్థులంతా మెరుగైన విద్యను అభ్యసించడానికి ఉపయోగపడుతుంది. మన విద్యార్థులు దేశ ప్రగతిని సాధించే పౌరులుగా రూపొందుతారని విశ్వసిస్తున్నాను. ప్రశాంతంగా, ఒకరిసలహాలనొకరు గౌరవిస్తూ ఆనందదాయకంగా ఈ సమావేశాన్ని విజయవంతం చేసినందుకు మీ అందరిని అభినందిస్తూ సభ ముగిసినదిగా ప్రకటిస్తున్నాను.

(కార్యదర్శి లేచి ఇప్పుడు అందరం జాతీయగీతం కొరకు లేచి నిలబడుదాం).

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) మీ పాఠశాలలో జరిగే ముఖ్యమైన కార్యక్రమాల సందర్భంగా మీరు మీ ఉపాధ్యాయుల పనులను వర్గీకరించుకొని చేయడం గురించి చర్చించండి.
- 2) నీవు దూరదర్శనిలో చూచిన కేంద్ర లోక్ సభ/రాజ్య సభ/రాష్ట్ర శాసనసభ ఏదేని ఒక సమావేశాన్ని గూర్చి నీ మిత్రునితో చర్చించి రాయండి.

II. పదజాలం పెంపొందించుకుందాం.

- 1) అర్థాలు: పారిశుధ్యము = పరిశుభ్రత;
పరమావధి = ఉద్దేశం, అంతిమలక్ష్యం;
సూక్తులు = మంచి మాటలు, నీతి వాక్యాలు,
ప్రాధాన్యత = ప్రాముఖ్యం,
సామూహికము = సమూహానికి సంబంధించిన;
స్వచ్ఛందం = స్వేచ్ఛగా ఉండే,
విశిష్టత = ప్రత్యేకగుణం, శ్రేష్ఠత్వం;
ఇష్టాగోష్ఠి = సంభాషణ, అసధికార సమావేశం;
పునాది = ఆధారం, మూలబలం;
పటిష్ఠము = గట్టిదైన, దృఢత్వము,
ప్రగతి = పురోభివృద్ధి, ముందుగతి.

III. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

అ) సమాధానాలు రాయండి.

- 1) పరిపాఠితో పాటు ఏయే అంశాలకు ప్రాధాన్యతనిస్తున్నారు?
- 2) విద్యార్థులను సామూహికంగా ఏ కార్యక్రమంలో పాల్గొనెలా చూస్తున్నారు?
- 3) కొనసాగింపు కార్య క్రమాలంటే ఏమిటో వివరించండి.
- 4) చిన్న తరగతుల వారికి పునాది పటిష్ఠంగా ఉండుట కొరకు ఐదవ తరగతి నాయకులు ఏం సూచించారు?
- 5) శాసనసభాధ్యక్షులు సభకు ఇచ్చిన సందేశమేమి?

ఆ) కింది వాక్యాల తప్పావ్వలను గుర్తించి రాయండి.

- 1) 'పారిశుధ్యమే పరమావధి' - లాంటి నినాదాలు పాఠశాలలో ప్రదర్శించకూడదు. ()
- 2) మన మాతృభాషపై ఆసక్తిని కలిగించే విధంగా చూడవలెను. ()
- 3) ఆటల ద్వారా భాషను మరియు గణితంను నేర్చుకొనలేము. ()

- 4) విద్యార్థులు సంస్కృతి, సంప్రదాయములు తెలుసుకునేందుకు పండుగల విశిష్టతను తెల్పవలయును. ()

IV. భాషావగాహన

అ) గీతగీసిన పదాలు ఏ భాషాభాగాలకు చెందినవో రాయండి.

- 1) మీరు చేయిస్తున్న పనులు అందరూ గమనిస్తున్నారు.
(అ) నామవాచకం (ఆ) సర్వనామం
- 2) ఈ సలహా చక్కగా వుంది
(అ) విశేషణం (ఆ) అవ్యయము
- 3) ఉపాధ్యాయుల సూచనల మేరకు విద్యార్థులను ప్రోత్సహిస్తున్నది.
(అ) సర్వనామం (ఆ) క్రియ
- 4) మన పాఠశాలను డిజిటల్ పాఠశాలగా మార్చదలచుకున్నాం.
(అ) నామవాచకం (ఆ) క్రియ

ఆ) గీతగీయబడిన ప్రత్యయాలు ఏ విభక్తులకు చెందినో రాయండి.

- 1) మీమీ పేర్లను ప్రకటించగానే అభిప్రాయాలు వెల్లడించగలరు.
(అ) ప్రథమా (ఆ) ద్వితీయా
- 2) పాఠశాల ఆవరణలో పరిశుభ్రతను పాటించాలి.
(అ) సప్తమీ (ఆ) షష్ఠీ
- 3) తరగతి ఉపాధ్యాయులతో విద్యార్థుల దగ్గరకు వెళ్ళుచున్నాము.
(అ) తృతీయా (ఆ) పంచమీ
- 4) జాతీయగీతం కొరకు వేచి నిలబడుదాం.
(అ) పంచమీ (ఆ) చతుర్థీ
- 5) వివిధ ఆకారాలను గీయడం వలన విద్యార్థులచే సంభాషణ మరియు చర్చ జరిపించవచ్చు.
(అ) ద్వితీయా (ఆ) పంచమీ

ఇ) కింది పదాలకు అడిగిన విధంగా పట్టిక పూరించండి.

క్ర.సం	పదము	విడదీయుట	సంధి పేరు
1		మహా + ఉత్సవాలు	
2	గ్రంథాలయం		
3		విద్య + అర్థులు	
4	దినోత్సవం		
5		అప్పుడు + అప్పుడు	

ఈ) కింది వాటిని జతపరచండి

1) కార్యక్రమం యొక్క పట్టిక	()	(అ) చతుర్థీ తత్పురుష సమాసము
2) సంస్కృతి, సంప్రదాయము	()	(ఆ) షష్ఠీ తత్పురుష సమాసము
3) మూడైన అక్షరాలు	()	(ఇ) ద్వంద్వ సమాసము
4) చెత్త కొరకు డబ్బాలు	()	(ఈ) ద్విగు సమాసము

ఉ) సొంత వాక్యాల్లో ఉపయోగించండి.

- (1) ప్రోత్సహించుట (2) సామూహికంగా (3) ఆనందదాయకం (4) విజయవంతం

V. అవగాహన చేసుకుందాం - అనువాదం చేద్దాం.

1. కింది ఆంగ్ల వాక్యాలను తెలుగులోకి అనువదించండి.

(1) India is a Democratic country.

(2) President is First citizen of our Country.

2. కింది మరాఠీ వాక్యాన్ని తెలుగులోకి అనువదించండి.

लोकशाही म्हणजे -

लोकांचे

लोकांसाठी

लोकांकडून

चालवले जाणारे शासन होय.

తమాషాగా మాట్లాడుకుందాం!

తనివితీరా నవ్వుకుందాం!

బంటి : నీటిలో నివసించే ఏవైనా మూడు ప్రాణుల పేర్లు చెప్పు.

చింటి : 1. చేప. 2. వాళ్ళ అమ్మ. 3. వాళ్ళ నాన్న

బుజ్జాయి : ఐదారు పెంపుడు జంతువుల పేర్లు చెప్పు.

చిట్టెమ్మ : మూడు పిల్లలు, రెండు కుక్కలు, ఒక ఆవు

నేనివి చేస్తాను:

- హోలీ పండుగ నాడు మొక్కల నుండి, కూరగాయల నుండి తయారయ్యే సహజరంగులనే వాడతాను.
- నీటిని వృధా చేయను. పుస్తకాలను, మొక్కలనే బహుమతిగా ఇస్తాను.

నేనివి నేర్చుకున్నా.

- కేంద్రంలో, రాష్ట్రంలో జరుగు శాసనసభా సమావేశాలను గూర్చి తెలుసుకొంటిని.
- పాఠశాలలో జరుపు వివిధ పండుగలను, వివిధ ఉత్సవాలను గూర్చి తెలుసుకొంటిని.
- పాఠశాలలో జరుపు కొనసాగింపు కార్యక్రమాలను గూర్చి తెలుసుకొంటిని.
- ఒకరి సలహాలను మరొకరు గౌరవించవలెనని తెలుసుకొంటిని.
- ఆరోగ్యానికి యోగా చేయడం ముఖ్యమని తెలుసుకొంటిని.

ఉ.నూ : ఏదేని సందర్భంలో విద్యార్థులచే శాసనసభా కార్యక్రమాన్ని నాటకీకరణ చేయించండి.

- ఈ గోడ చిత్రాన్ని (పోస్టర్) గమనించండి -
- అనుసరించండి.
- ఇంధనం పొదుపు గరించి ఒక గోడచిత్రాన్ని తయారుచేయండి.

అవ్వలవల్లి
అవ్వలవల్లి అవ్వల
అవ్వలవల్లి అవ్వల
అవ్వలవల్లి అవ్వల
అవ్వలవల్లి అవ్వల

బక్త
నీటి బొట్టు
నిన్ను చేరేవరకు
చేసే ప్రయాణాన్ని
గురించి

జలం పొదుపు చేయి
జగజ్జికి మేలు చేయి.

ఆలోచించు - చర్చించు
నీటి ప్రాముఖ్యతను
తెలుపు

કૃષ્ણે વૃદ્ધા કૃષ્ણે

పంథించడానికి సంవత్సరకాలం
 వారోయడానికి క్షణికాలం
 అందుకే

၁၆၆

అక్షరపరిష్కారమునాదు

పట్టిచు కున్నదంతా తిను
 తిన్నదిని గిన్నంతా పట్టిచుకో

12. స్వేచ్ఛా పుష్పాలు

- కీ. శే. జంధ్యాల పాపయ్యశాస్త్రి

పాఠంలోకి ప్రవేశించేముందు:-

- పక్కనున్న చిత్రాన్ని గమనించండి. అందులో ఉన్నస్వక్తిని గుర్తుపట్టారా?
- మొక్కలకు కూడా ప్రాణం ఉందని మొట్టమొదట ఎవరు నిరూపించారు?
- ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో మొక్కలు ఏమని మాట్లాడు కుంటాయో ఊహించండి. నాటకీకరణ చేయండి.

ఇప్పుడు జంధ్యాల పాపయ్య శాస్త్రిగారి 'స్వేచ్ఛాపుష్పాలు' తమకోర్కెలను ఏమని వెల్లడిస్తున్నాయో చూద్దామా?

1. శాంతిపూర్ణ సత్యాగ్రహ సమరమందు
జీవితమ్ముల నర్పణ సేయునట్టి
ధన్యమూర్తులు నడచెడి దారులందు
కాపురము సేయగా కోర్కె గలదు మాకు.

2. దేశదాస్య విముక్తికై దీక్షబూని
బందిఖానాల బ్రతుకులు బలియొనర్చు
త్యాగమూర్తుల పాదపరాగ మొడల
పులుముకొన నెంతయో కాంక్షగలదు మాకు.

3. కట్టుకొన గుడ్డ, త్రాగంగ గంజి లేక
గుడిసెలందు పేరాకట కుములుచున్న
కష్టజీవుల నిట్టూర్పు కాకలందు
కమలిపోవగ కోరిక గలదు మాకు.

4. విజయ ఘంటాధ్వనులు వినువీధి నిండ
ప్రజలు సాగింప జాతీయ పథము వెంట
కదలు స్వాతంత్ర్యరథము చక్రాల క్రింద
నలిగిపోవ సముత్కంఠ గలదు మాకు.

5. దాస్యబంధ విముక్త స్వతంత్ర భరత
మాతృకంతాన ఒక పుష్పమాల యగుచు
తల్లి యానందబాష్పాల తడిసితడిసి
పులకరింపగ అభిలాష గలదు మాకు.

కవి పరిచయం:-

తన రచనలతో పాఠకులను మురిపించి మైమర పించిన మధురకవి శ్రీ జంధ్యాల పాపయ్య శాస్త్రిగారు. ఆయన కలం పేరు కరుణాశ్రీ. పుట్టింది గుంటూరు జిల్లాలోని కొప్పర్లు. ఆయన తల్లిదండ్రులు మహాలక్ష్మమ్మ, వరదేశయ్య. ఆయన కవిగా, పండితుడిగా, విమర్శకుడిగా, వ్యాఖ్యాతగా బాల సాహిత్య కథకుడిగా ప్రసిద్ధులు. ఉదయశ్రీ, విజయశ్రీ, కరుణాశ్రీ మొదలగునవి ఇతని ఇతర కావ్యాలు. ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం ఈయన రచించిన ఉదయశ్రీ అను ఖండ కావ్యం నుండి గ్రహింపబడింది.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) పుష్పాల ప్రాముఖ్యతను గూర్చి చర్చించండి.
- 2) దేశదాస్య విముక్తికై పోరాడిన కొందరి పేర్లు చెప్పండి.

నిట్టూర్పులలో కమలిపోవలెను కోరిక మాకు కలదు.

- 4) వినువీధి = ఆకాశ మార్గము;
ఘంటా ధ్వనులు = గంటల శబ్దములు;
ఉత్పంత = కోరిక, ఆసక్తి.

II. పదజాలం పెంపొందించుకుందాం.

అర్థాలు - భావాలు.

- 1) సమరము = యుద్ధము, పోరు;
అర్పణ సేయు = ఇచ్చు, త్యాగము చేయు;
కాపురము సేయు = నివాసము చేయు.

భావం : సత్యాగ్రహ సమరంలో తమజీవితాలను త్యాగం చేసినట్టి ధన్యమూర్తులు నడచిన దారులలో నివసించి పుండాలని మాకోరిక.

- 2) దాస్యము = బానిసత్వము;
దీక్షబూని = ప్రతినపూని, పట్టుదల పూని;
విముక్తి = విడిపించుట; బందిఖానా = జైలు;
ఒడలు = శరీరం; పాద పరాగము = పాద ధూళి.

భావం : భారతదేశాన్ని బానిసత్వం నుండి విముక్తి గావించుటకై పట్టుదల పూని, జైళ్ళలో తమ జీవితాలను ధారపోసిన త్యాగధనులు ఎందరోకలరు. అట్టి త్యాగమూర్తుల పాద ధూళిని శరీరానికి పులుముకోవాలన్న కాంక్ష మాకు కలదు.

- 3) కమలిపోవగ = ఎండిపోవడం; కంది పోవుట;
కుములుట = దుఃఖ పడుట, లోలోపల బాధపడుట; పేరాకటి = మిక్కిలి ఆకలితో

భావం : కట్టుకొనుటకు బట్టలేక, త్రాగుటకు గంజిలేక గుడిసెలందు శుష్కించు చున్న కష్టజీవులెందరో కలరు. అట్టి కష్ట జీవుల

భావం : స్వాతంత్ర్యం వచ్చిందన్న విజయ గంటా శబ్దములు ఆకాశ మార్గం వరకు వ్యాపించినవి. ప్రజలు సాగించు జాతీయ పథము వెంట కదలునట్టి స్వాతంత్ర్య రథ చక్రాల కింద పడి నలిగి పోవాలన్న కోరిక మాకు కలదు.

- 5) దాస్యబంధము = పరదాస్య సంకెళ్ళ నుండి;
భరత మాతృ కంతాన = భరతమాత కంఠసీమలో;
భాష్పము = కన్నీరు; అభిలాష = కోరిక.

భావం : పరుల దాస్యం నుండి విముక్తి పొంది స్వాతంత్ర్యాన్ని పొందిన భారతమాత కంఠసీమలలో ఒక పూలదండగా మారవలెను. ఆ భరతమాత ఆనందభాష్పాలలో తడిసి పులకరించాలన్న కోరిక మాకు గలదు.

III. చదవండి-అలోచించండి-రాయండి.

సమాధానాలు రాయండి.

- 1) పూవులకున్న కాంక్ష ఏది?
- 2) పుష్పాలు ఎలా పులకించాలను కుంటున్నాయి?
- 3) స్వేచ్ఛా పుష్పాలకు ఎచ్చట కమలిపోవాలన్న కోరిక కలదు?

IV. భాషావగాహన

అ) సాంతవాక్యాల్లో ఉపయోగించండి.

- (1) అర్పణ సేయుట
- (2) అభిలాష
- (3) దీక్షబూనుట

ఆ) జతపరచండి.

1) సమరము + అందు	అర్పణ సేయునట్టి
2) బలి + ఒనర్చు	సమరమందు
3) గుడిసెలు + అందు	బలి యొనర్చు
4) అర్పణ + చేయునట్టి	గుడిసెలందు

ఇ) కింది సమాసకార్యాలు పూరించండి.

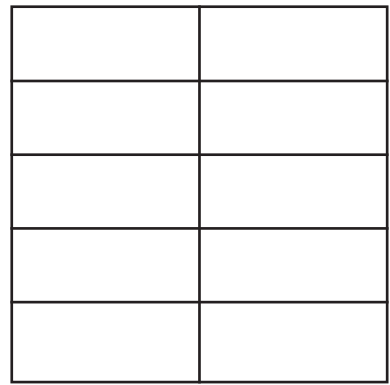
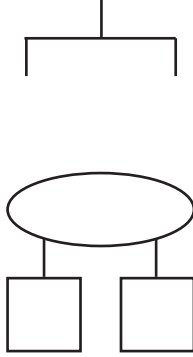
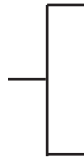
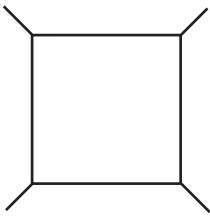
పదము	విగ్రహవాక్యం	సమాసనామము
1. స్వాతంత్ర్య రథము		
2.	ఆనందం వలన భాష్పాలు	
3.	సత్యాగ్రహం కొరకు సమరం	
4. మాతృ కంఠం		

సృజనాత్మకత

ఇద్దరేసి విద్యార్థులు జట్లుగా ఏర్పడండి. సాధ్యమైనన్ని ఎక్కువ పుష్పాల పేర్ల జాబితా తయారు చేయండి. వాటిని కింది అంశాల ఆధారంగా వర్గీకరించండి.

- సువాసన కలవి - లేనివి
- తెల్లవి - రంగువి
- తీగలకు పూచేవి - మొక్కలకు పూచేవి

కింది ఆకృతులను పోలిన ఆకృతులనుపయోగించి మీ వర్గీకరణను చూపండి.

నేనివి నేర్చుకున్నా.

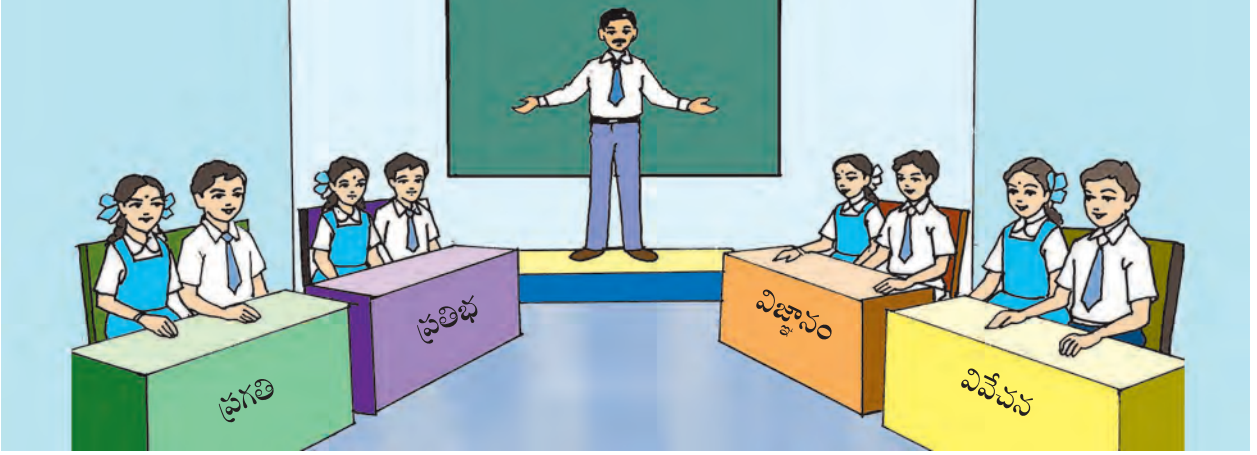
- పుష్పాలు ఏ విధంగా ధన్యత చెందాలను కుంటున్నాయి.
- కవితలో గల రసజ్ఞత

ఉ.నూ : విద్యార్థుల చేత రంగురంగుల కాగితాలతో పూలతోరణాలు తయారు చేయించి, తరగతి గదిని ఉపాధ్యాయ దినోత్సవం రోజున అలంకరింపజేయండి.

ప్రశ్న మంజూష (క్విజ్)

తరగతిలోని విద్యార్థులలో ఒకరు క్వీజ్ మాస్టర్ గా, మరొకరు గణకుడిగా (స్కోరర్) వ్యవహరించాలి. మిగతా విద్యార్థులందరూ జట్టుగా ఏర్పడాలి. ఇప్పుడు కింది ప్రశ్నమంజూషను నిర్వహించండి. ఆడుతూ పాడుతూ మీ జ్ఞానాన్ని పరీక్షించుకోండి, పెంపొందించుకోండి.

క్విజ్ మాస్టర్ : ఈ ప్రశ్నమంజూషలో 5 ఆవృతాలు ఉంటాయి.

మొదటి ఆవృతం: 'సామాన్య పరిజ్ఞానం' (జనరల్ నాలెడ్జ్)

రెండవ ఆవృతం : 'భాషాసంస్కృతులు' ఈ ఆవృతంలో తెలుగుభాషకు సంబంధించిన ప్రశ్నలు ఉంటాయి.

మూడవ ఆవృతం: 'చూచి కనుక్కోండి' - ఈ ఆవృతంలో కొన్ని చిత్రాలను చూపుతారు. వాటి ఆధారంగా తత్సంబంధిత వ్యక్తులను కనిపెట్టాలి.

నాల్గవ ఆవృతం : 'మూగాభినయం' - జట్టులోని ఒకరు చీటి తీసి, అందులో వ్రాసిన దానిని అభినయిస్తారు. అదే జట్టులోని వారు దానిని కనిపెట్టాలి.

ఐదవ ఆవృతం : 'మెరుపు వేగం' (రాపిడ్ ఫైర్) - ఒక నిమిషంలో ఎన్ని ఎక్కువ ప్రశ్నలకు సరైన సమాధానాలు చెబుతారన్నది గణించబడుతుంది.

నియమాలు : సమాధానాలు సరిగా చెప్పితే పది మార్కులు, తప్పు చెప్పితే మైనస్ ఐదు మార్కులు. వదలి పెడితే సున్నా మార్కులు ఇవ్వబడుతాయి.

ఇప్పుడు క్వీజ్ ప్రారంభిద్దామా!

మొదటి ఆవృతం 'సామాన్య పరిజ్ఞానం' ప్రశ్నలు:-

1) వేమన పద్యాల్లో చివరిపాదం.	2) తాడోబా జాతీయ ఉద్యానవనం ఏ జిల్లాలో ఉంది?
3) 'కోట దొరికింది కానీ సింహంపోయింది' అని ఎవరన్నారు?	4) నిర్మల్ బొమ్మలు ఏ రాష్ట్రంలో ప్రసిద్ధి?

రెండవ ఆవృతం 'భాషా సంస్కృతుల' ప్రశ్నలు:-

1) అన్నం _____ స్వరూపం.	2) నరకచతుర్దశి మరునాడు వచ్చేపండుగ ఏది?
3) తెలుగు వర్ణమాలలో ఇప్పుడు వాడుకలో లేని అక్షరాలు.	4) అతిథిని ఎవరిగా భావించాలి?

1) హనుమంతునికి మరొక పేరు.

			యు	
--	--	--	----	--

3) మహారాష్ట్రల ఉగాది.

గు				
----	--	--	--	--

2) పదాలకు అర్థాలను ఇందులో వెతుకుతాము.

	ఘం		
--	----	--	--

4) పద్యానికి భావం.

		ర్య	
--	--	-----	--

మూడవ ఆవృతం 'చూచి కనుక్కొండి' ప్రశ్నలు:-

నాల్గవ ఆవృతం 'మూగాభినయం' ప్రశ్నలు:-

1. ఏనుగు 2) మరమనిషి (రోబో) 3) డాక్టరు 4) కోతి

ఐదవ ఆవృతం 'మెరుపు వేగం' ప్రశ్నలు:-

- 1) త్రిభుజానికి ఎన్ని భుజాలు? 7) అంతర్జాలం అంటే _____
 2) మన జాతీయ పక్షి. 8) ఇండియా గేట్ ఎక్కడుంది?
 3) బతుకమ్మ ఏ రాష్ట్రం పండుగ? 9) ఆకాశవాణి అంటే _____
 4) మానవ సేవే _____ 10) పూతరేకుల పుట్టినిల్లు _____
 5) గేట్ వే ఆఫ్ ఇండియా ఎక్కడుంది? _____ 11) భారతకోకిల _____
 6) ఉభయచరానికి ఉదాహరణ _____ 12) జాతిపిత _____

జట్టుపని :

“ప్రశ్నకుప్రశ్నే జవాబు”. ఆట ఆడుకుందాం-ఆనందిద్దాం. అడిగిన ప్రశ్నకు అవును, కాదు. అని సమాధానం చెప్పకూడదు. మళ్ళీ ప్రశ్న వేయాలి. లేకపోతే ఓడిపోతారు.

ఉదా

మొదటి జట్టు

వెన్న ఉంటే బాగుంటుందా?
 ఎందుకోసం?
 ఎందుకంటావేమిటి?
 ఆ కమ్మని వాసనేంటి?
 నీకు తినాలనుందా?

గెలిచారు.

రెండవ జట్టు

నీవేం చేస్తున్నావు?
 వెన్న ఉంటే బాగుంటుందా?
 ఎందుకోసం?
 ఫలహారం కోసం.

ఈ జట్టు ఇంకా ప్రయత్నించాలి.

ఉ.సూ : ఇలాంటి ప్రశ్నమంజూషను మీ పాఠశాలలో నిర్వహించండి.

13. కలంకారీ

- సమాచారం, ఛాయాచిత్రాలు సౌజన్యం శ్రీమతి మమతారెడ్డి మరియు దస్తకార్ ఆంధ్ర

- పై కరపత్రాన్ని చదివారు కదా! • దేనిని తెలియజేస్తున్నది • ప్రదర్శనా స్థలం ఏది? • ప్రదర్శన ఎన్ని రోజులు? • ప్రదర్శనా సమయం తెలియజేయండి. • అంతర్జాలంలో వెదికి వాటి చరిత్రను చిన్న చిన్న పోస్టర్లుగా తయారు చేసి ఆ ప్రదర్శనలో అమర్చండి. • ఇప్పుడు ప్రపంచ ప్రఖ్యాతి పొందిన కలంకారీ అద్దకాలను గురించిన సంభాషణను విందాం.

(7వ తరగతి గదిలోనికి ఉపాధ్యాయుని ప్రవేశించగానే విద్యార్థులందరూ ఉత్సాహంగా అభివాదం చేస్తారు).
తరువాత ...

విద్యార్థులు : టీచర్! మీరు చిత్రకళా ప్రదర్శన కోసం వివిధ రకాల చిత్రాలున్న వస్త్రాలను, వస్తువులను తెమ్మన్నారు కదా! మేమంతా తీసుకొచ్చాము.

ఉపాధ్యాయుని : చాలా సంతోషం. మన ఏడవ తరగతికి చిత్రకళను ప్రదర్శనాంశముగా ఇచ్చారు. కనుక మీరంతా తీసుకొచ్చిన వాటిని మీకు కేటాయించిన విభాగం (స్టాల్స్)లో ప్రదర్శించాలి. వాటి గురించి వివరించాలి.

విద్యార్థులు : మరి వాటి గురించి ఎవరు చెప్తారు?

ఉపా : నేను మీ అందరికీ సహాయం చేస్తానులే. (విద్యార్థులంతా ప్రదర్శన వస్తువుల్ని ఉపాధ్యాయునికి

చూపెడతారు. అందులోని ఒక పరదాని విప్పతూ...) రియా! నీవు తెచ్చిన ఈ పరదా చాలా బాగుంది. ఇది కలంకారీ శైలిలో చిత్రించినది.

రియా : కలంకారీ అంటే ఏమిటి టీచర్?

ఉపా : చెబుతాను. మీరు అంశాలన్నింటిని ప్రదర్శన కొరకు నమోదు చేసుకోండి. కలంకారీ అనగా వెదురుతో చేసిన కలంతో ప్రకృతి సిద్ధమైన రంగులను ఉపయోగించి వస్త్రాలపై బొమ్మలు చిత్రించే ఒక కళ. చిత్రకళలో కలంకారీ శైలి చాలా ప్రాచీనమైన కళ. కలంకారీ పదంలోని 'కారీ' అనగా హిందీ, ఉర్దూ భాషలలో 'పని' అని అర్థం.

మహేష్ : ఈ కళ ఎక్కడెక్కడ ఉన్నది టీచర్?

ఉపా : విదేశాలలోనూ వస్త్రాలపై చిత్రించే ఈరకమైన కళ ఉంది.

ఉదా: పోర్చుగీసు వారు 'పింటాడో', డచ్‌వారు 'సిట్జ్' బ్రిటీష్‌వారు 'ఫింజ్' అనీ ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కృష్ణా జిల్లా 'పెడను'లోని కలంకారీ ప్రకారాన్ని 'బ్లాక్ ప్రింటింగ్' అని పిలుస్తారు.

సంప్రదాయం = పూర్వకాలంగా పాటిస్తున్న వ్యవస్థ

కరీం : టీచర్! కలంకారీ కళ ఎక్కడ పుట్టింది?

ఉపా : చిత్రారు జిల్లా శ్రీకాళహస్తిలో పుట్టింది. పట్టణాన్ని ఆనుకొని ప్రవహించే సువర్ణముఖి నదిలో ఈ కళకు అవసరమైన నీరు లభించడం వలన ఈ కళ ఇక్కడ

ప్రాచుర్యం చెంది ఉండవచ్చు అని అంటారు. ప్రసిద్ధిగాంచిన శ్రీ కాళహస్తిశ్వరాలయం పర్యాటకులను, యాత్రికులను ఆకర్షించడం మరొక కారణం. కోరమండల్ తీరంలో గల మచిలీపట్నం (బందరు ఓడరేవు ద్వారా ఈ కలంకారీ ఉత్పత్తులు ప్రపంచం నలుమూలలా వ్యాపించాయి.

స్వాతి : ఈ కలంకారీ చిత్రాలను ఎలా తయారు చేస్తారు టీచర్?

ఉపా : కలంకారీ చిత్రణకు ఓర్పు చాలా అవసరం. ఈ కళలో అంకితభావం ప్రకటితమవుతుంది.

- కలంకారీ కళాకారులు మొట్టమొదటగా బట్టను చిత్రించే కాన్వాసుగా తయారుచేసుకొంటారు.

- దళసరిగా ఉండే చేనేతబట్టను పారే నీటిలో బట్టకు ఉన్న గంజి, పిండి పోయేవరకు నాలుగైదు సార్లు శుభ్రం చేస్తారు.

- ఈ ప్రక్రియలో సబ్బుకాని, మరెటువంటి రసాయనికాలు గాని వాడరు.

- తరువాత ఈ బట్టను గేదెపాలు, కరక్కాయల రసం కలిపిన మిశ్రమంలో ముంచి ఎండలో ఆరబెడతారు.

- ఈ విధంగా ఆరిన బట్ట కలంకారీ చిత్రణకు సిద్ధమైనట్లే.

- చింతబొగ్గు కణికెలతో ఈ బట్ట మీద తమ హస్తకళానైపుణ్యంతో భావానికి తగినట్లుగా చిత్రాలను చిత్రిస్తారు.
- ఈ చిత్రాలను అన్నభేది ద్రావణంతో తుడుస్తారు. అప్పుడవి చెరగని నల్లరంగు చిత్రాలుగా తయారవుతాయి.
- ఈ విధంగా బట్టను ఉతికి, చిత్రాలు గీసి, రంగులు వేసి, ఎండబెట్టి కలంకారీ చిత్రణకు పూర్తి చేస్తారు.

ప్రాచుర్యం = ప్రసిద్ధి; ప్రసిద్ధిగాంచిన = పేరుపొందిన; పర్యాటకులు = సందర్శకులు; ప్రక్రియ = కార్యవిధానం

శ్యామల : ఈ చిత్రాలకు రంగులు ఎలా వేస్తారు. టీచర్?

ఉపా : కలంకారీ చిత్రకారుల హస్త కళా కౌశల్యాన్ని చూడడం కనుల విందుగా ఉంటుంది. కళాకారులు కావలసిన రంగులో ముంచిన చిన్న గుడ్డను లేదా, దూదిని కలంకారీ కలంలో పెట్టి వ్రేలితో నొక్కుతారు. ఈ విధంగా కావలసినంత రంగు ద్రవాన్ని కలం గుండా ప్రవహింపజేస్తూ రేఖా చిత్రాల మీద వర్ణం వేస్తారు. నిపుణుల చేతిలో చిత్రాలు చైతన్యవంతంగా తయారవుతాయి. నాజూకైన వర్ణాల వాడకం వలన ఈ చిత్రాలు కంటికి ఇంపుగా చల్లగా ఉంటాయి.

రాజు : ఇందులో ఏరకమైన చిత్రాలుంటాయి?

ఉపా : కలంకారీ చిత్రణలో ముఖ్యంగా రామాయణం, మహాభారతం, శివపురాణాలలోని పాత్రలు కనిపిస్తాయి. దుప్పట్లు, దిండుగలీబుల మీద జంతు రూపాలు, వివిధ పుష్పాలతో కూడిన చిత్రాలను చిత్రిస్తారు. కుట్టుపనిని పోలివుండే జీవమున్న చెట్ల లాంటి ఆకృతులను కూడా చిత్రిస్తారు.

మమత : టీచర్, మా అక్క వద్ద ఈ అద్దకాల బ్యాగులు, పర్సలు, ఆధునిక దుస్తులు, శాలువాలు కూడా ఉన్నాయి. వాటిలో కొన్నింటిని ప్రదర్శన కోసం తెచ్చాను. వీటికి వాడే రంగులు ప్రకృతి సిద్ధమైనవి. కాబట్టి శరీరానికి హాని చేయవు అంటుంది మా అక్క.

ఉపా : అవును, నిజమే. ఈ రంగులను కూరగాయలు, చెట్ల బెరడులు మొదలగు వాటితో తయారుచేస్తారు. కేవలం పరదాలు మొదలైనవే కాక గుమ్మటాలు, ఫైళ్ళు పెన్‌స్టాండ్లు వంటి అనేక వస్తువులు తయారుచేయడం వల్ల గిరాకీ పెరిగి కళాకారుల జీవనోపాధికి సహాయకారిగా ఉంది. నిజాం కాలంలోనే విదేశస్థులు కలంకారీ చేసిన వస్త్రాలకు తూగే బంగారాన్నిచ్చి కొనుక్కునే వారట. కలంకారీ ప్రపంచ చరిత్రలో ఒక విశిష్టస్థానాన్ని పొందింది. మనమంతా ఇటువంటి కళాకారులను ప్రోత్సహిస్తూ చేయూత నిద్దాం.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) లలితకళలలో మీకు ఏదంటే ఇష్టం?
ఎందుకు ఇష్టమో వివరించండి.
- 2) నీకు ఏ కళలో ప్రావీణ్యతగలదో చెప్పు.

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

- 1) కలంకార్ కళ అనగా నేమి?
- 2) కలంకార్ కళ ఎక్కడ పుట్టింది? ఆ స్థల విశేషాలు రాయండి.

- 3) కలంకార్ కళను విదేశాలలో ఏయే పేర్లతో పిలుస్తారు?
- 4) కలంకార్ చిత్రకారుల హస్తకౌశల్యాన్ని గురించి రాయండి.
- 5) కలంకార్ చిత్రణలో ఏయే చిత్రాలు చిత్రించబడతాయి?

III. భాషావగాహన

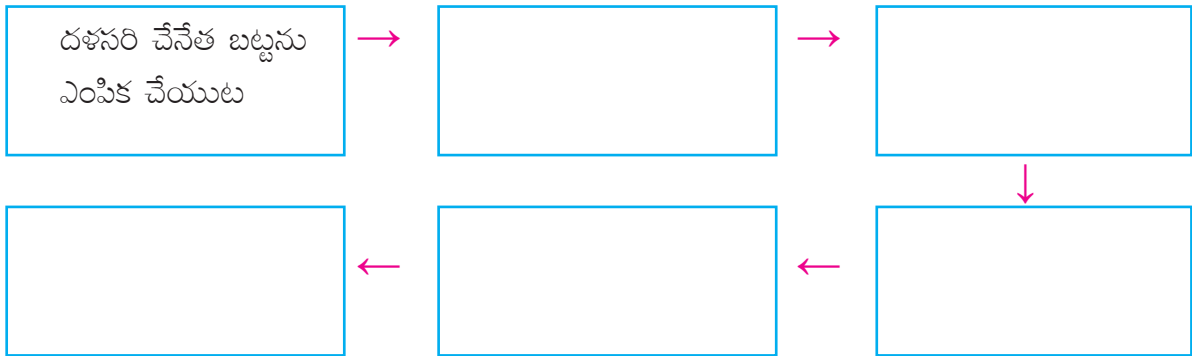
విడదీసి, సంధిపేరు రాయండి.

- 1) శ్రవణానందం
- 2) సిద్ధమైన

IV. సృజనాత్మకత

1) కలంకార్ చిత్రీకరణలోని ముఖ్య ఘట్టాలను కింది ప్రవాహ ఆకృతిలో రాయండి.

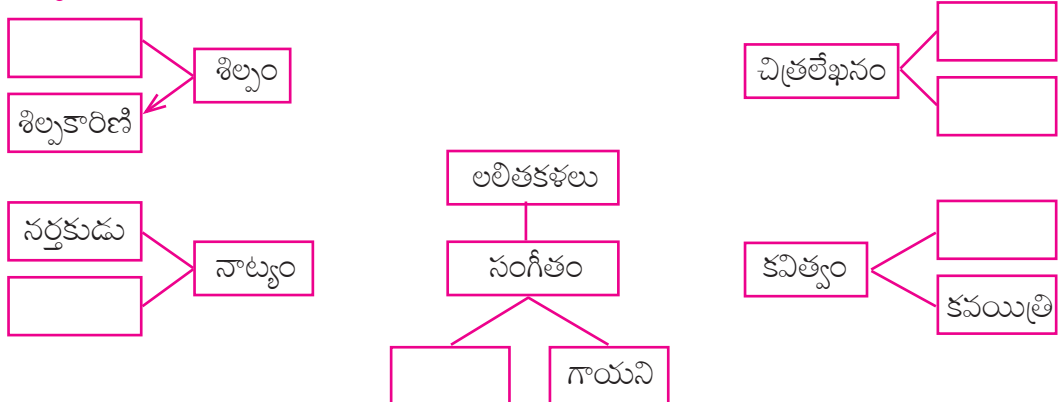
అవసరమైతే గడులను పెంచి రాయండి.

2) చేయండి చూద్దాం.

- ప్రకృతి సిద్ధమైన సామాగ్రితో గణపతి విగ్రహాన్ని తయారుచేసి, సహజసిద్ధమైన రంగులు వేయండి.
- ఉదా: బీట్‌రూట్ రసం → ముదురు గులాబీరంగు
- ఒక పరదాను ప్రకృతిసిద్ధమైన రంగులతో చిత్రించండి.
 - మీరు తయారు చేసిన అద్దకాలను అధ్యయన కోణం (వాచన్ కోసా)లో ప్రదర్శించండి.

3) ఆకృతిని 'లలితకళలు - కళకారులు' అనువిధంగా పూరించండి.

4) మీ పాఠశాల 'బాలికా దినోత్సవం' సందర్భంగా కూచిపూడి నృత్య కళాకారిణిని ఆహ్వానించారు. ఆమెతో జరిగిన 'ముఖాముఖి' సంభాషణ రాయండి.

(విద్యార్థులు తమ కరతాళ ధ్వనులతో ప్రముఖ కూచిపూడి నృత్యకళాకారిణి కుమారి 'వినిత'ను ఆహ్వానిస్తారు)

విద్యార్థి : నమస్కారమండీ. ముఖ్య అతిథి కుమారి 'వినిత' గారిని వేదిక నలంకరించవలసిందిగా కోరుతున్నాను.

కళాకారిణి : నమస్కారం

విద్యార్థి : మీరు ఈ కళను స్వీకరించడానికి గల కారణాన్ని వివరించగలరా.

కళాకారిణి : నాకు చిన్నప్పటి నుంచి నృత్యం అంటే చాలా ఇష్టం. మా తల్లిదండ్రులు నన్ను ప్రోత్సహించి 'నృత్యం' గారు అనే గురువు వద్దకు పంపించారు.

విద్యార్థి : మీరు ఎక్కడెక్కడ ప్రదర్శనలు ఇచ్చారు?

కళాకారిణి : _____

విద్యార్థి : _____

ప్రాజెక్టుపని (జట్టుపని)

మహారాష్ట్రలోని ఆదివాసుల వార్ల చిత్రకళ గురించి వివరాలు, చిత్రాలు సేకరించి, ప్రదర్శించండి.

- మీరు త్వరలో ఒక కలంకారీ కళాకారుని కలుసుకోబోతున్నారు. అతనితో 'ముఖాముఖి' జరిపి సమాచారాన్ని సేకరించడానికి పది ప్రశ్నలు తయారు చేసుకోండి.

- 'కలంకారీ కళాకారుడు' - 'ఇంటర్వ్యూ చేసే వ్యక్తి' పాత్రలను పోషిస్తూ తరగతిలో అనుకరణ (మాక్) ఇంటర్వ్యూ నిర్వహించండి. కింది తీర్మానాలు (స్టేట్మెంట్స్) దీనికి చెందినవో గుర్తించండి.

క్ర.సం	తీర్మానం (స్టేట్మెంట్)	కలంకారీ	శిల్పకళ	వూతరేకులు
1	ప్రకృతి సిద్ధమైన రంగులనే ఉపయోగిస్తారు.			
2	ఈ రేకులను మడవటం కూడా ఒక కళ.			
3	ఉలితో చెక్కుతారు.			
4	పలుచటి బట్టను పిండిలో ముంచి కుండపై అద్ది రేకులు తయారు చేస్తారు.			
5	శ్రీకాళహస్తిలో పుట్టింది.			
6	ఆత్మీయపురం దీనికి పుట్టినిల్లు.			
7	ఎల్లోరాలో పర్యాటకులను ఆకర్షించేవి.			
8	ఇవి త్రిమితీయ (త్రి.డి) ఆకారంలో ఉంటాయి.			

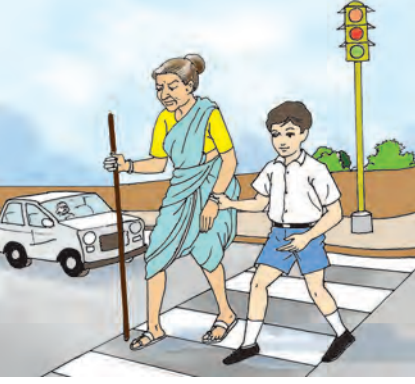
నేనివి నేర్చుకున్నా.

- కలంకారీ చిత్రకళ దాని చరిత్ర-ప్రాముఖ్యత, సాంప్రదాయ కళలకు చేయూతనిచ్చి కాపాడాలి.

14. పారుగువారికి తోడుపడవోయ్ (నాటిక)

పాఠంలోకి ప్రవేశించేముందు:-

- పై చిత్రాలను గురించి సంభాషించండి.
- మీరు, మీ కుటుంబ సభ్యులు ఎప్పుడైనా, ఎవరికైనా సహాయం చేశారా?
- నిస్సహాయుడైన వ్యక్తికి సహాయం ఏ విధంగా లభించిందో ఈ నాటిక చదివి తెలుసుకోండి.

(పాఠశాల వార్షికోత్సవం జరపుకుంటున్నారు. మిల్టన్, శాలి వ్యాఖ్యాతలు)

- మిల్టన్** : శాలీ! ఆరవతరగతి విద్యార్థులు పాట చాలా బాగా పాడారు కదూ!
- శాలీ** : అవును! మిల్టన్! మన జాతిపిత గాంధీజీ, స్వాతంత్ర్య యోధులందరూ వారి జీవితాలను ధారపోసి దాస్యం నుండి మన దేశ ప్రజల్ని ఎలా రక్షించారో ఆ పాటలో చక్కగా వివరించారు. ఇప్పుడు ఏడవ తరగతి వాళ్ళు ఏం ప్రదర్శింపబోతున్నారు?
- మిల్టన్** : “పారుగువారికి తోడుపడవోయ్” అనే నాటికను ప్రదర్శింపబోతున్నారు.
- శాలీ** : మనతో పాటు ప్రేక్షకులు కూడా ఎదురు చూస్తున్నారు. చూద్దామా.

1వ రంగం

- సంతన్న** : సరే! నేను సరుకులు కొనడానికి పట్టణానికి బయల్దేరుతున్నాను. సంచులు ఇవ్వు.
- భార్య** : ఇవిగో! సంచులు, మరచెంబులో నీళ్ళు కూడా పోశాను. పట్టుకెళ్ళండి.
- సంతన్న** : ఇలా ఇవ్వు. నీవేమైనా సరుకులు తెమ్మని చెప్పడం మర్చిపోలేదు కదా!
- భార్య** : నేను కావలసినవన్నీ చెప్పాను. కానీ అడవిలో నుండి వెళ్ళాలి. జంతువులుంటాయి జాగ్రత్తగా వెళ్ళండి. దొంగలభయం కూడా ఉంటుంది. డబ్బులు జాగ్రత్తగా పెట్టుకోండి.
- సంతన్న** : డబ్బులు జాగ్రత్తగానే పెట్టుకున్నాను. ఇక వెళ్ళొస్తాను.
- భార్య** : సరే! జాగ్రత్తగా వెళ్ళి రండి.

2వ రంగం

(సంతన్న అడవి దారిలో పాటలు పాడుకుంటూ హుషారుగా వెళ్తుంటాడు. ఇంతలో ముగ్గురు దొంగలు పొదల మాటు నుండి చూస్తూ...)

- 1వ దొంగ : ఒరేయ్! గంగూ! ఎవరో ఇటువైపే వస్తున్నట్లున్నాడు చూడు.
- 2వ దొంగ : (పొదల మాటు నుండి తొంగి చూస్తూ) ఔనురా! ఇటే వస్తున్నాడు. బాగా హుషారుగా పాటలు పాడుతూ నడుస్తున్నాడు!
- 3వ దొంగ : ఒక్కడే వస్తున్నాడా? లేక ఇంకెవరైనా వాడితో ఉన్నారా?
- 2వ దొంగ : (కొంచెం వేచి చూస్తూ) ఆ.. ఒక్కడే వస్తున్నాడు.
- 3వ దొంగ : అయితే వాడు సరుకులు కొనడానికి వెళ్తున్నాడన్నమాట. వాడి దగ్గర డబ్బులు కూడా వుంటాయి.
- 1వ దొంగ : అయితే... వాడిని నేను పట్టుకుంటాను.
- 2వ దొంగ : నేను వాడి డబ్బు లాక్కుంటాను.
- 3వ దొంగ : వాడు ఎదురు తిరిగితే నేను కొడతాను. (ముగ్గురు దొంగలు వారు అనుకున్నట్లుగానే సంతన్న డబ్బులు లాక్కొన్నారు. అతనిని బాగా కొట్టి అక్కడ పడేసి పారి పోతారు).

3వ రంగం

(సంతన్న దెబ్బలతో క్రిందపడి మూల్గుతూ ఉంటే కొంతసేపటికి ఒక వ్యాపారి అటుగా వస్తాడు).

- వ్యాపారి : ఏమిటో! ఏదో మూలుగు వినబడుతుందేంటి? ఏమై ఉంటుందబ్బా!! (అంటూ పొదల వైపుకు వెళ్తాడు).
- సంతన్న : (మూలుగుతూ) దాహం.. దాహం...
- వ్యాపారి : అమ్మో! వీడిని ఎవరో కొట్టి పడేసినట్లున్నారు. నీళ్ళు అడుగుతున్నాడు. ఏం చెయ్యాలి? అయినా నాకెందుకులే వీడెవడో... ఏమో... (అంటూ గబగబా వెళ్ళి పోతాడు)
(సంతన్న మూలుగుతునే ఉంటాడు... మరికొంత సేపటికి ఒక ధనవంతుడు పద్యం వల్ల వేస్తూ ఆవైపు నడుస్తుంటాడు.)
- ధనవంతుడు : ఉపకారికి సుపకారము విపరీతము కాదుసేయ వివరింపంగా నపకారికి సుపకారము నెపమెన్నక చేయువాడే నేర్పరి సుమతీ!
- సంతన్న : (గట్టిగా మూల్గుతూ) దాహం.. దాహం...
- ధనవంతుడు : ఏమిటా మూలుగు.. దాహం... దాహం అంటున్నారెవరు... చెప్పా.
- సంతన్న : దాహం... నీళ్ళు.... నీళ్ళు
- ధనవంతుడు : అమ్మో! వీడెవడో! నీళ్ళు అడుగుతున్నాడు. ఏ దొంగల చేతిలో దెబ్బలు తిన్నాడో! అయినావీడు నా బంధువా? స్నేహితుడా! నేను వీడికి నీళ్ళు ఎందుకు ఇవ్వాలి. (అంటూ తొందర తొందరగా వెళ్ళిపోతాడు).

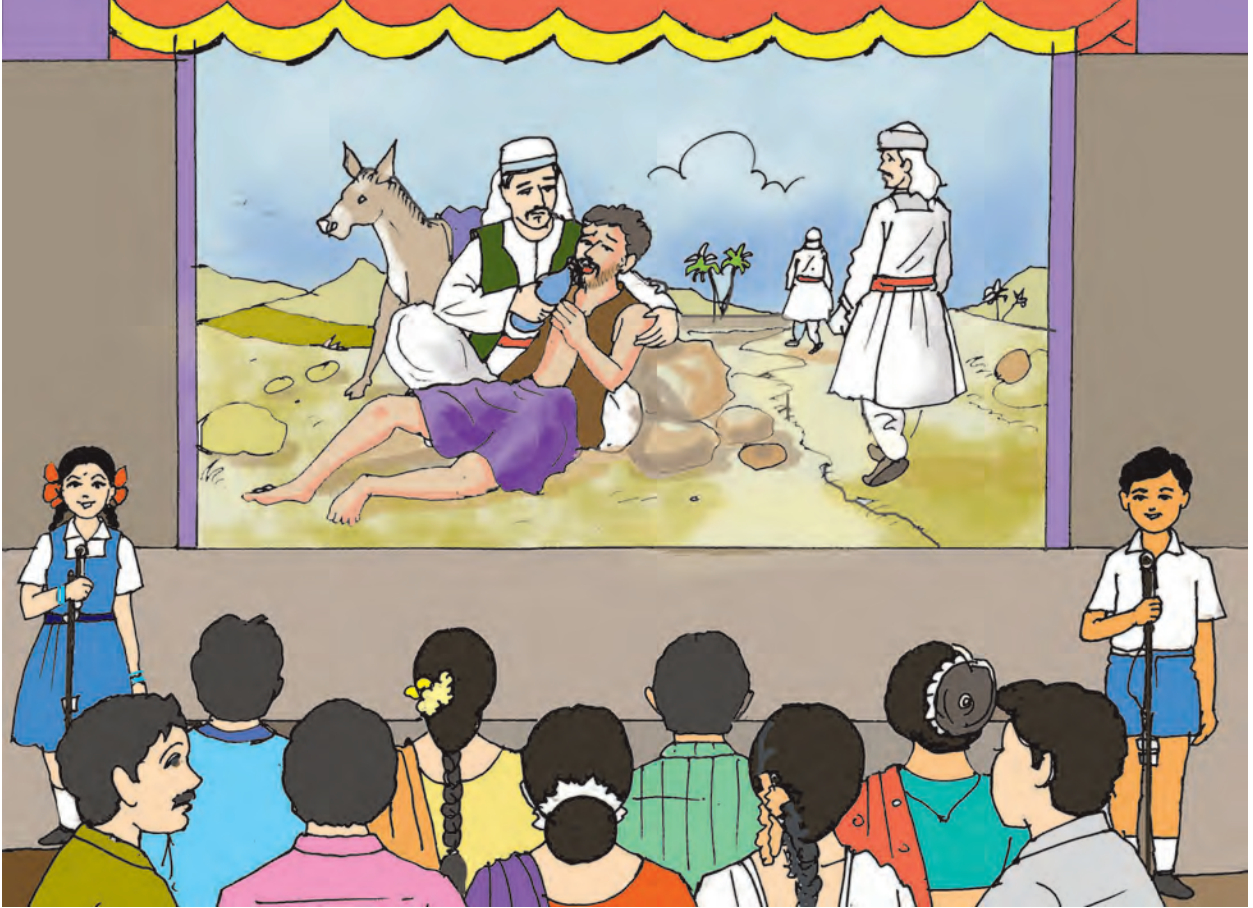
సంతన్న : (మూలుగుతునే ఉన్నాడు)

(కొద్ది సేపటికి ఒక పేద బాటసారి గాడిద మీద కొంత సామాను పెట్టుకొని వస్తుంటాడు)

పేద బాటసారి : అరే... ఎవరో నీళ్ళు ... నీళ్ళు అంటున్నారేంటి? (అంటూ అటుగా వెళ్ళిచూస్తాడు)

సంతన్న : నీళ్ళు... నీళ్ళు (కావాలని పైగ చేస్తాడు)

(బాటసారి గబగబా తన గాడిద దగ్గరకు వెళ్ళి నీళ్ళ సంచి తెచ్చి తాగిస్తాడు)

(సంతన్న రెండు చేతులెత్తి దండం పెడతాడు).

పేద బాటసారి : అయ్యా! ఏమైంది? ఎవరైనా నిన్ను కొట్టి పడవేశారా? ఉండు నేను నీ దెబ్బల మీది రక్తం తుడుస్తాను. కొంచెం మందు కూడా వేస్తానుండు. (అంటూ చుట్టు ప్రక్కల చెట్లు పరిశీలించి కొన్ని ఆకులు కోసి ఆకుల పసరు ఆ దెబ్బల మీద వేసిస్తాడు.) నాదగ్గర ఉన్న ఈ రొట్టె తిను.

సంతన్న : (రొట్టె తింటూ) నీ సహాయం నేను మరచిపోను.

పేద బాటసారి : అయ్యా! ఆపదలో ఉన్న పొరుగువారికి సాయపడడమే మానవధర్మం.

సంతన్న : నీకంటే ముందుగా ఇద్దరు ఇటుగా వెళ్ళారు. కానీ వారు నాకు నీళ్ళు కూడా ఇవ్వలేదు. నీవైతే నా దెబ్బలకు మందు వేశావు. అంతేకాదు తినడానికి రొట్టె కూడా ఇచ్చావు.

పేద బటసారి : పొరుగువారికి తోడుపడడమే సరియైన ధర్మం కదా. నేను పట్టణానికి వెళ్తున్నాను. నా గాడిద మీద కూర్చో, వైద్యుని దగ్గరకు తీసుకెళ్తాను. (అంటూ గాడిద మీద సంతన్నను కూర్చోబెట్టి వైద్యుని వద్దకు తీసుకెళ్తాడు).

సంతన్న : నేను నీకు ఏమి కాను అయినా చేసిన సహాయానికి మరోసారి ధన్యవాదాలు చెప్తున్నాను. (తెర పడుతుంది. అందరూ చప్పట్లు కొడతారు)

మిస్టర్ : శాలీ! ఈ నాటిక చాలా బాగుంది కదూ.

శాలీ : అవును! చాలా బాగుంది.

ప్రతి ఒక్కరు కష్టాలలో, బాధలలో ఉన్నవారికి ముఖ్యంగా ప్రమాదాలు జరిగినప్పుడు మన కెందుకులే అని గమ్మున వెళ్ళిపోకుండా వారికి ప్రథమ చికిత్స చేయడమో లేదా ఆసుపత్రికి తీసుకెళ్ళడమో చేయాలి. ఇప్పుడు మొబైల్ ఫోన్లు కూడా మన చేతిలో ఉన్నాయి. 108 నెంబరుకి ఫోన్ చేయవచ్చు. అంబులెన్స్ వస్తుంది. 100 నెంబరు పోలీసులకు ఫోన్ చేస్తే వాళ్ళకూడా సాయపడతారు. పోలీసుల వలన మనకు ఇబ్బందులు ఉండవు. ప్రజలు చూస్తూ ఉండి పోకుండా తమవంతు సహాయానికి ముందుకు వస్తే ప్రమాదంలో ఉన్నవారికి వెంటనే వైద్యం అందుతుంది. ఉపశమనం కలుగుతుంది.

ఏడవ తరగతి నాటిక ‘పొరుగు వారికి తోడపడవోయ్’ చాలా బాగుంది. మరి మనమంతా అలా సహాయపడదామా?

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) నీవేదైనా ప్రమాదం చూసావా?
- 2) ప్రథమ చికిత్స అంటే ఏమిటి?
- 3) మీరెప్పుడైనా ఎవరికైనా ప్రథమ చికిత్స చేశారా? ఎలా చేశారు?

- 2) సంతన్న అడవిలో అసహాయస్థితిలో పడివుండటానికి కారణమేమి?
- 3) వ్యాపారి, ధనవంతుడు సంతన్న పట్ల ప్రవర్తించిన తీరు సమంజసమేనా? మీ అభిప్రాయాన్ని వివరించండి.

II. పదజాలం పెంపొందించుకుందాం.

అర్థాలు

వార్షికోత్సవం = సంవత్సరానికి జరుపుకొనే వేడుక;
ప్రేక్షకులు = తిలకించేవారు, చూచేవారు;
వ్యాఖ్యాతలు = కార్యక్రమాన్ని వివరించేవారు;
మానవధర్మం = మనిషి న్యాయబద్ధంగా చేయుపని;
ఉపశమనం = తగ్గింపు చేసేది, శాంతింపజేసి.

- 4) పేద బాటసారి సంతన్నకి ఏ విధంగా సాయపడ్డాడు?

ఆ) ఎవరు, ఎవరితో అన్నారు?

- 1) డబ్బులు జాగ్రత్తగా పెట్టుకో.
- 2) నా దగ్గర ఉన్న ఈ రొట్టె తిను.
- 3) నాకు మీరు చేసిన సహాయం కొరకు ధన్యవాదాలు.

III. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

అ) ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

- 1) ఆరవతరగతి విద్యార్థులు పాడిన పాటలో ఏమి వివరించారు?

IV. సృజనాత్మకత

- 1) మీరు చూచిన ఏదైనా సంఘటనను నాటక రూపంలో రాయండి.
- 2) కింది ప్రథమ చికిత్స పెట్టెలో ఉండవలసిన వస్తువులపేర్లను రాయండి.

- ఉదా : 1) బోరిక్ పౌడరు
- 2) _____
 - 3) _____
 - 4) _____
 - 5) _____

- 3) నీవు స్కూల్/గైడ్లో ఉన్నావా?

అందులో మీరు నేర్చుకున్న బ్యాండ్‌జిలను కట్టి వాటి పేర్లు చెప్పండి.

5. కింది పరిచ్ఛేదాన్ని చదివి సూచనానుసారంగా కృత్యాలు చేయండి.

అ) బూటుపడిపోయినందున గాంధీగారు ఏమిచేశారు గుర్తించండి.

1) బూటును తెచ్చున్నారు	2) రైలు దిగారు
3) రెండవదానిని మొదటిదాని దగ్గర విసిరారు	4) బాధ పడ్డారు.

గాంధీగారు అసాధారణ మానవత్వానికి, నిస్వార్థపరతకు పేరెన్నిక గన్నవారు. ఒకసారి గాంధీజీ విదేశాలలో తన సహచరులతో కలిసి రైలు ఎక్కబోతుండగా ఒక బూటు జారి రైలుకు, ఫ్లాట్ ఫారానికి మధ్యనున్న ఖాళీలో పడిపోయింది. కాని వెంటనే రైలు కదలడంతో దానిని తీసుకోవటం కుదిరేపని కాదు గనుక రెండవ బూటును కూడా మొదటి బూటు పడిన చోటుకు దగ్గరగా పడేటట్లు విసిరారు. ఆశ్చర్యపడుతున్న తోటి ప్రయాణికులకు గాంధీజీ ఇలా వివరించారు. “ఏ పేద వాడికైనా ఒక బూటు దొరికితే ఏం లాభం? జత దొరికితే ఉపయోగించుకుంటాడు.”

- ఆ) పై పరిచ్ఛేదాన్ని చదవండి . దానికొక శీర్షిక పెట్టండి.
- ఇ) ఈ పరిచ్ఛేదం ద్వారా నీవు గ్రహించిన గాంధీగారి సద్గుణాలు రాయి.
- ఈ) తోటి ప్రయాణికులు ఎందుకు ఆశ్చర్యపోయారు?
- ఉ) పరిచ్ఛేదంలో వచ్చిన ఆంగ్ల పదాలు నాల్గింటిని రాయండి.

6. తరగతిలోని విద్యార్థులు పాఠ్యభాగాన్ని ఒక్కొక్కరు ఒక్కొక్క పాఠ్రను అభినయిస్తూ నాటకాన్ని ప్రదర్శించండి.

- నేనివి నేర్చుకున్నా.
- నిస్సహాయులకు చేయూత నివ్వాలి. ● సహ అనుభూతిని అలవర్చుకోవాలి.

వి.నూ : నీ పుట్టిన రోజు మీ ఇంటికి/పాఠశాలకు దగ్గరలో ఉన్న అనాథాశ్రమానికి/వృద్ధాశ్రమానికి వెళ్లి వారితో సంభాషించండి.

15. దిశానిర్దేశం

- శ్రీ చాగంటి కోటేశ్వరరావు

పాఠంలోకి వెళ్ళేముందు:-

యెల్లాప్రగడ సుబ్బారావు

తమ్ముడు జబ్బుతో బాధపడడం చూసి పెద్దయ్యాక డాక్టర్ కావాలనుకున్నాడు. స్త్రూ వ్యాధికి మందును కనుగొన్నాడు. భారతదేశం గర్వించదగ్గ డాక్టరయ్యాడు.

మధర్ థెరీసా

ధార్మిక కుటుంబ నేపథ్యం. ప్రజలకు సేవ చేయాలనుకున్నది. తన అంతిమ శ్వాస వరకు సేవలు అందించింది. భారతరత్న బిరుదాంకితురాలై విశ్వమాతగా కొనియాడబడింది.

- పై వారిని గురించి తెలుసుకున్నారు గదా!
 - మీరు కూడా ఒక వ్యక్తిని ఆదర్శం (రోల్మోడల్)గా మహాత్మాగాంధీ, వివేకానందుడు, అబ్దుల్ కలాం.... అలా ఎవరినైనా ఒకరిని ఎంచుకోండి. వారిని గురించి తెలుసుకోండి. వారిలోని మంచిని అనుసరించండి.
 - మీ లక్ష్యసాధనకు ప్రయత్నించండి.
- దిశానిర్దేశం గురించి బ్రహ్మశ్రీ చాగంటి కోటేశ్వరరావు గారు ఏం చెప్తున్నారో చదివి తెలుసుకోండి.

జీవితానికి ఒక లక్ష్యం అత్యంత ప్రధానం. ఆ లక్ష్యాన్ని చేరుకొనే దిశగా ప్రయాణం చేసేటప్పుడు ఒడుదుడుకులు ఏర్పడవచ్చు. అటువంటి సమయంలో మనోబలాన్ని యివ్వగల మహాత్ముల జీవిత చరిత్రలు ఆదర్శంగా తీసుకోవాలి. వారు చెప్పిన మాటలు సదా గుర్తు తెచ్చుకోవాలి. ఆ స్ఫూర్తి మనలను ఎల్లప్పుడూ కాపాడుతుంది. లక్ష్యం చేరుకోడానికి దోహదం చేస్తుంది. ఉదాహరణకు ఈ క్రింది సంఘటన పరిశీలించండి.

ఒకప్పుడు, హైదరాబాద్లోని మానసిక దివ్యాంగుల జాతీయ సంస్థలో, మానసిక దివ్యాంగులైన బాలబాలికల ఆటల పోటీలు జరుగుచున్నవి. ఆ కార్యక్రమానికి మాజీ రాష్ట్రపతి కీ.శే. డా॥ అబ్దుల్ కలాంగారు కూడా హాజరయ్యారు. తొమ్మిది మంది పిల్లలు పరుగు పందేనికి వరుసలో నిలబడ్డారు. తుపాకీ శబ్దంతో పందెం ప్రారంభమయింది. అందరూ

ఒక్కసారి పరుగెత్తలేకపోయినా, ఎవరి శక్తి కొలది వారు పరుగెత్త ప్రారంభించారు. ఒక బాలుడు రెండు మూడు పర్యాయములు తడబడి, పరుగెత్తలేక క్రింద పడి ఏడవటం ప్రారంభించాడు.

ముందు పరుగెడుతున్న ఒక పిల్ల వెనక్కి తిరిగి చూచింది. ఆగి, వెనకకు వచ్చి, పడిపోయిన పిల్లవానికి ముద్దిచ్చి, లేపి, ఇప్పుడు పరుగెత్తగలవని ఉత్సాహపరిచింది. ఆ తర్వాత మిగిలిన వారు కూడా వచ్చి వీరితో కలిశారు. అందరూ కలిసి, చేతులు పట్టుకుని పందెంలో పరుగెత్తవలసిన చివరి గీత వరకూ వెళ్ళారు. అంటే వ్యక్తిగతంగా గెలవటం కన్నా, ఇతరులు గెలవటానికి సహకరించడంలో వారు సంతృప్తిని పొందగలిగారు.

ఈ సంఘటన జరుగుతున్నంత సేపూ, సందర్భకుల గవాక్షమునుండి చూస్తున్న వారందరూ సంతోషంతో కరతాళ ధ్వనులు చేస్తూనే వున్నారు. ఈ

సంఘటన శ్రీ కలాం గారిని విశేషంగా ఆకర్షించింది. ఆ తరువాత ఎన్నో సందర్భాలలో వారు దీనిని ఉటంకించారు. వేరొక దీపాన్ని వెలిగించిన, వెలుగుతున్న దీపం ఏ నష్టం పొందింది? అని ఆయన ప్రశ్నించేవారు.

ఆయన చెప్పిన వాటిలో ఎప్పటికీ గుర్తుంచుకోదగిన మాట యిది. “భవిష్యత్లో మీరు ఎందుకు అందరిచే గుర్తుంచుకోబడాలి? ఒక చిన్న కాగితం ముక్క తీసుకుని మీ లక్ష్యాన్ని వ్రాయండి.

ధైర్యంగా పరిశ్రమించండి. మీరెన్నుకున్న రంగం పరిశోధన కావచ్చు. సృజనాత్మకమైన ఆలోచన కావచ్చు. ప్రయోగం కావచ్చు. క్రొత్త వస్తువుని కనిపెట్టడం కావచ్చు. ఒక విషయం మరువకండి. మీకు మీరు లక్ష్యాన్ని నిర్దేశించుకోవటం, కఠోర శ్రమ, ఆత్మ న్యూనతా భావాన్ని విడనాడటం. ఇవి చరిత్రలో మీ జీవితాన్ని ఒక పుటగా నిలబెడతాయి.

శ్రీ అబ్దుల్ కలాం చూపిన బాటలో పయనిద్దాం. నవ భారతాన్ని నిర్మిద్దాం”.

రచయిత పరిచయం:- బ్రహ్మశ్రీ శ్రీ చాగంటి కోటేశ్వరరావు గారు 1959 జూలై 14వ తేదీన జన్మించారు. ఈయన కాకినాడ వాస్తవ్యులు. ‘పుష్కరార్పిత ఆఫ్ ఇండియా’లో ఉద్యోగం నిర్వహించారు. తరువాత మానవధర్మం మీద ఆసక్తితో అష్టాదశ పురాణములను అధ్యయనం చేసి తనదైనశైలిలో సామాన్యులకు సైతం అర్థమయ్యే రీతిలో ప్రపంచవ్యాప్తంగా ప్రవచనాలు అందిస్తున్నారు. ఈయన ధారణ శక్తి, జ్ఞాపకశక్తి చెప్పకోదగ్గవి. ప్రవచన చక్రవర్తి, శారదా జ్ఞానపుత్ర మొదలగు బిరుదులను, విజ్ఞాన్ విశ్వవిద్యాలయం వారి, రాష్ట్రీయ సంస్కృత విద్యా పీఠం (తిరువతి) వారి గౌరవ డాక్టరేట్ పురస్కారాలను పొందారు.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) మనోబలం యివ్వగల కొందరు మహాత్ముల పేర్లు చెప్పండి.
- 2) మీకు తెలిసిన కొన్ని పరుగుపందెముల పేర్లు చెప్పండి.
- 3) మీకిష్టమైన ఆటల పేర్లు చెప్పండి.

3) _____ మనలను ఎల్లప్పుడూ కాపాడుతుంది.

(అ) లక్ష్యం	(ఆ) మనోబలం
(ఇ) స్ఫూర్తి	(ఈ) ఉత్సాహం

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

అ) సరియైన సమాధానాన్ని గుర్తించి రాయండి.

- 1) _____ మంచి పిల్లలు పరుగుపందెనికి పరుసలో నిలబడ్డారు.
(అ) ఆరు (ఆ) ఏడు
(ఇ) ఎనిమిది (ఈ) తొమ్మిది
- 2) ఈ సంఘటన _____ గారిని విశేషంగా ఆకర్షించింది.
(అ) శ్రీ అబ్దుల్ కలాం
(ఆ) శ్రీ రాధాకృష్ణన్
(ఇ) శ్రీ వి.వి. గిరి
(ఈ) శ్రీ బాబూ రాజేంద్ర ప్రసాద్

ఆ) సమాధానాలు రాయండి.

- 1) ఎవరి జీవితాలను ఆదర్శంగా తీసుకోవాలి?
- 2) పరుగుపందెంలో పాల్గొన్న పిల్లలందరూ ఏవిధంగా సంతృప్తిని పొందగలిగారు?
- 3) సందర్భాలు గెలిచిన వారిని ఏవిధంగా ప్రోత్సహించారు?
- 4) కలాంగారు మరవద్దని చెప్పిన విషయమేమి?
- 5) మీ పాఠంలోని రెండవ పేరాను చదివి ఐదు ప్రశ్నలు తయారు చేయండి.

ఇ) పాఠ్యాంశాన్ని చదివి అందులో మీరు గమనించిన నూతన పదాలను పదింటిని రాయండి. వాటికి నిఘంటువు సహాయంతో అర్థాలు తెలుసుకోండి.

ఈ) భాళీలను పూరించండి.

- 1) తుపాకీ శబ్దంతో _____ ప్రారంభమైంది.
- 2) ఒక చిన్న కాగితం ముక్క తీసుకొని మీ _____ రాయండి.
- 3) అబ్దుల్ కలాం చూపిన _____ లో పయనిద్దాం.

III. భాషావగాహన

అ) సొంత వాక్యాల్లో ఉపయోగించండి.

- 1) ఒడిదుడుకులు
- 2) కరతాశధ్వనులు
- 3) ఉటంకించుట
- 4) ఉత్సాహపరచు

ఆ) జతపరచండి.

- 1) దివ్య + అంగులు () అ) ఉకార సంధి
- 2) వారు + అందరు () ఆ) ఇకార సంధి
- () ఇ) నవర్ణదీర్ఘ సంధి

ఇ) కింది విగ్రహ వాక్యాలకు సరైన సమాసం రాయండి.

- 1) మూడగు పర్యాయములు
- 2) క్రొత్తదైన వస్తువు
- 3) బాలురును, బాలికలును
- 4) కాగితం యొక్క ముక్క

ఈ) సకర్మక, అకర్మక వాక్యాలను గుర్తించండి.

- 1) కలాంగారిని విశేషంగా ఆకర్షించింది.
- 2) కలాం చూపిన బాటలో పయనిద్దాం.
- 3) ఆ స్ఫూర్తి ఎల్లప్పుడూ కాపాడుతుంది.

IV. సృజనాత్మకత

1. ప్రాజెక్టు పని:

2016 'రియోలో జరిగిన పారాలింపిక్స్ పోటీలలో పతకాలు సాధించిన భారతదేశ శ్రీడాకారుల చిత్రాలను అంతర్జాలం నుండి సేకరించి వారి శ్రీడా జీవితం, సాధించిన విజయాలను గూర్చి ఒక ఆల్బమ్ తయారు చేయండి.

2. సంత తుకారాం గారి కింది అభంగాన్ని, దాని భావాన్ని చదవండి.

చందనాచే हात पायही चंदन।
परीसा नाही हीन कोणी अंग ॥
दीपा नाही पाठी पोटी अंधकार।
सर्वांगे साकर अवघी गोड ॥
तुका म्हणे तैसा सज्जनापासून।
पाहता अवगुण मिळेचि ना ॥
- संत तुकाराम महाराज

మంచి గంధపుచెక్క (బొమ్మ) చేతులు, కాళ్ళు అన్నీ చందనమే. పరశువేదిలోని ఏభాగము నాణ్యతలో అల్పమైనది కాదు.

దీపానికి వెనకా-ముందు చీకటి ఉండదు. చక్కెర పలుకులో తీపి అన్నివైపులా సమానంగానే ఉంటుంది.

అలాగే సజ్జనులలో వెదికి చూచినా వారిలో దుర్గుణాలు కనబడవు అంటారు తుకారాం.

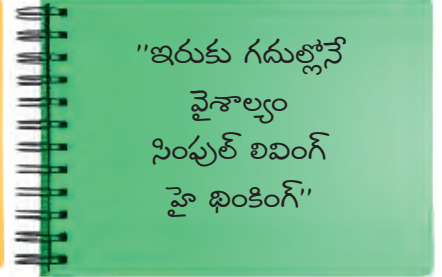
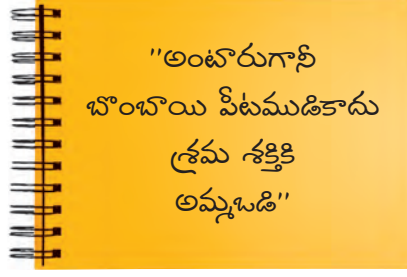
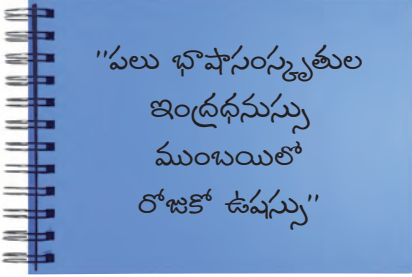
- సంత
తుకారాం
మహారాజ్.

16. ఇది హైదరాబాదు

- డా॥ సి. నారాయణ రెడ్డి

పాఠంలోకి ప్రవేశించేముందు:-

అని అంబల్ల జనార్థన్ గారు 'బొంబాయి నానీలు'లో పేర్కొన్న విధంగా...

- రకరకాల పువ్వులు ఒకే అందమైన హారంలో ఒదిగినట్లు ముంబయి (బొంబాయి)లోని వారందరూ ఏ విధంగా జీవిస్తున్నారో చర్చించండి.
- ఇప్పుడు డా॥ సి. నారాయణ రెడ్డి గారు హైదరాబాద్ విశేషాలను వర్ణించిన విధం తెలుసుకుందాం.

ఇది హైదరాబాదు ఇది హైదరాబాదు
ఇది విభిన్న సంస్కృతులు ఎదిగి పూచిన పాదు.

ఇచట మల్కిభరాము ప్రచురితమొనరించె
తెలుగు భారతి శింజినుల మంజుల స్వనము

ఇచట గోపన్న చేయించె తన బ్రతుకు వె
చ్చించి సీతమ్మకొక చింతాకు పతకమ్ము

ఇచట తెల్గులవాణి ఇచట ఉర్దూబాణి
కలిసిపోయినవి ముక్త ప్రవాళములట్లు

రావోయి తమ్ముడా! రమ్ము రాయలసీమ
నుండి సాగరసీమ నుండి నెల్లూరి నుండి

పొగబండి డిగ్గి సూటిగ పొమ్ము సంభ్రమా
త్మకము సాలార్జంగుని కళానికేతనము

ఒక కొన్ని దినములుత్సుకత పొంపిరిపోవ
దర్శించుమా! కళాదర్శ నిలయాంతరము

అప్పుడు కనవయ్య జలదాంగనలతో సరా
గములాడు చార్మినారు మనోజ్ఞ శృంగములు

అటనుండి విశ్వవిద్యాలయమ్మునకేగ
వోయి! అది ఇంద్రసభ నుండి రాలిన తున్న

ఇస్లాము సంస్కృతిని హిందూ మతాత్మనొక
అద్దానజూపు హర్యశ్రేణులను గాంచి

ఘంటా పథమ్ములను గడచి విశ్రాంతికై
సాగి పొమ్ము హుసేను సాగరు తటమ్ముపై

అచటనొక గడియ సేపైన కూర్చొని తాన
మాడుము సమీర శీతంబుశీకరములన్

హైదరాబాదింక నీదే సుమా! నీవు
వలస వచ్చినవాడవనుకోకు కలనైన

సహనమే నీకు భూషణము; దానిని దాల్చ
తెలంగాణ నిన్ను గుండెలకడ్డుకొనునయ్య

బాసలో ఒక కొంత యాస విస్పడుగాక
వేసాస ఒక కొంత వింత కస్పడుగాక

అయిన నేమాయెనయ్యా! తెల్గులందరికి
సంస్కృతి ఒకండె పూసలలోని దారమట్లు

కవి పరిచయం:-

ఆధునికాంధ్ర కవులలో డా॥సి.నారాయణ రెడ్డి గారికి విశిష్టస్థానం ఉంది. డా॥రెడ్డిగారు తెలంగాణ రాష్ట్రం కరీంనగర్ జిల్లా హనుమాజీపేటలో 1931 జూలై 29న జన్మించారు. ఈయన బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి. కవిగా, వక్తగా, పరిశోధకులుగా, చలనచిత్ర రచయితగా, ఆచార్యులుగా, అధికార భాషాసంఘం అధ్యక్షులుగా, సార్వత్రిక తెలుగు విశ్వవిద్యాలయ ఉపాధ్యక్షులుగా, ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ భాషా సాంస్కృతిక వ్యవహార సలహాదారులుగా చిరపరిచితులు. కర్పూర వసంతరాయలు, మధ్య తరగతి మందహాసం, విశ్వంభర వంటి కావ్యాలను రచించారు. పద్మశ్రీ, జ్ఞానపీఠ అవార్డు గ్రహీత. ఈ గేయం వీరి 'దివ్యేల మువ్వలు' గేయ సంకలనం నుంచి స్వీకరించబడింది.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) మీకు తెలిసిన కొన్ని నగరాల పేర్లు చెప్పండి.
- 2) మీ నగరం యొక్క ప్రాముఖ్యతను వివరించండి.

నమీరము = గాలి, తానం = స్నానం;

సంస్కృతి = సంస్కారం

భావం:

ఇది హైదరాబాదు. విభిన్న సంస్కృతులకు నిలయం, ఇచ్చట మల్కిభ రాముడనే ప్రసిద్ధిగాంచిన గోలకొండ రాజు తెలుగు భాషాభిమాని. ఈయన తెలుగు సరస్వతి అందెలు వినసాంపగునట్లుగా ప్రసిద్ధిగావించెను. ఇచ్చటనే కంచెల్లగోపన్న అనే రామదాసు ప్రభుత్వ ధనాన్ని వెచ్చించి భద్రాచలంలో శ్రీరాముని ఆలయం కట్టించి, సీతమ్మ తల్లికి 'చింతాకు పతకం' అనే అభరణాన్ని చేయించాడు. ఈ హైదరాబాద్ నగరములో 'తెలుగువాణి', ఉర్దూబాణి, ముత్యాల పగడాలవలె కలిసిపోయాయి.

ఓ తమ్ముడా! రావోయి రాయలసీమ నుండి, కోస్తా ప్రాంతాలనుండి నెల్లూరి నుండి, పొగబండి దిగి సూటిగా ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించే, కళలకు నిలయమైన సాలార్జంగ్ మ్యూజియంను దర్శించుటకు పొమ్ము.

ఆచ్చటినుండి ఉత్సాహం అతిశయించగ నాలుగు వైపులా ఎత్తైన శిఖరాలతో నిర్మించబడిన 'చార్మినార్'ను దర్శించుకొనుము. ఇది జలదాంగనలు వినోదములాడుతున్నట్లు కన్పించుచున్నది.

అచ్చటినుండి ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయమునకు పొమ్ము. అది ఇంద్రసభ నుండి రాలిన

II. పదజాలం పెంపొందించుకుందాం.

అర్థాలు

పాదు = కుదురు; ప్రచురితం = ప్రసిద్ధి;
 శింజినులు = అందెలు;
 మంజులస్వనం = వినసాంపైన శబ్దం;
 ఒనరించి = చేయు; వెచ్చించి = ఖర్చు పెట్టి;
 చింతాకు పతకమ్ము = 'చింతాకు పతకం' అనే ఆభరణం; భాణి = శైలి, పద్ధతి;
 ముక్త ప్రవాళము = ముత్యాలు, పగడాలు;
 డిగ్గి = నిప్పు;
 సంభ్రమాత్మకము = ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించేది;
 నికేతనం = నిలయం;
 ఉత్సుకత = కుతూహలం, ఉత్సాహం;
 పొంపిరి + పోవ = ఎక్కువకాగా;
 జలదం = మేఘం;
 మనోజ్ఞ శృంగములు = అందమైన శిఖరములు;
 సరాగాలు = సరదాలు, వినోదాలు;
 తున్క = తునక, ముక్క;
 హోర్మ్య శ్రేణులు = భవనాల వరుసలు;
 ఘంటా పథమ్ము = రాజమార్గము;
 తటమ్ము = ఏటి ఒడ్డు; గడియ = అల్పకాలం;
 శీత + అంబుశీకరములు = చల్లని నీటి తుంపరులు;

తునక లాంటిది. ఈ నరగమందే ఇస్లాం సంస్కృతిని, హిందూ మతాన్ని ఒక అద్దంలో చూపునట్టి భవనాల వరుసలను చూడుము. ఆ నగర రాజవీధులలో అలాగే నడుస్తూ హుసేన్ సాగర్ వద్దకు విశ్రాంతి తీసుకొనుటకై వెళ్ళుము. అచ్చట గడియసేపైన కూర్చొని, చల్లని గాలి నీటి తుంపరలందు స్నానం చేయుము.

హైదరాబాదింక నీదే సుమా! నీవు వలస వచ్చిన వాడివని కలలోనైనా అనుకోకు. ఓర్వే నీకు ఆభరణం వంటిది. దానిని ధరించుటకు తెలంగాణ ప్రాంతం నిన్ను గుండెలకద్దుకొనును. ఇచ్చట భాషలో కొంత యాస విన్పించినను, వేషమునందు కొంత వింతగా కన్పించినా ఏమాయెను? తెలుగువారందరికి ఈ హైదరాబాదు సంస్కృతి పూసలలోని దారము వలె ఒకటి.

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

- 1) గోవన్న తన బ్రతుకు వెచ్చించి సీతమ్మకు చేయించిది.
(అ) వెండి పతకమ్ము
(ఆ) చింతాకు పతకమ్ము
- 2) తెల్గులవాణి, ఉర్దూబాణి ఇవట కలిసిపోయినవి.
(అ) పాలునీళ్ళవలె
(ఆ) ముత్యాలు పగడాలవలె

III. సమాధానాలు రాయండి.

- 1) కంచెర్ల గోవన్న ఏమి చేసెను?
- 2) చార్మినార్‌ను గూర్చి రాయండి.
- 3) సాలార్‌జంగ్ మ్యూజియంను గూర్చి వివరించండి.
- 4) పాఠంలోని ప్రాస పదాలను రాయండి.

IV. భాషావగాహన

అ) బ్రాకెట్లలోని పదాల్లో సరైన వాటిని ఎన్నుకొని భాళీలు పూరించండి.

(యాస, వింత, సమీర, పూసల)

- 1) తానమాడుము శీతంబు శీకరములన్.
- 2) బాసలో ఒక కొంత..... విన్నడుగాక.
- 3) వేసాన ఒక కొంత కన్నడుగాక.
- 4) సంస్కృతి ఒకండె లోని దారమట్లు.

ఆ) కింది వాటిలో సమూహానికి చెందని పదాన్ని గుర్తించి రాయండి.

- 1) సంస్కృతి, భారతి, సరస్వతి, సుమతి
- 2) తెలుగు, వెలుగు, ఉర్దూ, పార్శ్వ
- 3) కుతుబ్‌షా, తానీషా, గోవన్న

ఇ) పదాలను కలిపి రాయండి.

- 1) జలద + అంగనలు =
- 2) సంభ్రమ + ఆత్మకము =
- 3) ప్రవాళములు + అట్లు =
- 4) విశ్వవిద్య + ఆలయం =

ఉ) పూరించండి.

తెలుగు	మరాఠీ
అత్త	ఆత్మా
పొట్ట	
	పిల్లు
	వాంగీ
చక్కెర	
	ఇకడే
మామ	
ఆశ	
	రాజ

V. సృజనాత్మకత:

1. అవగాహన చేసుకుందాం-అనువాదం చేద్దాం.

- కింది మరాఠీ గేయాన్ని చదివి చక్కగా ఆకళింపు చేసుకోండి. దానిని తెలుగులోకి అనువదించండి.

मराठी	తెలుగు
असे कसे? असे कसे? रात्रीचेच चांदणे दिसे! असे कसे? असे कसे मोरालाच सुंदर पिसे असे कसे? असे कसे? पाण्यातच झोपती मासे असे कसे? असे कसे? आईसारखे कुणी नसे कवी :- राजा मंगळवेढेकर	

2. నా నిఘంటువు: పాఠంలోని కొత్త పదాలను నేర్చుకొని వాటిని 'నా నిఘంటువు'లో చేర్చుకోండి.

3. కింది పరిచ్ఛేదాన్ని చదవండి. పుస్తకం మూసి సంఘటన క్రమంలో చెప్పండి.

ఉన్నట్లుండి ఆకాశంలో గబగబా మేఘాలు కమ్మాయి. చకచకా చీకట్లు ముసిరాయి. ఫెళఫెళ ఉరుములు ఉరిమాయి. తళతళ మెరుపులు మెరిసాయి. జలజల వానలు కురిసాయి. గలగలా ఏరులు పారాయి. చిన్నారి పొన్నారి పావలు చిట్టిపాట్టి పడవలు వదిలారు. చకచక చూరుకింద నక్కారు. రివ్వరివ్వన గాలులు వీచాయి. పిల్లలు గడగడా చలికి వణికారు. తల్లులు గబగబా వారి తలలు తుడిచారు. వేడివేడి పాలు త్రాగించారు. అందరూ ఆనందంగా వానను తిలకించారు.

4. పై పరిచ్ఛేదంలోని జంటపదాలను అకారాది క్రమంలో రాయండి.

5. మీకు తెలిసిన కొన్ని జంట పదాలను రాయండి.

6.

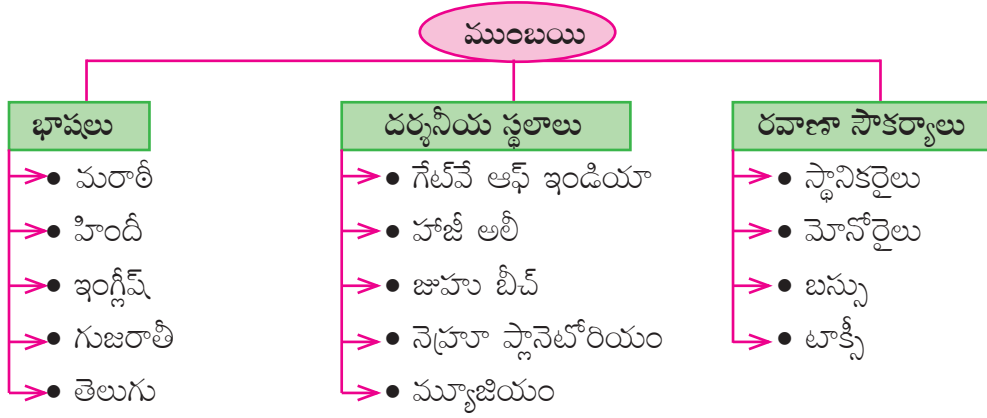
తమాషాగా మాట్లాడుకుందాం!
తనివితీరా నవ్వుకుందాం!

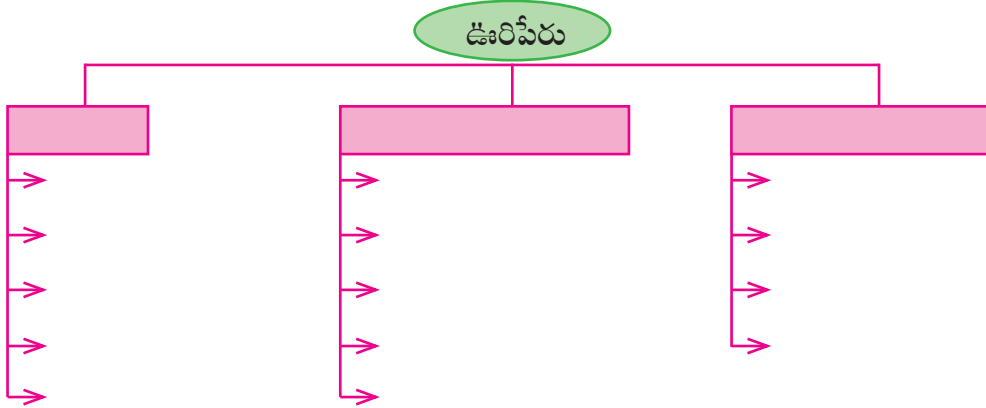
బుజ్జాయి : ఐదారు పెంపుడు జంతువుల పేర్లు చెప్పు.

చిట్టెమ్మ : మూడు పిల్లలు, రెండు కుక్కలు, ఒక ఆవు

అంతర్జాలం సహాయంతో కింది ప్రవాహాకృతిని పూరించండి. దానిలోని అంశాల ఆధారంగా ముంబయి గురించి ఒక పరిచ్ఛేదాన్ని రాయండి.

• మీ ఊరిలోని విశేషాలను ఒక ప్రవాహాకృతిలో చూపండి.

• ఊర్ల పేర్లతో అంత్యాక్షరి ఆడండి.

ఉదా:- హైదరాబాదు	మీరు ప్రయత్నించండి.
దువ్వూరు	సి _____ ట
రుద్రంగి	ట _____ రు
గిద్దలూరు	రు _____ రం
	రం _____ డి

- నేనివి నేర్చుకున్నా.
 - వివిధ సంస్కృతులను తెలుసుకోవడం, గౌరవించడం.
 - గేయాన్ని రాగయుక్తంగా పాడడం.
-

వి.నూ : సెలవులలో నీవు చేసిన రైలు ప్రయాణంలో నీతోటి ప్రయాణికునితో జరిగిన సంభాషణను రాయండి.

ఒలింపిక్ క్రీడోత్సవాలు - 2016

బ్రెజిల్ దేశ రాజధాని 'రియో డి. జనైరో' నగరంలో 2016 సంవత్సరం ఆగస్టు 5 నుండి 21 ఆగస్టు వరకు "2016 వేసవి ఒలింపిక్ క్రీడలు" నిర్వహించబడ్డాయి. ఈ క్రీడలలో పతకాలను గెలుపొందిన మన భారత క్రీడాకారులను గురించి 'తెలుగు తేజ' వార్తాపత్రిక చదివి తెలుసుకుందామా!

వేసవి ఒలింపిక్స్ లో భారత యువతుల విజయకేతనం

పి.వి. సింధు

మహారాష్ట్ర: 21, ఆగస్టు 2016

మహిళా సింగిల్స్ బ్యాడ్మింటన్ పోటీలో "వెండి పతకం" గెలుపొందారు. పి.వి. సింధు జులై 5వ తేదీ 1995 సంవత్సరంలో జన్మించారు. వీరు హైదరాబాదుకు చెందిన తెలుగమ్మాయి. సింధు తండ్రి పి.వి. రమణ, తల్లి పి. విజయ. వీరిద్దరూ వాలీబాల్ ఆటగాళ్ళు. పి.వి. రమణ 'అర్జున' అవార్డు గ్రహీత, సింధు తన ఎనిమిదవ ఏటనుండే బ్యాడ్మింటన్ ఆటను ప్రారంభించారు. పుల్లెల గోపీచంద్ గారు ఈమె శిక్షకుడు (కోచ్). ఇతని శిక్షణలో ఎంతో పురోభివృద్ధి నొందసాగారు. ఎన్నో అవార్డులను అందుకుంటూ ఆటపై పటుత్వం సంపాదించారు. ఒలింపిక్ క్రీడలకు అర్హత సాధించిన మొదటిసారి 2016 వేసవి ఒలింపిక్ క్రీడలలో మహిళా బ్యాడ్మింటన్ (సింగిల్) విభాగంలో 'వెండి పతకాన్ని' సాధించారు. రాష్ట్రపతి శ్రీ ప్రణబ్ ముఖర్జీ గారి చేతులమీదుగా మన దేశ అత్యున్నత క్రీడాపురస్కారమైన 'రాజీవ్ ఖేల్ రత్న' అవార్డును అందుకున్నారు.

మహిళా కుస్తీ - 58 కిలోల విభాగంలో 'కాంస్య (కంచు) పతకం' గెలుపొందారు. సాక్షి మలిక్ సెప్టెంబరు 3వ తేదీ 1992 సంవత్సరంలో హర్యానాలోని మోక్రా గ్రామంలో జన్మించారు. తండ్రి సుఖబీర్ ఢిల్లీ రవాణా సంస్థలో బస్సు కండక్టర్. కుస్తీ యోధుడైన తన తాతగారు బద్లూరాం గారివల్ల సాక్షి ప్రభావితమైనారు. 12వ ఏట నుండియే ఈశ్వర్ దహియా శిక్షకుడి (కోచ్) తర్ఫీదుతో తన కుస్తీ ఆటను ప్రారంభించారు. ఆడపిల్లలకు కుస్తీ ఆట సరికాదని వ్యతిరేకత ఎదురైనా పట్టుదలతో తన ఆటను కొనసాగించి అనేక పతకాలను సంపాదించారు.

సాక్షి మలిక్

2016 సంవత్సరం వేసవి ఒలింపిక్ క్రీడలలో మహిళా కుస్తీ (58 కిలోల) విభాగంలో 'కాంస్య (కంచు) పతకం' సాధించారు.

మన దేశ అత్యున్నత క్రీడాపురస్కారమైన 'రాజీవ్ ఖేల్ రత్న' అవార్డును రాష్ట్రపతి శ్రీ ప్రణబ్ ముఖర్జీ గారి నుండి అందుకున్నారు.

జట్టు పని: 2016 సంవత్సరంలో రాష్ట్రపతి శ్రీ ప్రణబ్ ముఖర్జీ నుండి 'రాజీవ్ ఖేల్ రత్న' అవార్డును అందుకున్న దీపా కర్నాడ్కర్, జితూరామ్ల గురించి వివరాలు అంతర్జాలం నుండి సేకరించండి. 2020 సంవత్సరంలో ఒలింపిక్ క్రీడలు ఎక్కడ నిర్వహించబడుతాయో తెలుసుకోండి.

17. మోక్షగుండం విశ్వేశ్వరయ్య

పాఠంలోకి ప్రవేశించేముందు:-

నాగార్జున సాగర్

ఖడక్వాసలా

కృష్ణరాజ సాగర్

1. పై ఆనకట్టలు ఏ ప్రాంతంలో ఏ నదిపై నిర్మించారు?
 2. నీరు నిల్వ చేసుకోవటానికి, అవసరాలకు తగిన విధంగా ఆ నీటిని ఉపయోగించుకోడానికి ఆనకట్టలు కడతారు.
 3. ప్రపంచ ప్రసిద్ధిగాంచిన ఆనకట్ట ఏది?
- కృష్ణరాజ సాగర్ ఆనకట్టను నిర్మించిన మోక్షగుండం విశ్వేశ్వరయ్య గురించి ఈ పాఠంలో తెలుసుకోండి.

వర్షపు నీరు కొంత వృధాగా సముద్రంలోకి పోతుంది. వృధాగా పోయే నీటికి ఆనకట్టలు కట్టి నిలువ చేసి పంటలు పండించడానికి ఉపయోగిస్తారు.

అలా నీటిని నిల్వ

చేసిన ప్రాంతాన్ని 'రిజర్వాయరు' అంటారు. అటువంటి రిజర్వాయర్లు నిర్మించటానికి ఎంతో మేధా సంపత్తి ఉండాలి. అటువంటి మేధా సంపత్తిని ఉపయోగించి వంద సంవత్సరాల క్రితమే ఎన్నో చోట్ల రిజర్వాయర్లు నిర్మించి ప్రజలకు మేలు చేసిన ప్రఖ్యాత ఇంజనీరు "మోక్షగుండం విశ్వేశ్వరయ్య".

విశ్వేశ్వరయ్య పూర్వీకులు నేటి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం ప్రకాశం జిల్లాలోని మోక్షగుండం అనే గ్రామవాసులు. తర్వాత వారు కర్ణాటక రాష్ట్రంలోని ముద్దెనహళ్ళిలో స్థిరపడ్డారు. వీరు ముద్దెనహళ్ళిలో

1861 సెప్టెంబరు 15వ తేదీన శ్రీనివాస శాస్త్రి, వెంకటలక్ష్మమ్మ దంపతులకు జన్మించారు. చిన్నతనంలోనే తండ్రి మరణించాడు. మేనమామ చేరదీసి కాలేజీలో చదువుకొనే ఏర్పాటు చేశాడు. విశ్వేశ్వరయ్య గారి విద్యార్థి జీవితం విద్యార్థులకు దిక్సూచి, కాలేజీ ఫీజుల కోసం ట్యూషన్ చెపుతూ పట్టభద్రులయ్యారు. గణితంలో అసామాన్య ప్రతిభ గలవాడు. అతని తెలివితేటలకు ముగ్ధుడైన అప్పటి ప్రిన్సిపల్ తాను ఉపయోగించే నిఘంటువును బహుమానంగా ఇచ్చాడు. అప్పట్లో మైసూరు సంస్థాన దివాన్ గా ఉన్న దివాన్ రంగాచార్య గారు విశ్వేశ్వరయ్యగారి వినయ విధేయతలు, తెలివితేటలు గుర్తించి స్కాలర్షిప్ మంజూరు చేసి ఇంజనీరింగ్ చదవడానికి పుణెకు పంపారు.

మేధాసంపత్తి = జ్ఞానసంపద; ముగ్ధుడైన = పరవశించిన;

తన్మయము పొందిన; నేతృత్వం = నాయకత్వం

పుణెలోని ఇంజనీరింగు కాలేజీలో చదివి, బొంబాయి ప్రభుత్వం పబ్లిక్ వర్క్స్ శాఖలో అసిస్టెంటు ఇంజనీరుగా చేరారు. ఎన్నో ఉన్నత పదవులు చేపట్టారు. ఆంగ్ల ప్రభుత్వం సూచనపై "ఏడెన్"

వెళ్ళి అక్కడి మురుగునీటి పారుదలకు ఏర్పాట్లు చేసి వచ్చారు. హైదరాబాద్ నగరానికి మూసీనది వలన వచ్చే వరదలు నివారించడానికి ఎంతో కృషి చేసి “స్లూయజ్ గేట్లు” రూపకల్పన చేశారు. ఎన్నో పరిశ్రమలు స్థాపించడానికి పథకాలు వేశారు. ఆయన నేతృత్వంలో సాగినవే హుసేన్ సాగర్, హైదరాబాద్ నగర పథకాలు, అంతేకాక పుణె నగర నీటి సరఫరా పథకాన్ని కూడా రూపొందించారు.

స్వరాష్ట్రమైన మైసూరు సంస్థానాన్ని ఆదర్శ సంస్థానంగా తీర్చిదిద్దారు. ఆయన ప్రతిభాఫలంగా ఏర్పడినదే కృష్ణరాజ సాగర్ ఆనకట్ట. దీనివలన లక్షలాది ఎకరాల మెట్టభూములు సస్యశ్యామలమయ్యాయి. అత్యంత రమణీయమైన బృందావన్ ఉద్యానవనం విశ్వేశ్వరయ్య ప్రకృతి ప్రేమకు నిదర్శనం.

విశ్వేశ్వరయ్యగారి వ్యక్తిగత జీవితం అతిక్రమశిక్షణతో ఉండేది. కాలనియమాన్ని, ఆహార నియమాలను కచ్చితంగా పాటించేవారు. వంద సంవత్సరాల వయస్సులో కూడా కళ్ళద్దాలు లేకుండా చదివేవారు. “సేవలో గంధపు చెక్కవలె అరిగిపో, కాని ఇనుములా తుప్పు పట్టవద్దు” అనేది వారి జీవనధ్యేయం. ఈయన ఎంతటి ప్రజ్ఞాశాలియో అంతటి నిజాయితీపరుడు కూడా. ప్రభుత్వం వారు విశ్వేశ్వరయ్యగారిని గ్రామాలను సర్వే చేయమని సర్వేయర్గా పంపారు. తనకు అప్పగించిన కార్యాన్ని శ్రద్ధతో చేయసాగాడు. చాలా సాదుపరి కూడా. ప్రభుత్వం ఇచ్చే జీతమే తన స్వంత ఖర్చులకు వాడుకొనేవాడు. ప్రభుత్వం వారు వారి పనుల కోసం ఇచ్చే డబ్బును ప్రభుత్వం వారి పనులకే వాడేవాడు.

ఒక రోజు చిన్న గ్రామం చేరుకొని సర్వే చేశాడు. ఆ ఊరికి కరెంటు కూడా లేదు. రాత్రి కావటంతో గ్రామ పెద్ద ఇంటికి వెళ్ళాడు. భోజనం చేసిన తరువాత తన సంచి నుండి రెండు కొవ్వొత్తులు తీశాడు. వాటిని వెలిగించి ఏవో లెక్కలు చూస్తూ నోటు పుస్తకంలో

రాసుకున్నాడు. ప్రభుత్వం పని పూర్తయింది. ఆ రెండు కొవ్వొత్తులను ఆర్పివేశాడు. నిద్రకు ఇంకా సమయం ఉంది. ఏదో పుస్తకం చదవాలనుకున్నాడు. తన సంచి నుండి వేరే రెండు కొవ్వొత్తులు తీశాడు. వాటిని వెలిగించి పుస్తకం చదవసాగాడు. అది చూచిన గ్రామ పెద్ద “అయ్యా! ముందు రెండు కొవ్వొత్తులు వెలిగించారు. ఏదో రాసుకున్నారు. వాటిని అర్పి మళ్ళీ వేరే రెండు కొవ్వొత్తులు తీసి వెలిగించి

చదువుకుంటున్నారు. మొదటి కొవ్వొత్తులు వెలుగులోనే పుస్తకం చదవవచ్చు గదా! వేరే వాటిని ఎందుకు వెలిగించారు?” అని అడిగాడు. దానికి ఇంజనీరు “అయ్యా! మొదట వెలిగించిన కొవ్వొత్తులు ప్రభుత్వం వారు ఇచ్చినవి. వాటి వెలుగులో ప్రభుత్వం పనిచేశాను. ఇప్పుడు నా స్వంత కొవ్వొత్తులు వెలిగించి పుస్తకం చదువుకుంటున్నాను. ప్రభుత్వం సొమ్ము సొంత పనికి వినియోగించకూడదు కదా!” అన్నాడు. ఆ మాటలు విన్న ఆ గ్రామపెద్ద ఆశ్చర్యపోయాడు.

రమణీయమైన = అందమైన;

ప్రజ్ఞాశాలి = ఎక్కువ తెలివితేటలు గలవాడు.

భారత ప్రభుత్వం విశ్వేశ్వరయ్య గారిని 1955లో ‘భారత రత్న’ పురస్కారంతో సత్కరించింది. జీవితాంతం దేశ ప్రగతికి, ప్రజాశ్రేయస్సుకు కృషి చేసిన ఆయన ఏప్రిల్ 12వ తేది 1962లో దివంగతులయ్యారు.

ప్రతి సంవత్సరం మన దేశంలో శ్రీ విశ్వేశ్వరయ్యగారి గౌరవార్థంగా 15 సెప్టెంబరు ఆయన జన్మదినాన్ని ఇంజనీర్ల దినోత్సవంగా (Engineers' Day) జరుపబడుచున్నది.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) వర్షంవలన వచ్చిన నీరంతా ఎక్కడకు పోతుంది?
- 2) ఆ నీటిని మనం ఎంతవరకు ఉపయోగించుకుంటున్నాం?
- 3) వర్షం నీరు వృధా కాకుండా నీవెలా నిల్వ చేయగలము?
- 4) పెద్ద యెత్తున నీటిని నిల్వ చేసే వాటిని చూశావా? వాటిని గురించి చర్చించండి.

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

అ) సరియైన సమాధానాన్ని గుర్తించండి, రాయండి.

- 1) వృధాగా పోయే నీటికి కట్టిన ఆనకట్టను ఇలా అంటారు.
(అ) వంతెన (ఆ) బల్లకట్టు
(ఇ) రిజర్వాయరు (ఈ) కాలువ
- 2) విశ్వేశ్వరయ్యగారికి భారత ప్రభుత్వం ఇచ్చిన పురస్కారం.
(అ) రాజీవ్ ఫేల్ రత్న (ఆ) భారతరత్న
(ఇ) పద్మశ్రీ (ఈ) ద్రోణాచార్య
- 3) విశ్వేశ్వరయ్య జన్మదినాన్ని ఏ దినోత్సవంగా జరుపుకుంటున్నాం.
(అ) ఉపాధ్యాయ దినోత్సవం
(ఆ) బాలల దినోత్సవం
(ఇ) ఇంజనీర్ల దినోత్సవం
(ఈ) పర్యావరణ దినోత్సవం

ఆ) ఖాళీలను పూరించండి.

- 1) రిజర్వాయర్లు నిర్మించడానికి ఎంతో _____ ఉండాలి.
- 2) విశ్వేశ్వరయ్యగారి విద్యార్థి జీవితం విద్యార్థులకు _____
- 3) విశ్వేశ్వరయ్య ఏప్రిల్ 12వ తేది _____లో దివంగతులయ్యారు.

- 4) విశ్వేశ్వరయ్య _____లో అసామాన్య ప్రతిభ కలవాడు.

ఇ) సమాధానాలు రాయండి.

- 1) విశ్వేశ్వరయ్యగారు ఎంతటి నిజాయితీపరుడో తెలిపే సంఘటన మీ సొంత మాటల్లో రాయండి.
- 2) విశ్వేశ్వరయ్య హైదరాబాద్ నగరానికి చేసిన కృషిని వివరించండి.
- 3) మైనూరుకు ఆయన కనబరచిన ప్రతిభకు ఫలితాలేవి?

III. భాషావగాహన

అ) పాఠంలోని అన్యదేశ్యపదాలు రాయండి.

ఆ) సొంత వాక్యాలలో ఉపయోగించండి.

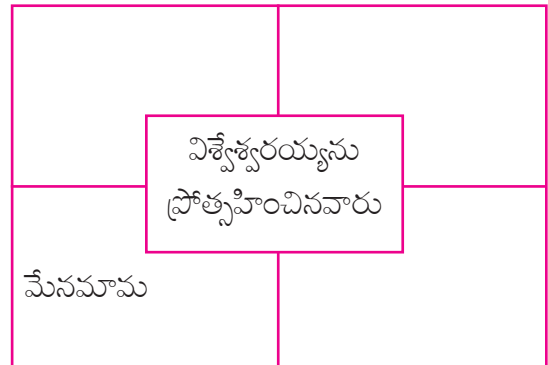
- 1) వృధా 2) చేరదీసి 3) తెలివితేటలు
- 4) రక్షణ 5) తీర్చిదిద్దు 6) నిదర్శనం
- 7) నియమం 8) సరఫరా

ఇ) పదాల్ని విడదీసి సంధి పేరు రాయండి.

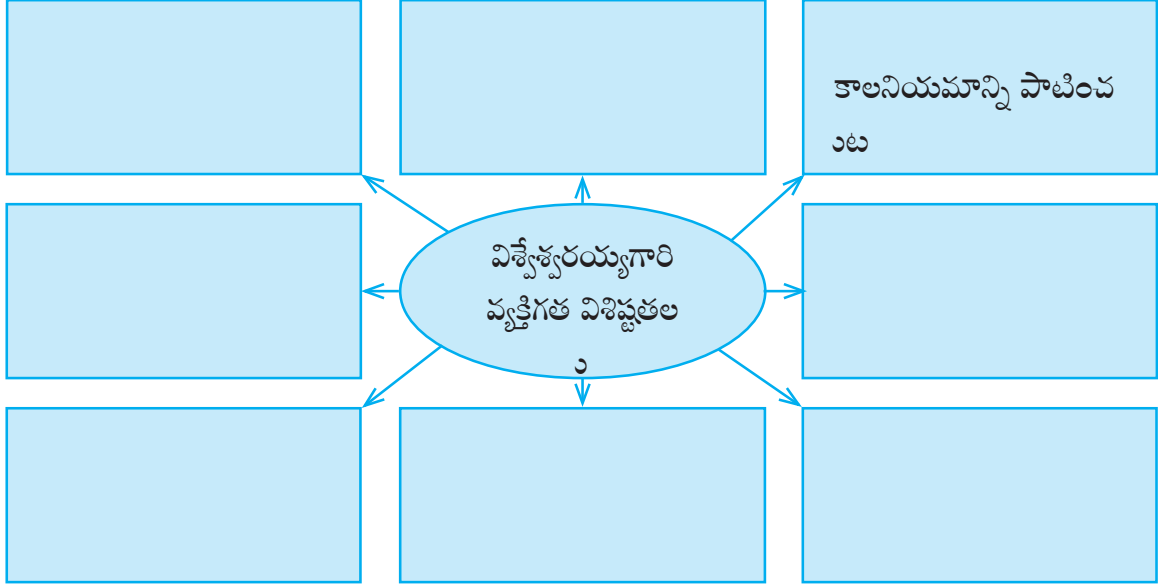
- 1) దినోత్సవం 2) పట్టభద్రులయ్యారు
- 3) విశ్వేశ్వరయ్య 4) పూర్తయింది

IV. సృజనాత్మకత:

1) అల్లికను పూరించండి.

2) మోక్షగుండం విశ్వేశ్వరయ్యగారి వ్యక్తిగత విశిష్టతలతో కింది ఆకృతిని పూర్తి చేయండి.

3) విశ్వేశ్వరయ్యగారి జీవన క్రమాన్ని అల్లికలో చూపండి.

విశ్వేశ్వరయ్యగారి జీవనక్రమం

పుట్టుక	విద్యాభ్యాసం	ఉద్యోగాలు/పనులు
జన్మస్థలం : _____	_____	_____
జన్మదినం : _____	_____	_____
తల్లి పేరు : _____	_____	_____
తండ్రి పేరు : _____	_____	_____

4) మహారాష్ట్ర రాష్ట్రంలోని ఆనకట్టలు/రిజర్వాయర్ల వివరాలు సేకరించండి.

జిల్లా	నది	ఆనకట్ట/రిజర్వాయరు పేరు	ప్రాముఖ్యత: త్రాగు నీరు/సాగు నీరు/విద్యుత్ ఉత్పత్తి

నేనివి నేర్చుకున్నా.

• ప్రాజెక్టుల ద్వారా కలుగు ప్రయోజనాలు.

• నీటిని ఏ విధంగా నిలువ చేయాలి.

18. ఒకేతానుముక్కలు

- శ్రీమతి-శీలా సుభద్రాదేవి

పాఠంలోకి ప్రవేశించేముందు:-

ప్రక్క చిత్రాలను గమనించండి. పూరించండి.

- ఒకే మట్టితో వివిధ రకాల వస్తువులు తయారు చేయవచ్చు. అన్ని వస్తువులు అందమైనవే, ఉపయోగకరమైనవే.
- అదే విధంగా ఒకే భాషను వివిధ ప్రాంతాలలో వివిధ యాసలు, మాండలికాలలో మాట్లాడతారు. ఒక మాండలికం వారికి వేరొక మాండలికం కొంత అర్థం కాకపోవచ్చు. గమ్యత్తుగా అనిపించవచ్చు. కానీ అన్నింటిలో వాటివాటి మాధుర్యం ఉంటుందని కింది పాఠం చదివి తెలుసుకుందాం.

“టీచర్, టీచర్! ఇందాకటి సంది యాదగిరి క్లాసుల ఒర్రుతుండు టీచర్” అయిదో క్లాసు పిల్లలిద్దరు పరుగున అరుంధతి దగ్గరికి వచ్చారు.

అదే క్లాసు నుండి బెల్ అయిందని స్టాపురూముకి వచ్చిన అరుంధతి గుండె దడదడ లాడుతుండగా పరుగున మళ్ళీ ఆ క్లాసుకి వెళ్ళింది. టీచర్ రాగానే క్లాసంతా గప్చిప్ అయిపోయారు. అరుంధతి క్లాసంతా కలయచూసింది. మామూలుగానే వుంది. తనని పిల్చుకొచ్చిన పిల్లల్ని “యాదగిరి ఎవరు? అని అడిగింది అరుంధతి. వాళ్ళు చూసినవైపు చూస్తే ఒక పిల్లాడు లేచి నిల్చుని ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుతున్నాడు.

సుడికారం = మాట, సరసమైనది;

కేటాయించడం = వేరుపరచడం, ప్రత్యేకించడం;

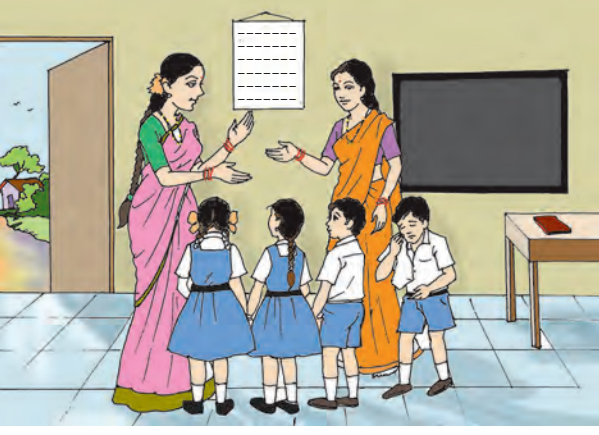
గద్దించు = బెదరించు

అంతలో ఆ పీరియడు టీచరు సానిత్రి గుమ్మం దగ్గర నిలబడి “ఇంకా క్లాసులో పాఠం కాలేదా అరుంధతి?” అంటూ వచ్చింది. తానెందుకు పరుగున మళ్ళీ రావాల్సి వచ్చిందో చెప్పతూ “యాదగిరి ఒర్రుతుండుని పిల్లలు పిలిస్తే వచ్చాను. అని చెప్పి అరుంధతి

గుమ్మంబైటికి వచ్చి “ఒర్రటం అంటే? రహస్యంగా మెల్లగా అడిగింది. సానిత్రి నవ్వి “అరవటం...” అంది.

“హమ్మయ్య ఇంకేమిటో అనుకున్నాను” అరుంధతి కూడా నవ్వుతూ వెళ్ళిపోయింది. వివాహం అయ్యాక హైదరాబాదులో అడుగుపెట్టిన అరుంధతి ఇంకా అక్కడి తెలుగు నుడికారానికి అలవాటు పడలేదు. స్టాపు రూముకి వచ్చి పుస్తకాలు దిద్దటానికి తీసి ఆలోచనలోపడింది. కొత్తగా చేరటంవలన అన్నీ ప్రాథమిక తరగతులు కేటాయించడం మూలాన క్లాసులో తాను చెప్పున్న పాఠం పిల్లలు అర్థం చేసుకోగలుగుతున్నారో లేదో అని బెంగపెట్టుకునేది. అరుంధతితో బాటే ఉద్యోగంలో చేరిన సానిత్రి ఆమెకు కొంత సహాయకారిగా ఉంటూ ఉండేది.

ఒక రోజు మూడో తరగతి క్లాసుకి వెళ్ళింది. క్లాసుకి క్రమంతప్పకుండా వచ్చే రాజు ఆ రోజు రాకపోవటం చూసి క్లాసులో పిల్లల్ని ప్రశ్నించింది. “రాజు రాలేదెందుకని”. అంతలో మెల్లగా నడచుకొంటూ, చొక్కా అంచుతో కళ్ళు తుడుచుకొంటూ వచ్చాడు. రాజు. “ఇంత ఆలస్యంగా ఎందుకు వచ్చావు.” అని గద్దించింది అరుంధతి.

రాజు తలదించుకొని “మానాన్న పన్నో పోయిండుని అమ్మ నన్ను ఇంట్లనే ఉండి చెల్లిని జరచూస్తుండమని, ఇస్కూలికి వెళ్ళొద్దని అంది టీచర్. నేనే ఇస్కూలు పోతానని వచ్చేసిన” అన్నాడు మధ్యమధ్యలో వెక్కిళ్ళు పెడతూనే. “అయ్యా, ఎందుకు వచ్చావు. ఇంట్లో ఉండకపోయావా” కంగారుగా అంటూ, ఏం చేయాలో తోచక ప్రక్క క్లాసులోనే ఉన్న సావిత్రిని పిలిపించి సావిత్రి కూడా వచ్చి రాజుని ప్రశ్నించింది. “ఏందిరా మీ నాన్నకేమయింది” అని.

“ఏంకాలే టీచర్. మా నాన్న పన్నోకి పోయిండు. మాయమ్మ ఏడకోపోవాల్సింది. ఇస్కూలు మాని చెల్లిని చూసుకోమని ఇస్కూలికి పోతనంటే మాయమ్మ తిట్టింది” అన్నాడు రాజు. సావిత్రి నవ్వుతూ “ఇలా ప్రతీదానికి కంగారు పడ్డావేంటి అరుంధతీ, రాజు

నాన్న పని చేయడానికి వెళ్ళాడట అంది” అంటేనా! ఇంకా నేను ఇక్కడియాసకు అలవాటుపడలేదు. అందుకే కంగారు పడ్డాను.” అంటూ సిగ్గుపడింది అరుంధతీ. అప్పటి నుండి విద్యార్థులు మాట్లాడు తున్నంతసేపూ ప్రతి పదాన్ని జాగ్రత్తగా గమనించసాగింది. అరుంధతీ. పాఠం చెపుతున్నప్పుడు కూడా వాళ్ళని పదేపదే పాఠానికి చెందిన ప్రశ్నలు వేసి తన మాటల్ని అర్థం చేసుకొనే వరకూ జవాబుల్ని విద్యార్థులతో వాళ్ళ యాసలోనే మాట్లాడటానికి ప్రయత్నించింది. అంతేకాదు విద్యార్థులతో మాట్లాడుతూనే హిందీ, ఉర్దూ పదాలు కూడా మెల్లిమెల్లిగా నేర్చుకోవడం మొదలుపెట్టింది.

ఆ నెల జీతం అందుకొని తన సహ ఉపాధ్యాయులు ఫాతీమా, సావిత్రితో కలిసి షాపింగుకు వెళ్ళింది అరుంధతీ. కొత్తగా వెలసిన ఆ పెద్ద షాపు ఆశ్చర్యంగా అనిపించింది అరుంధతీకి. అందులో తానులు తానులుగా ఉన్న వివిధ డిజైన్లను చూసి వాటిని చీరలుగా తీసుకుంటే ఎలా ఉంటుందో అని స్నేహితురాళ్ళు ముగ్గురూ అనుకున్నారు.

అది విని సేల్స్ గర్ల్ అవే తానులతో కుట్టిన డిజైన్ డ్రస్సులను తీసి చూపించింది. దాంతో లంగావోణీలు, చీరలు చుడీదారులు కూడా డిజైన్ చేసుకోవచ్చు

అనే అంశం వీరి ముగ్గురికీ చాలా బాగా నచ్చింది. వెంటనే సావిత్రి తన కోసం చీరకి సరిపడినంత కొలిపించి తీసుకుంది. అరుంధతి తమ ఊరులో ఉన్న చెల్లెలికి లంగా వోణికోసం కత్తిరింపించి తన చెల్లెలు కూడా తనంత పొడుపు ఉంటుందని చెప్పి అక్కడే ఉన్న టైలర్కి కొలతలు ఇచ్చింది. ఆ రంగు డిజైను నచ్చిన ఫాతిమా తనకి కూడా అదే తాను నుండి పంజాబీ డ్రస్సుకి సరిపడా ఇవ్వమని కొని అదే టైలరుకి కుట్టించటానికి యిచ్చింది.

అందరం ఒక తాను నుండే విభిన్న దుస్తులు కూడా రూపొందించటానికి అనుకోకుండా తీసుకోవడం గమనించింది. ప్రాంతాలు, భాషలు,

యాసలు వేరైనా అందరం ఒక తాను ముక్కలమే అనుకుంది అరుంధతి. ఈ సూత్రాన్ని విద్యార్థులకు నేర్పవలసిన వారమూ మేమే అని మనసారా తలంచుకొంది.

సొబగు = అందం; విభిన్న = వేరువేరు;

రూపొందించు = తయారుచేయు

ఆ అనుభూతిని దాచుకోలేక స్నేహితురాళ్ళ ముందర బయట పెట్టింది అరుంధతి. “అవును నేనూ అదే అనుకున్నాను.” అని ఫాతిమా, సావిత్రి అనే సరికి ఆత్మీయంగా ఒకరి చేతులు ఒకరు కలుపుకుని నిండుగా నవ్వుకున్నారు.

రచయిత్రి పరిచయం:-

శ్రీమతి శ్రీలా సుభద్రాదేవిగారు 19-12-1949న విజయనగరంలో జన్మించి హైదరాబాద్‌లో స్థిరపడ్డారు. తెలుగు, గణితం విషయాలలో పట్టభద్రులు. వృత్తిరీత్యా ప్రధానోపాధ్యాయురాలిగా గణితంలో, సాహిత్యపరంగా సమాజానికి ఎన్నో రచనలు రాస్తూ ఉన్నారు. సుభద్రాదేవిగారు రచించిన రచనలు కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ ప్రచురించింది. వీరు శ్రీ పొట్టి శ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం నుండి ఉత్తమ రచయిత్రి పురస్కారం, సృజనాత్మక సాహిత్యానికి పట్టాభిరామిరెడ్డి పురస్కారం, దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి రాజహంస అవార్డు, గురజాడ పురస్కారం మొదలగునవి ఎన్నింటినో పొందారు.

ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం ‘ఒకేతాను ముక్కలు’ను తెలుగు విద్యార్థి మానవత్రిక నుండి గ్రహించబడింది.

‘ప్రాంతాలు, మాండలికాలు, నుడి కారాలు, యాసలు వేరైనా భాషలోని భావం ఒకటే’నని రచయిత్రి ఈ పాఠం ద్వారా చెప్పారు.

I. వినండి-సంభాషించండి.

- 1) వివిధ భాషలు మాట్లాడే మీ మిత్రుల భాషా సంస్కృతుల ప్రత్యేకతల గురించి తరగతిలో చర్చించండి.
- 2) నీవు పుస్తకం కొనడానికి వెళ్ళినపుడు షాపు యజమానితో జరిపిన సంభాషణ వివరించు.

II. చదవండి-ఆలోచించండి-రాయండి.

అ) ఎవరు, ఎవరితో అనిరి.

- 1) “ఇంకా క్లాసులో పాఠం కాలేదు”.
- 2) “రాజు రాలేదెందుకని”.

3) “ఇంత ఆలస్యంగా ఎందుకువచ్చావు”?

4) నేనే ఇస్కూలు పోతానని వచ్చేసినా.

ఆ) కింది వాక్యాలలో తప్పు/ఒప్పులను గుర్తించండి.

1) “అరుంధతి అయిదవ తరగతి క్లాసు టీచరు”. ()

2) వినాహం అయిన తర్వాత అరుంధతి హైదరాబాదు వచ్చింది. ()

3) “మీ నాన్నకేమయింది?” అని అడిగింది రాజుని అరుంధతి. ()

4) తెలుగులోని ప్రాంతీయ యాస అరుంధతికి అర్థం కాసాగింది. ()

III. భాషావగాహన

అ) కింది వాక్యాలలోని విభక్తులను గుర్తించండి.

	పదం	విభక్తి పేరు
1. అరుంధతి స్టాఫ్ రూముకి వచ్చింది	→	
2. వివాహం అయ్యాక హైదరాబాద్‌లో అడుగుపెట్టాను.	→	
3. కొత్తగా చేరటం వలన ప్రాథమిక తరగతులు ఇచ్చారు	→	
4. చెల్లిని జర చూస్తుండమంది	→	
5. నేను కూడా విద్యార్థులతో వాళ్ళ యాసలోనే మాట్లాడాను	→	
6. విభిన్న దుస్తులు రూపొందించడానికై బట్ట తీసుకున్నాము.	→	

ఆ) పాఠ్యభాగాన్ని ప్రకాశ పఠనం చేయండి.

ఈ) కింది మాండలికాలను జతపరచండి.

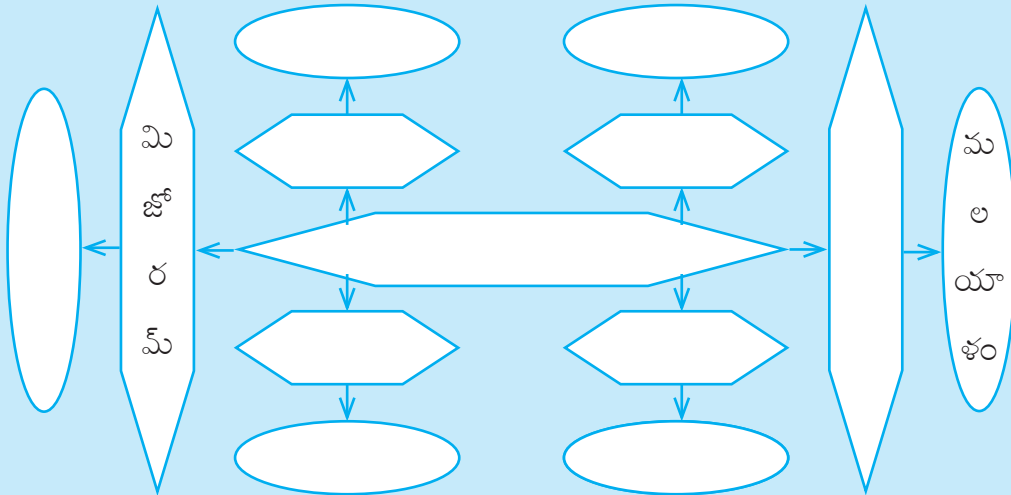
ఇ) కింది పదాలు ఏ సంధులో జతపరచండి.

1) పిల్లలు + ఇద్దరు	ఇకార సంధి
2) అయింది + అని	యడాగమ సంధి
3) ఇంక + ఏమిటి	ఉకార సంధి
4) మా + అమ్మ	అకార సంధి

1) పుంటికూర	బుక్కు
2) స్నేహం	గోరింటాకు
3) ఇంద్రధనుస్సు	గోంగూర
4) మైదాకు	ఆందెపకాయ
5) సొరకాయ	సోపలి
6) ముద్ద	సింగిడి

IV. సృజనాత్మకత:

- “భారత దేశం అనేక భాషల, సంస్కృతుల రంగవల్లి”. అయినా భిన్నత్వంలో ఏకత్వం గల దేశం. మన దేశంలోని భాషలు - రాష్ట్రాలు పేర్లతో కింది రంగవల్లిని పూరించండి.

నేనివి నేర్చుకున్నా.

- తెలుగు భాష మాండలిక భేదాలు

- భాషా మాధుర్యం

ఉ.సూ : పాఠశాల వార్షికోత్సవంలో ఏదేని ఒక సంఘటనను వివిధ తెలుగు మాండలికాలతో విద్యార్థులచే నాటకీకరణ చేయించండి.

నెమరు వేసుకుందాం - నింపుదాం (పాఠాల పేర్ల ఆధారంగా)

శిలలకు జీవం పోసేవాడు	మరాఠీలో ఆఝ్	ప్రశ్నల పేటిక	ఒకే నిడివి వస్త్రపు తునకలు
		ప్రశ్న మంజూష	
అనుకున్న దానిని చేరే వరకు వెళుతూనే ఉండు	స్వతంత్ర సుమాలు	మనం పుట్టిన భూమి	అడవి ఉత్సవం
మిఠాయి రేకులు	ఇది భాగ్యనగరం	ఆట్రెప్ డోబెల్ పేరు మీద పురస్కారం	మంచి మాటలు
పువ్వుల పండుగ	शेजा-याला मदत करा	సద్దులు తినడం	సీతాపతి + మురళీధరుడు

- కింది చిత్రాలలో మొక్క/చెట్టు-మట్టితో ఏమని అంటున్నదో చదవండి.

మొక్క

మొక్క-మట్టితో : నీవు నా తల్లిని

నీలోనే నేను పుట్టాను

నీవల్లే నేను పెరిగాను.

మట్టి

చెట్టు

చెట్టు : ఇప్పుడు నా వేళ్ళతో నిన్ను గట్టిగా పొదివి

పట్టుకుంటాను. వరదలకు నీవు కొట్టుకొని

పోకుండా కాపాడుతాను. అప్పుడే నేను

కూడా పడిపోకుండా నిలబడగలను.

నీవు లేక నేను లేను! నీకుతోడై ఉంటాను!

మట్టి

ఇప్పుడు తేనెపట్టు-తేనెటీగ అలాగే మొగ్గలు - పువ్వులు ఏం మాట్లాడు కుంటున్నాయో ఊహించి రాయండి.

అథునిఘంటువు

కొత్త పదాలు తెలుసుకుందాం - నేర్చుకుందాం

అనావృష్టి	=	కురవవలసిన కాలంలో వర్షాలు	తాళిమి	=	ఓర్పు
అవకారము	=	కురవక పోవడం	తేజస్సు	=	కాంతి
అభినయం	=	కీడు	దర్పంగా	=	గర్వంగా
అభిలాష	=	నటన	దాస్యము	=	బానిసత్వము
అమరులు	=	కోరిక	దిక్కులకెగదన్ను	=	నలుమూలలా వ్యాపించు
అర్చనసేయుట	=	దేవతలు	దివ్యాంగులు	=	అంగవైకల్యం గలవారు
అలమటించుట	=	త్యాగము చేయుట	దొంతర	=	వరుస
ఆగ్రహించుట	=	దుఃఖించుట	దోహదం	=	ప్రోత్సాహం
ఆవిర్భావం	=	కోపించుట	సయానానందం	=	కన్నులకు ఆనందం
ఆలపించుట	=	పుట్టుక	నిక్కము	=	నిజము
ఆవిష్కృతం	=	పాడుట	నిరర్థకము	=	నిష్ప్రయోజనము
ఇష్టాగోష్ఠి	=	కనిపెట్టుట	నిర్భీతి	=	భయములేని
ఉటంకించుట	=	సంభాషణ	నివ్వెరపోవుట	=	ఆశ్చర్యపోవుట
ఉత్కంఠ	=	ఉదహరించుట	నుడికారం	=	మాట, సరసమైనది
ఉద్ధతులు	=	కోరిక	న్యూనత	=	తక్కువ భావము
ఉపశమనం	=	గర్వించినవారు	నెచ్చెలితనం	=	స్నేహాలక్షణం
ఒండు	=	తగ్గింపచేసేది	నేతృత్వం	=	నాయకత్వం
ఒడలు	=	ఒక	పణం	=	ధనం, సొమ్ము
ఒడిదుడుకులు	=	శరీరము	పన్నిడం	=	పందెం
ఒనరించు	=	కష్టసుఖాలు	పట్టిష్టము	=	గట్టిదైన
ఔన్నత్యం	=	చేయు	పరమావధి	=	ఉద్దేశ్యం
కన్నులవిందు	=	గొప్పతనం	పర్యాటకులు	=	సందర్శకులు
కబుర్లు	=	కన్నుల పండుగ	పల్లవములు	=	చిగుళ్ళు
కరతాళధ్వనులు	=	సంగతులు	ప్రక్రియ	=	కార్యనిధానం
కిక్కురించి	=	చప్పట్లు	ప్రగతి	=	పురోభివృద్ధి
కుడువన్	=	మోసగించి	ప్రజ్ఞాశాలి	=	తెలివితేటలుగలవాడు
కుసుమవల్లరులు	=	తినుటకు	ప్రతిమ	=	బొమ్మ, విగ్రహం
కోమలమైన	=	పూతీగలు	ప్రసిద్ధిగాంచిన	=	పేరుపొందిన
ఖండము	=	మెత్తనైన, మృదువైన	పారిశుధ్యము	=	పరిశుభ్రత
గద్దించు	=	భూభాగము	పాషాణము	=	రాయి
గమ్యము	=	బెదరించు	ప్రాచుర్యం	=	ప్రసిద్ధి
గవాక్షము	=	పొందదగినది	పీఠము	=	పదవి
గోచరించుట	=	కిటికీ	పునాది	=	ఆధారం
ఘంటాపథమ్ములు	=	కనబడుట	పేరాకటి	=	మిక్కిలి ఆకలితో
చరణం	=	భవనాల వరుసలు	ప్రేక్షకులు	=	చూచేవారు.
తడబడుట	=	పాదం, పద్యపాదం	బందిఖానా	=	జైలు
తరువులు	=	తొట్టుబాటు పడుట	బాణి	=	శైలి, పద్ధతి
తృణం	=	చెట్లు	బాలరసాలం	=	లేతమామిడి చిగురు
తాదాత్మ్యం	=	గడ్డిపోచ	బుధులు	=	పండితులు
తారతమ్యము	=	లీనంకావడం	భక్త్యరాశి	=	భోజన పదార్థములు
	=	భేదము	భాషము	=	కన్నీరు

మనోజ్ఞశృంగములు	=	అందమైన శిఖరము	వేల్పులు	=	దేవతలు
మమేకము	=	కలిసిపోవుట	శృంగం	=	కొమ్ము
మంజులస్వనం	=	వినసొంపైన శబ్దం	శ్రవణానందం	=	చెవులకు ఆనందం
మందలించుట	=	చీవాట్లు పెట్టుట	శింజినులు	=	అందెలు
మ్రగ్గి	=	వాడి	శిలలు	=	రాళ్ళు
మీనమేషాలు	=	మంచి చెడ్డలు	శౌర్యము	=	పరాక్రమము
మేథాసంపత్తి	=	జ్ఞానసంపద	సదా	=	ఎల్లప్పుడు
యత్నము	=	ప్రయత్నము	సమరము	=	యుద్ధము
యోగము	=	అదృష్టము	సమీరము	=	గాలి
రసజ్ఞత	=	సారము నెరుగుట	సఖులు	=	స్నేహితులు
రసాభాసం	=	అస్తవ్యస్తం కావడం	సరాగాలు	=	సరదాలు
రూపొందించు	=	తయారుచేయు	సక్కడించు	=	విప్పు
లక్ష్యం	=	గురి, ఉద్దేశ్యం	సంకోచించకుండా	=	మొహమాట పడకుండా
వత్సంబులు	=	దూడలు	సంగడీలు	=	స్నేహితులు
వలువ	=	వస్త్రం	సంప్రదాయం	=	పూర్వకాలంగా
వసుధ	=	భూమి		=	పాటిస్తున్న పద్ధతి
వంశనాళము	=	పిల్లనగ్రోవి	సంస్కృతి	=	సంస్కారం
వార్ధి	=	సముద్రము	సార్థకము	=	ప్రయోజనము
వ్యాఖ్యాతలు	=	కార్యక్రమాన్ని వివరించేవారు	స్ఫూర్తి	=	ఉత్సాహం
వినువీధి	=	ఆకాశమార్గము	సౌబగు	=	అందం
విభిన్న	=	వేర్వేరు	సోకుట	=	తాకుట
విలంబించు	=	ఆలస్యం చేయు	హర్మ్యశ్రేణులు	=	భవనాల వరుసలు
విశిష్టత	=	ప్రత్యేక గుణం	హస్తకళ	=	చేతికళ
వెటపు	=	భయము	హితము	=	మేలు
			హీనంగా	=	తక్కువగా

ద్విభాషా లఘు నిఘంటువు

ఇంగ్లీషు	తెలుగు	మరాఠీ	తెలుగు
Chemical	= రసాయనికం	असे	= అలా, ఆవిధంగా
Citizen	= పౌరుడు	इकडे	= ఇక్కడ
Computer	= సంగణకము	कसे	= ఎలా
Culture	= సంస్కృతి	कुणी	= ఎవ్వడు
Dairy	= దినచర్య	चांदणे	= నక్షత్రాలు
Democratic	= ప్రజాస్వామ్య	झोप	= నిద్ర
Diversity	= భిన్నత్వం	दिसे	= కనపడు
Dye	= అద్దకం	नको	= వద్దు
First aid	= ప్రథమ చికిత్స	नसे	= లేదు, లేకపోవుట
Hobby	= వ్యాసంగం, అభిరుచి	पिल्लू	= పిల్ల
Internet	= అంతర్జాలం	पिसे	= ఈక, పింఛము
Junk	= చెత్త	मला	= నాకు
President	= అధ్యక్షుడు	मासा	= చేప
School	= పాఠశాల	मोर	= నెమలి
		सारखा	= వలె

వ్యాకరణము

సర్వనామము:

నామ వాచకమునకు బదులుగా వాడబడునది.

అ) పురుషబోధక సర్వనామము: పురుషులను బోధించునవి.

ఉదా: వాడు చదువుచున్నాడు.

అతడు కాసుకను ఇచ్చెను.

ఆ) సంబంధవాచక సర్వనామము :

సర్వనామములతో సంబంధమును తెలుపునవి.

ఉదా: ఎవరు పరోపకారం చేస్తారో వారే ఉత్తములు.

ఇ) ప్రశ్నా వాచక సర్వనామము: ప్రశ్నను తెలుపునది.

ఉదా: నా పుస్తకాలు ఎవరు తీశారు?

ఈ) సంఖ్యా వాచక సర్వనామము: సంఖ్యను బోధించునవి.

ఉదా: తమ్ముడు కలములు కొన్నాడు అందులో ఒకటి సరిగా వ్రాయలేదు.

ఉ) నిర్దిష్ట సర్వనామము: సర్వనామములను నిర్దేశించి చూపునవి.

ఉదా: వారంతా విహార యాత్రకు వెళ్ళుచున్నారు.

శబ్దమునందలి భేదములను బట్టి పదములను నాలుగు రకములుగా విభజింపవచ్చు.

1) తత్సమము: సంస్కృత, ప్రాకృతములతో సమానమైనది తత్సమము.

ఉదా: రాముడు, విద్య, ఆకాశము, పుస్తకము, మొ.నవి

2) తద్భవములు: సంస్కృత, ప్రాకృత భాషల నుండి పుట్టినది తద్భవము.

ఉదా: విద్ధి, ఆకసము, పొత్తము, ఈ తద్భవ పదములను 'వికృతులు'గా వ్యవహరింతురు.

3) దేశ్యములు: తెలుగు దేశములో అనాదిగా

వాడుకలో ఉన్న శబ్దములు

ఉదా: ఊరు, పేరు, మొ.నవి

4) అన్యదేశ్యములు: ఇతర భాషలనుండి మనభాషలో వచ్చి చేరిన పదములు

ఉదా: రోడ్డు, పెన్ను, బస్సు, రైలు మొ.నవి.

అకారసంధి : అత్తునకు సంధి సహుళము.

బహుళము అనగా నిత్య, నిషేధ, వైకల్పిక, అన్య కార్యములు

1) సంధి తప్పక జరుగుట (నిత్యము)

ఉదా: రామయ్య = రామ + అయ్య (అ+అ)

2) సంధి జరుగకుండుట (నిషేధము)

ఉదా: అమ్మయిచ్చెను = అమ్మ+య్+ఇచ్చెను.

3) సంధి వికల్పకముగా జరుగుట (వైకల్పికము)

ఉదా: మేనత్త = మేన + అత్త (అ + అ)

4) సంధి వేరు విధంగా జరుగుట (అన్య కార్యము)

ఉదా: ఒక + ఒక = ఒకానొక

రెండు అచ్చుల మధ్య సంధి జరుగునపుడు 'య్' అనునది ఆగమముగా రావలసి యుండగా ఇక్కడ 'నీ' అనునది ఆగమముగా వచ్చి చేరినది. ఈ విధముగా 'అ' కార సంధిలో సంధి వేరు విధముగా కూడా జరుగవచ్చు.

సంస్కృత సంధులు:

1. సవర్ణదీర్ఘ సంధి:- 'అ', 'ఇ', 'ఉ', 'ఋ' లకు అనియే అచ్చులు పరమైన దీర్ఘము ఏకాదేశమగును.

ఉదా: రామాలయము (అ + అ = ఆ)

రామ + ఆలయము

కవీంద్రుడు (ఇ + ఇ = ఈ)

కవి + ఇంద్రుడు

గురూపదేశము (ఉ + ఉ = ఊ)

గురు + ఉపదేశము

పితృణము (ఋ + ఋ = ఋ)

పితృ + ఋణము

2. గుణసంధి :- అకారమునకు 'ఇ' ఉ, ఋ' లు పరమైన క్రమముగా 'ఏ, ఓ, ఆర్, ఆల్'లు ఆదేశమగును. ఏ, ఓ, ఆర్, ఆల్ లను గుణము అందురు. గుణములు ఆదేశముగా వచ్చును కావున ఇది గుణసంధి.

ఆదేశము అనగా సంధి జరుగునపుడు ఉన్న అక్షరమును తొలగించి దాని స్థానమున వేరొక అక్షరము వచ్చి చేరుట.

ఉదా: దేవ + ఇంద్రుడు : ఇచట సంధి సూత్రము ప్రకారము పూర్వస్వరంబయిన అకారము తొలగిపోయి దేవ్ + ఇంద్రుడు = దేవీంద్రుడు అని రావలెను. కాని గుణసంధి సూత్రము ప్రకారము రెండవ పదములోని మొదటి అచ్చు 'ఇ' స్థానములో ఏ వచ్చి చేరును. అప్పుడు దేవ్ + ఏంద్రుడు = దేవేంద్రుడు అను రూపము వచ్చును ఇట్లే.

ఉదా: 1. మహ్ + ఇంద్రుడు = మహేంద్రుడు.

2. మహ్ + ఉపకారము = మహోపకారము

3. దేవ + ఋషి = దేవర్షి

సమాసములు

సమర్థ వంతమయిన రెండు లేక అంతకు మించిన పదములు కలిసి ఏక పదముగా ఏర్పడుటను సమాసము అందురు.

సామాన్యముగా సమాసమున రెండు పదములు వుండును. మొదటి పదమును పూర్వపదమని రెండవ పదమును ఉత్తరపదమని అందురు.

సమాసమునందలి పదములకు విభక్తులను చేర్చి అర్థమును వివరించుటను 'విగ్రహవాక్యము' అందురు.

సమాసము చేసినపుడు విభక్తులు లోపించును.

ఉదా: రాముని యొక్క బాణము = రామ బాణము సమర్థవంతమైన పదములు అనగా వేరు వేరు అర్థములు గల రెండు పదములను ఒకే అర్థము వచ్చునట్లు చేయుట.

ద్విగు సమాసము: సమాసములోని మొదటి పదము

సంఖ్యా వాచక మయినచో దానిని ద్విగు సమాసము అందురు.

ఉదా: త్రిమూర్తులు = ముగ్గురు మూర్తులు

ద్వంద్వ సమాసము : ఉభయపద ప్రాధాన్యత కలది ద్వంద్వము. సమాసములోని రెండు పదములకు సమానమైన ప్రాముఖ్యత ఉన్నచో దానిని ద్వంద్వ సమాసము అందురు.

ఉదా: సీతారామ లక్ష్మణులు = సీతయును, రాముడును, లక్ష్మణుడును.

కర్మధారయ సమాసం: విశేషణములతో ఏర్పడు సమాసం కర్మధారయ సమాసం. ఇందు విశేషణము మొదటి పదముగానున్నచో విశేషణ పూర్వ పద కర్మధారయ సమాసమని, విశేషణము రెండవ పదముగా నున్న యెడల విశేషణ ఉత్తరపద కర్మధారయము అని అందురు.

కరకు బాణము - కరకు అను విశేషణము సమాసమునందు మొదటి పదముగా నున్నది. కనుక విశేషణ పూర్వపదకర్మధారయ సమాసము. తెల్లగుర్రము, నీరబాలుడు, సరసపు వచనము మున్నగునవియునిట్లే.

కపోత వృద్ధము - ఈ సమాసమున వృద్ధము అను విశేషణము సమాసమునందు రెండవ పదముగానున్నది, కనుక విశేషణ ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసము.

సమాసములందలి రెండు పదములు విశేషణములయినచో విశేషణ ఉభయపద కర్మధారయమందురు.

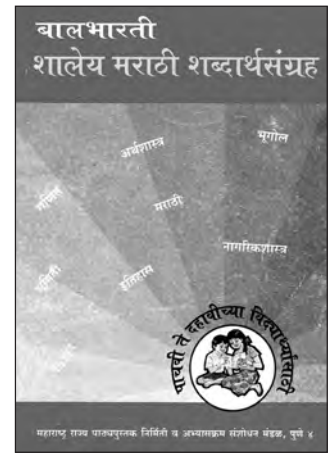
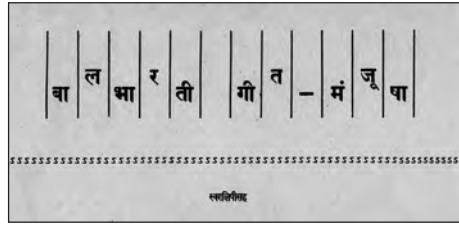
ఉదా: శీతోష్ణము, ఎత్తువల్లములు, మృదుమధురము మొదలగునవి.

అవ్యయీ భావ సమాసము: 'లింగ, వచన, విభక్తు'లచే మార్పు చెందని పదములను 'అవ్యయములు' అంటారు.

'యథా, ఆ, ప్రతి, అవ, అధి, పరి' మొదలగునవి అవ్యయములు. వీటితో కూడిన సమాసములను 'అయ్యయీ భావ సమాసములు' అంటారు.

इयत्ता १ ली ते ८ वी साठीची पाठ्यपुस्तक मंडळाची वैशिष्ट्यपूर्ण पुस्तके

- मुलांसाठीच्या संस्कार कथा
- बालगीते
- उपयुक्त असा मराठी भाषा शब्दार्थ संग्रह
- सर्वांच्या संग्रही असावी अशी पुस्तके
- स्फूर्तीगीत
- गीतमंजुषा
- निवडक कवी, लेखक यांच्या कथांनी युक्त पुस्तक

पुस्तक मागणीसाठी www.ebalbharati.in, www.balbharati.in संकेतस्थळावर भेट द्या.

साहित्य पाठ्यपुस्तक मंडळाच्या विभागीय भांडारांमध्ये
विक्रीसाठी उपलब्ध आहे.

ebalbharati

विभागीय भांडारे संपर्क क्रमांक : पुणे - ☎ २५६५९४६५, कोल्हापूर - ☎ २४६८५७६, मुंबई (गोरेगाव) - ☎ २८७७९८४२, पनवेल - ☎ २७४६२६४६५, नाशिक - ☎ २३९९५९९, औरंगाबाद - ☎ २३३२९७९, नागपूर - ☎ २५४७७९६/२५२३०७८, लातूर - ☎ २२०९३०, अमरावती - ☎ २५३०९६५

మహారాష్ట్ర రాష్ట్ర పాఠ్యపుస్తక నిర్మాత మరియు పాఠ్యప్రణాళిక పరిశోధన సంస్థ, పుణే
బాలభారతి ఇయత్తా 9 వీ (తెలుగు)

₹ 46.00